

MILÉNEC HVĚZD 7

Sergiusz
Piasecki

REVUE

NAPĚTÍ a HUMOR

ROČ. II.

KONFRONTACE

R REVUE
NAPĚTÍ a
HUMORU

7. číslo
15. července 1980
Ročník II
Curych
Šéfredaktor
Jan Vltavský
Grafik
K. R. Matějovský

OBSAH

Sergius Piasecky
MILENEC HVĚZD

Sergiusz Piasecki

MILENEC HVĚZD

KNÍŽCE NA CESTU

Sergius Piasecky už česky vyšel. Knihu, kterou dostávají čtenáři Konfrontace opět do rukou v češtině už si mohli přečíst v roce 1938 čtenáři Melantricha. První díl, MILENEC HVĚZD vyšel v lednu, druhý, KRÁL HRANICE, v dubnu 1938. Rozdělení na dva díly bylo ovšem díky editorskému zásahu Melantricha, polsky vyšla kniha jako jediný titul, KOCHANEK WIELKIEJ NIEDZWIEDZIY.

Autor patří k oné plejádě autorů, kteří se dostali k literatuře empiricky. V případě Sergiuse Piaseckého to nebyla empirie ledajaká. Jako mladík bojoval v Polsko-sovětské válce /během které se roku 1920 ku svému neštěstí rozkmotřilo tehdy mladé Polsko s tehdy mladým Československem, jehož vláda nedovolila dodávat zásoby bojující polské armádě přes čs. území/.

Po válce se mladý Piasecký už nedokázal vrátit k „obyčejnému“ životu. Krátký čas byl důstojníkem polské zpravodajské služby, ale i zde představoval mírový život pro jeho povahu příliš mnoho uměřenosti, a stal se tedy pašerákem na tehdejších sovětsko-polském pohraničí. Pašoval, nutno dodat, nejen zboží, ale ze Sovětského svazu také uprchlíky. Touha po svobodě spojená s hazardérstvím ho přivádí nejprve do sovětského žaláře, když se mu odtamtud podařilo uprchnout, staví ho posléze mimo zákon i v Polsku.

Osudy podobné hrdinům STÍNU KAPRADINY Josefa Čapka, anebo Olbrachtovu NIKOLA ŠUHAJOVI. Piasecký jest jat, odsouzen k smrti, ale rozsudek posléze změněn v patnáct let těžkého žaláře. Tam napsal svou knihu, a když

toto vězňovo dílo vychází tiskem, je posléze roku 1937 omilostněn. /Trest mu měl vypršet 30. září 1941/.

Autor těchto řádků poctivě doznává, že Piaseckého knížka byla jedna z těch, které mu učarovaly, a které dostaly ku psaní posléze i jeho samotného. Od roku 1962 se snažil o reedici. Leč Piasecký byl opuncován jako protisovětský, a reedice se tudíž nekonala. Mělo k ní posléze dojít roku 1968 s výrobní lhůtou v roce 1969, ale ani k té, ze známých důvodů, už nedošlo.

Životy psanců jsou vždy samy o sobě zajímavější než životy nepsanců. To, co nás vzrušuje na Papillonovi, by se těžko dalo prožít jinde než na Ďábelských ostrovech, a to co vás bude, vážení čtenáři, vzrušovat na Piaseckém, je samozřejmě atmosféra člověka žijícího mimo zákon, ale

především literatura. Dokonce velká literatura. A jak napsal překladatel díla Jaroslav Janouch v roce 38: ...kniha možná není napsána podle pravidel, podle nichž se soudí skutečné slovesné umění... /ale/ autor mluví za lidi onoho zvláštního druhu, kteří se sami dobrovolně vyřadují mimo zákony lidské společnosti.

Dodejme roku 1980: Autor mluví za lidi, kterým jde o spravedlnost, nikoli onu vyjádřitelnou psaným zákonem lidské společnosti, ale onu, o které hovořil Kant když se zmiňoval o jasných hvězdách nad sebou. Byly to tyto hvězdy, které čaly dílu titul. Polský název je také přeložitelný jako Milenec Velké medvědice, a i velice amatérští astronomové tohle souhvězdí znají, ba dokonce i neastronomové, česky mu také říkáme Velký vůz.

Je to kniha kterou budete mít rádi.

Jan Beneš

POD KOLY VELKÉHO VOZU

*Na hranici dešť obmyje,
horké slunce osuší;
před kulí tě les ukryje,
vítr kroky přehluší.*

Z písně podloudníků.

1

Byla to má první cesta. Šlo nás dvanáct; já a ještě devět podloudníků. Partu vedl „parták“ Josef Trofida, starý, osvědčený vůdce. Zboží opatřil žid, Leo Cilindr. Krosny jsme měli lehké; každá vážila třicet liber, ale byly dosti velké. Zboží jsme měli vzácné: punčochy, šály, rukavičky, šle, kravaty, hřebeny . . .

Seděli jsme v temném, dlouhém, úzkém a vlhkém kanále, který byl pod vysokým náspem. Nad námi byla cesta, která vedla z Rakova na hranice — na jihovýchod.

Odpočívali jsme před přechodem hranice. Chlapci, skryti v kanále, kouřili, skrývajíce oheň cigaret v rukávech kačajek. Kouřili pomalu, vdechující lačně tabákový kouř. Všichni seděli v podřepu, opření o vlhké stěny kanálu zády, na nichž měli připevněny na pásech, jako tornistry, velké krosny.

Seděl jsem na kraji. Vedle mne, hned u východu z kanálu, se černaly na temném pozadí nebe nejasné Trofidovy obrysy. Obrátil ke mně bledou skvrnu tváře — a začal šeptat chraptivým hlasem:

„Drž se mne . . . Rozumíš! . . . I kdyby nás stíhali, krosnu

nezahazuj! Když bolševici někoho chytnou beze zboží, mají ho za špeha . . . A na to je oprátka! . . .“

Kývl jsem hlavou na znamení, že mu rozumím.

Za několik minut jsme šli dále. Kradli jsme se v dlouhém zástupu po loučce, podél koryta vyschlého potoka. Vpředu šel Trofida. Chvillemi se zastavoval. Tehdy jsme se zastavovali všichni, a napínající zrak a sluch, prozkoumávali jsme temnotu, která nás obklopovala.

Večer byl teplý. Hvězdy jiskřily na černém nebi. Snažil jsem se, abych šel hned za vůdcem. Nevšímaje si ničeho, dbal jsem jenom o to, abych neztratil s očí šedou skvrnu krosny na Trofidových zádech, neboť více jsem neviděl . . . Napínal jsem zrak, ale nemohl jsem v tom temnu odhadnout vzdálenosti a několikrát jsem padl prsy na vůdce.

Zahlédl jsem daleko před námi oheň. Trofida stanul; byl jsem nedaleko něho.

„Co to je?“ zeptal jsem se ho tiše.

„Hranice, již je blízko,“ zašeptal vůdce.

Přiblížilo se k nám ještě několik postav. Zbytek party jsem neviděl. Usedli jsme na vlhkou trávu. Trofida zmizel v temnotě: šel prozkoumat přechod přes hranice. Když se po několika minutách k nám vrátil, řekl tiše, a jak se mi zdálo, vesele:

„Nu, bratří, upalujme dále!“

Dali jsme se na další cestu. Šli jsme dosti rychle. Byl jsem trochu rozrušen, ale nebál jsem se. Snad proto, že jsem nechápal, do jakého nebezpečí se vrháme.

Pojednou se Trofida zastavil. Stanul jsem za ním. Několik minut jsme stáli bez pohybu. Pak vůdce rozmáchl široce pažerama a řekl tiše: „Hranice!“ A šel dále. Pospíchal jsem, necítě těže krosny. Upřel jsem kupředu zrak, abych neztratil skvrnu krosny, míhající se mi před očima.

Znovu jsme šli volněji. Tušil jsem v tom nové nebezpečí, ale nemohl jsem uhodnout, jaké . . .

Vůdce stanul. Dlouho poslouchal. Pak šel zpět kolem mne. Chtěl jsem jít za ním, ale on mi řekl: „Počkej!“ Šel s ním Krysa, člověk střední postavy, velmi smělý a bystrý. Šel bez krosny, neboť mu ji vzal na chvíli jeden z druhů. Zastavili se u mne.

„Půjdeš korytem . . . Říčku přejdeš po kamenech,“ šeptal Trofida Krysovi.

„Kolem Kobyli Hlavy?“ zeptal se Krysa.

„Ano. Na druhém břehu počkej!“

„Dobře!“ odpověděl Krysa a zakrátko zmizel v temnu.

Po chvíli jsme vyrazili i my. Trofida poslal Krysu, aby dělal vějičku. Kdyby byl zadržen, musil se buď zachránit útekem nebo dělat takový křik, abychom to zaslechli a měli čas prchnout.

Přechody přes řeku byly vždy nebezpečné. Zde nejčastěji na nás číhali. Bylo to pro ně snadné, protože jsme měli málo příhodných míst k přechodu; hraniční stráž to věděla a často je obsazovala. Byly tam i brody, ale nám se nechtělo lézt hluboko do vody a zmáčet se. Proto jsme raději hazardovali a přecházeli jsme říčku na nebezpečných, ale pohodlných místech.

Prodírali jsme se zvolna širokým pásem hustých porostů. Dělalí jsme při tom mnoho hluku. Již z dále jsem slyšel pleskot vody po kamenech, a zakrátko jsme byli na rozevraném břehu říčky. Drže se pevně lipnicových prutů, stál jsem vedle Trofidy. Čekal jsem, co bude dále. On si lehl na břeh a počal se zvolna spouštět dolů. Za chvíli jsem slyšel jeho hlas:

„Spusť se! . . . Rychle!“

Lehl jsem na břeh, a pak jsem spustil nohy dolů, do prázdna. Trofida mi pomohl seskočit. Za chvíli, drže mě za paži, šel zvolna k protějšímu břehu říčky. Nohy mi ukluzovaly po mokřých balvanech.

Konečně jsme přešli. Stanuli jsme v křoví na druhém

břehu a čekali jsme na ostatní. Postřehl jsem, že se z temnoty vynořila postava. Prudce jsem couvl, div že jsem nepadl zpět do vody. Trofida mě zadržel:

„Co děláš . . . ? To je našinec!“

Byl to Krysa, který propátral přechod přes říčku a běh několik set kroků za ní.

„Všude čisto! Možno jítí dále!“ řekl Trofidovi.

Když celá parta přešla, vyrazili jsme na další cestu. Šli jsme nyní rychle, skoro bez opatrnosti.

Nebe se proklubalo trochu z mraků. Bylo světleji. Nyní jsem mohl bez námahy pozorovat postavu kolegy, který šel přede mnou. Postřehl jsem, že mění chvílemi směr cesty, ale nevěděl jsem, proč tak činí.

Šli jsme stále rychleji. Cítil jsem, že jsem velmi unaven. Bolely mě nohy, boty jsem měl děravé a při přechodu přes říčku natekla mi do nich voda. S chutí bych byl poprosil Trofidu, aby mi dovolil odpočinout, ale styděl jsem se. Zatínal jsem zuby, těžce oddychoval — a se zoufalstvím v duši klopytal dále.

Vešli jsme do lesa. Bylo tu úplně temno. Vylézali jsme na strmá návrší, sestupovali do roklí. Nohy se mi zaplétaly do hustých porostů kapradin i křovin a potýkaly se s kořeny stromů. Cítil jsem ve všech údech ne již únavu, ale mdlobu. Šel jsem jako stroj.

Konečně jsme byli na okraji rozlehlé polany. Zde se Trofida zastavil:

„Stop, chlapci!“

Podloudníci začali shazovat s plecí krosny, a pak si lehali na zem, opírajíce se o ně zády a hlavou. Spěšně jsem sjedil s ramen široké plátěné pásy krosny a následoval jsem je.

Leže, žádostivě jsem hltal celými prsy chladný vzduch. V hlavě jsem měl jenom jednu myšlenku: „ . . . kéž by nešli hned dále!“

Trofida se přisunul ke mně.

„Tak co, Vlášo . . . ? Zmáchal ses?“

„N . . . ne . . .“

„Nemluv! Já to znám, s počátku je každému těžko!“

„Mám mizerné boty. Bolí mě nohy . . .“

„Boty koupíme nové! Z chromové kůže, ef, ef!“

Podlouhnutí polohlasně rozmlouvali. Někteří kouřili cigarety.

„Bylo by dobré, chlupci, kdybychom se zahřáli,“ řekl Vaňka Bolševik.

„Výborně!“ horlivě potvrdil Bolek Lord, který nevynechal žádné příležitosti k pití.

Zaslechl jsem plesnutí dlaně o dno lahvi. Trofida pil vodku přímo z láhve. Za chvíli mi ji podal do poloviny vyprázdněnou.

„Tu máš! Lokni si! To ti udělá dobře . . .“

Po prvé v životě jsem pil vodku přímo z láhve . . .

„Vytáhni ji až na dno!“ pobízel mě přítel.

Když jsem vodku vypil, dal mi velký kus uzenky. Bez chleba. Chutnala mi znamenitě. Jedl jsem tak žádostivě, že jsem s ní nesloupl ani kůži. Pak jsem si zapálil cigaretu. Bylo mi veselo. Vodka se jako oheň rozlila po celém těle. Dodala mi nových sil.

Po skoro hodinovém odpočinku jsme vyrazili na další cestu. Nyní bylo jasněji. Oči si zvykly na temnotu, a proto bez námahy jsem rozeznával Trofidovu postavu několik kroků před sebou. Šlo se lehčeji. Únava zmizela. Úzkost jsem necítil žádnou, protože jsem plně důvěřoval našemu vůdci.

Josef Trofida byl znám v pohraničí jako zkušený a velmi opatrný parták. Nehazardoval nikdy. Šel do „boje“ jen tehdy, když nebylo jiného východiska. Cesty přes hranice znal dokonale a vždy je měnil. Jinou cestou šel k Sovětům, jinou se vracel. S ním nejraději chodili chlupci „na výdělek“, jemu dávali kupci nejdražší zboží. Bylo o něm zná-

mo, že má štěstí, ale jeho štěstím byla především opatrnost. Nebloudil nikdy. V nejtemnější podzimní noci se pohyboval po děsivých bezcestích tak jistě, jako by šel ve dne, po dobře známé cestě. Směr našel skoro čichem.

Byl to můj jediný známý v městečku. Sloužili jsme spolu kdysi na vojně. Potkal jsem ho ve Vilně, kde jsem se delší čas potloukal bez práce. Přijel tam na nákupy. Když se dověděl, že mám bídu, nabídl mi, abych s ním jel na hranice. Neváhal jsem. Po příjezdu do Rakova jsem bydlil u něho, a nyní, po prvé, jsme šli spolu do práce. Nechtěl mě vzít s sebou. Radil mi, abych si ještě odpočinul a nabral síl, ale já jsem se vzepřel a při nejbližší příležitosti jsem šel s ním.

Trofidova parta nebyla jednotná. Často se někteří chlapi od něho odlučovali a pracovali samostatně nebo s jinými podloutníky. Jejich místa zaujali jiní — a práce šla dále. Trofida vedl obyčejně sedm až dvanáct lidí — podle množství zboží, přepravovaného přes hranice.

Když jsem po prvé spatřil Trofidu skoro po dvou letech po skončené vojenské službě, sotva jsem ho poznal. Zhubl, byl opálený; hlavu měl lehce vraženu mezi ramena, jako by se bál úderu zezadu. Oči měl stále přimhouřeny. A když jsem naň pozorněji pohlédl, spatřil jsem na jeho tváři mnoho vrásek. Rozhodně zestárl, třebaže byl jen o pět let starší než já. Byl jako dřívě veselý, rád žertoval, ale dělal to nyní s nechutí, jakoby z donucení. Jeho myšlenky byly jinde. O několik let později jsem to pochopil. Poznal jsem, co se skrývalo v přimhouřených kamarádových očích, které boželo denní světlo.

Šli jsme po polích a lukách. Nohy se vlekly po mokré trávě, skluzovaly s úzkých mezí, brodily se v blátě. Šli jsme lesy, drali jsme se houštinami. Míjeli jsme různé překážky. Některé jsme viděli, o jiných věděl jenom Trofida. Chvillemi se nám zdálo, že jdeme bez cíle, že ztrácíme směr, že bloudíme . . .

Plížíme se podél vsi. Rozeznávám v temnu šedé obrysy stodol. Přelézáme ploty. Jdeme po jakési cestě. Chvillemi se vynořují z temnoty světla v oknech chalup, vzdálených od nás několik desítek kroků. Snažím se, abych na ně nepatřil, neboť potom tma houstne, a lze těžko postřehnout Trofidovu postavu.

Pojednou počínají nablízku výt psi. Ucítili nás, třebaže není větrno. Přidáváme do kroku. Vstupujeme na jakousi hlinitou polní pěšinu. Každý krok dělám s velkou námahou. Mám chuť se sklonit a rukama přidržet holeně bot, neboť mi při každém kroku padají s nohou. Stíhá nás jakýsi pes. Dusí se vzteklým štěkotem. Ještě dobře, že nejsem vzadu! Po chvíli slyším skučení. Byl udeřen kamenem.

Znovu se noříme do temnoty. Vlečeme se cestou necestou. Pospícháme kamsi do neznáma. Pojednou pozoruji, že jsem ztratil cestu, že nevidím před sebou Trofidovy krosny. Vyrázil jsem rychleji vpřed — nic. Jdu více vlevo — nic. Vpravo — nic. Slyším jenom zezadu rozzlobený Lordův hlas: „Co se tak motáš?“ Již jsem chtěl zavolat na Josefa, ale pojednou jsem pocítil, že mě někdo bere za rameno.

„Co je ti?“ ptá se Trofida.

„Je temno . . . Ztratil jsem tě . . .“

„Hned bude lépe!“ odpovídá Josef a jde kupředu.

Nyní se jde pohodlně. Vidím zřetelně před sebou úzkou, bílou skvrnu. Připomíná mi, nevím ani proč, letícího holuba. To Trofida, aby mi ulehčil cestu, si dal za límec kazajky bílý šátek. Nyní nevidím kolem sebe nic jiného než tu bílou skvrnu v temnotě. Tu letí kamsi do temné dáli, tu se kolébá hned před očima . . .

Alkohol přestal působit. Pociťuji stále větší únavu. Ale zároveň mě přepadá ospalost. Zvedám nahoru pásky krosny, a předkloněn, vleku se vpřed . . . za bílou skvrnou na Trofidově krku, plující do nekonečné noci . . . Bojuji, potácím se vpravo i vlevo, ale jdu . . . Spíše silou vůle, než silou svalů . . .

Po sedmi hodinách cesty, počítáno od chvíle přechodu hranice, došli jsme k Bombinině usedlosti. Byl to úkryt, odkud bylo zboží odváženo do Minska.

Jeden po druhém přelezli jsme přes plot do rozlehlého sadu a plížili jsme se k stodole. Zakrýval jsem si dlaněmi tvář před údery haluzí ovocných stromů. Znovu jsme přelezli plot — a stanuli jsme u zdi stodoly. Zaslých jsem Trofidův hlas:

„Lorde, jdi se podívat, jak je v stodole! Rychle!“

Podloučník přešel kolem nás a zmizel za rohem stodoly. Zakrátko jsem slyšel lehký skřípot závory. Když se po několika minutách Lord vrátil, řekl krátce:

„Pojďme!“

V stodole bylo teplo. Vonělo tam senem. V temnotě blýskaly proužky světla z kapesních lampiček, zakrývaných dlaněmi. Pak Trofida řekl:

„Krosny hodte sem . . . na kupu! Rychle, chlapci!“

S povzdechem úlevy shodil jsem se zad nesnesitelnou tíží. Přikročil jsem k Trofidovi a řekl jsem:

„Chce se mi, Josefe, spát!“

„Vlez si do přístodolku, a chrň!“

Ukázal mi žebřík, po němž jsem vylezl nahoru. Stáhl jsem s nohou boty, přikryl jsem se kabátem — a ponořil jsem se v pevný spánek, jako do teplé vany . . .

Probudil jsem se pozdě. V stodole bylo šero. Poblíže mne sedělo několik podloučníků. Polohlasně rozmlouvali. Začal jsem poslouchat. Vaňka Bolševik vypravoval jakousi milostnou historku. To bylo jeho oblíbené téma. Obvyčejně vypravoval buď o Duměnkovi a jeho nástupci Buděnnym (sloužil kdysi v jeho kavalerii), nebo o ženách. Poslouchají ho: Felek Louda, vzrostlý, starší a nahrbený člověk s rozplesklým nosem, Julek Potrhlik, mladý podloučník s neobyčejně bujnou

představivostí, a Slavík, malý, štíhlý, vždy usměvavý chlapec; má velmi pěkný hlas a krásně zpívá.

Vaňka Bolševik olizuje smyslné rty a hovoří:

„Ženská, povídám vám, chlupci, byla jako ulita z cementu! Jako elektrina!“

„Divoch,“ praví Felek Louda.

Julek Potrhlik kroutí hlavou a rozvírá široce oči.

Poblíže jejich hloučku vylézá z díry v seně Bolek Lord. Oči má ironicky přimhouřeny. A Vaňka, nevida ho, vypravuje dále:

„Tělo, pravím vám, chlupci, jako alabastr!“ pomlaskuje a hladí dlaní vzduch.

Lord to nevydržel a ozval se:

„Fí! Alabastr! Paty rozpraskané. Mezi prsty hnůj! Kolená jako struhadlo! Na půl versty zapáchá! A on říká — alabastr! Fí, fí!“

„A co je tobě do toho?“

„Nu nic. Máš posluchače, tak je nalejvej!“

Začínají se přít a vzájemně špičkovat. Vstal jsem, vzal boty a přistoupil k nim.

„Kde je Josef?“ zeptal jsem se Slavíka.

„Šel do statku.“

„Navštívit Bombinu,“ dodal Lord.

„Trochu se s ní potěšit!“ dodal Vaňka Bolševik.

„Eh, dlouho neunesou jídlo!“ ozval se náhle Felek Louda.

„Ty na nic jiného nemyslíš,“ praví Lord.

„Jó, jó, má trhání na žraní,“ dodává Krysa.

Zapálili jsme si cigarety, a opatrně, abychom neutrousili žhavého popela do sena, kouříme. Zakrátko vylézají z děr i jiní podloudníci, protahují se, a zívající připojují se k nám. Schází již jenom žid Cilindr a Josef.

Krysa vytáhl z kapsy karty a navrhl hru v šestašedesát. Buldok rozložil na seně svou kazajku a začali na ní hrát. Přidali se k nim Mamut a Vaňka Bolševik.

Lord začal s vážnou tváří stranou vypravovat Julkovi Potrhlíkovi, jak lze lovit bez pušky zajíce:

„Rozumíš, koupíš si páček hnědého a zrána, dokud zajíci ještě spí, obejdeš pole a na každý kámen nasypeš trochu tabáku . . . Zajíc se probudí, protáhne se, tlapkou se podrbe za uchem a běží udělat potřebu. Přiskočí ke kamenu. Tabák mu vletí do nosu. Kýchne a hlavou udeří do kamene, převrátí se a leží. A ty zrána přijdeš a posbíráš je do pytlc . . .“

„Vystřeluješ si ze mne!“

„Vystřeluji? Kdežpak! Ale medvědi se loví jinak. Loví se jenom na podzim, když padá listí. Vezmeš vědro klihu — a jdeš do lesa, kde jsou medvědi. Poliješ listí klihem a sám se schováš do křoví. Medvěd jde: capy, cap! K nohám se mu lepí listí. Stále více a více, až je ho na konec tolik, že nemůže s místa. Pak vylezeš z křoví, svážeš ho, dáš ho na vůz — a hajdy domů!“

V poledne přišel do stodoly Trofida. Byl veselý. Patrně se trochu opil.

„Nu, bratři, pojďte sem!“

Slezli jsme na mlat.

„Co je se zbožím?“ zeptal se Lord.

„Hned přijdou nosiči. Leo tam pracuje. Bombina nám chystá jídlo . . .“

Venku bylo slyšet kroky, a zakrátko vstoupila do stodoly podivně lehkým krokem urostlá, silná, asi pětatřicetiletá žena. Zavanulo od ní přes celou stodolu voňavkami. Na nohou měla hedvábné, tělové punčochy. Byla oděna ve velmi krátký, těsný šat, který obepínal její mocné tvary.

„Dobrý den, chlapci!“ řekla hlasitě a vesele, ukazujíc přitom s úsměvem pěkné, bílé zuby.

Přivítali jsme ji. Vaňka skočil kupředu a vzal jí z rukou dva velké koše. Postavil je na mlat, ale pak se hned pokusil

ji ze žertu obejmout. Ale žena ho šfouchla pěstí do prsou, až se zamotal.

„Dobře mu tak,“ řekl Josef.

„Připálil ses?“ zeptal se ho Krysa.

Bombina se smála a prohlížela si nás. Pohlédla na mne, a pak se obrátila k Trofidovi:

„Ten je nový?“

„Ano, našinec . . .“

Pokývla na mne hlavou. Po chvíli vyšla ze stodoly, kroutic přemrštěně boky a napínajíc nohy.

„To je ženská! Jako matrace!“ řekl nadšeně Vaňka Bolševik.

„Ne ženská, ale kobyla!“ opravil ho Krysa.

Chlapci vyprazdňovali koše. Byl v nich velký rendlík s míchanými vejci a slaninou. Kotlík dušené kapusty a masa. Tři bochníčky chleba a velký kus bůčku.

Trofida vytáhl zě slámy v koutě stodoly tři láhve čistého lihu, rozředil ho vodou, která byla u vrat stodoly ve velké dubové kádi. Lord krájel zavírákem velké skrojky chleba.

Začali jsme pít vodu a jíst. Hltali jsme jídlo jako stroje. Nejvíce a nejhltavěji jedl Felek Louda. Jedl maso, supěl, mlaskal, olizoval si zamaštěné prsty, tu levé, tu pravé ruky.

„Vidíte, jak to do sebe hází?“ praví Lord a otírá si dlaní rty. „Za ušima mu vrže, nos se mu ohýbá! Do práce je poslední, ale do jídla první!“

„Má pravdu,“ odpovídá Krysa. „Nechť kuň pracuje! Má velkou hlavu, čtyři nohy, dlouhý ocas . . . a co má Louda?“

Podloudníci dojedli. Jenom Louda, nevšímaje si nikoho, snědl zbytky. Lord začal vypravovat:

„Víte, chlapci, znal jsem jednu bábu, která každý den snědla k snídani třicet míchaných vajec.“

„Pak to byla najisto naše Bombina,“ zabručel Buldok a zapálil si cigaretu.

„Jednou si z ní chtěl její muž udělat švandů, a proto k tři-

ceti vejcím, která roztloukla na pánev, přidal ještě třicet. Bába přišla, usmažila vejce a dala se do jídla. A jen taktak, že to snědla.“

„Potvora, že nepraskla!“ řekl Slavík a vrtěl hlavou.

„Snědla to a sedí. Supí jako lokomotiva. Přejde k ní sousedka a ptá se jí, proč je tak červená? A ona jí povídá: ‚Víte co, sousedečko? Buď jsem nemocná nebo nemocná budu: jen taktak, že jsem snědla třicet míchaných vajec!‘“

Chlapci se smějí, a kouříce cigarety, začínají vypravovat o různých, jim známých případech obžerství. Jako na dovršení té rozmluvy přichází Bombina a nese v ruce koš, plný jablek a sliv.

„Tady máte, chlapci! Přinesla jsem vám něco k zakousnutí . . . ! Ale nakouřili jste tady! Dejte pozor, abyste mi nezapálili stodolu!“

„Kouříme jenom na mlatě . . . Dáváme pozor . . .“, uklidňuje ji Josef.

„No, no! Vezměte si . . .!“

Zvedla ruce za hlavu, a vypínajíc úmyslně vpřed mocné prsy, dlouho si opravuje šátek, uvázaný na hlavě. Přiopilí chlapci hledí na ni hladovýma očima. A ji to rozněcuje. Mhouří oči. Ohýbá se dopředu i dozadu, kroutí boky. Pak bere koše s prázdnými hrnky a odchází ze stodoly.

Zdalo se mi, že si mě před odchodem pozorně prohlédla a že se na mne usmála. Snad se mýlím. Nebo snad ten úsměv platil nám všem?

Josef Trofida svolil, že přespíme v skrýši u Bombiny a teprve zítra večer vyrazíme na zpáteční cestu. Ale židé nedodali z Minska zboží, které jsme měli vzít do Polska. Když se zešeřilo, přišel k nám Cilindr. Nervosně si mnul hubené dlaně a nařikal:

„To je k zlosti taková práce . . . ! Oni si myslí, že jezdíme s potahem!“

Odešel s Trofidou do kouta stodoly — a tam dlouho, pohlasně rozmlouvali. Zaslechl jsem několik Josefových vět:
„Mně je to ganz richtig: půjdeme-li se zbožím nebo ne! Zaplať, a hned! A chlapcům také! Já se za práci nehoním! Budete-li se kroutit, pak to všechno pustím k vodě — a šlus!“

Když se setmělo, začali jsme se chystat na cestu. Cilindr zůstane u Bombiny a musí připravit zboží na příště. My jsme se měli vrátit do Rakova a za dva dni jít s novým zbožím.

Vydali jsme se na zpáteční cestu. Šlo se lehce, neboť jsme neměli žádného nákladu. Trofida šel zrychleným krokem. Pohyboval jsem se za ním krok za krokem, snaže se jít širokým, pravidelným krokem.

Vzduch byl chladný, noc překrásná. Na nebi se jiskřily roje hvězd. Stejneměrné kolébání těla, ticho, to všechno mě uspávalo. Usmíval jsem se a mával jsem rukama. Přistihl jsem se při tom a hlasitě jsem se rozesmál. Trofida obrátil ke mně tvář a řekl tiše:

„Cos pravil?“

„Nic . . . Nic . . .“

Asi pět kilometrů od hranic jsme si odpočinuli. Zastavili jsme se u břehu jakéhosi potoka, poblíže hustých porostů. Vodky nebylo, proto jsme si opatrně zapálili cigarety a odpočívali jsme, ležíce v husté trávě.

Trofida byl nablízku. Dlouho mlčel, a pak se ke mně obrátil:

„Vyznáš se v hvězdách?“

„V hvězdách?“ zeptal jsem se udiveně. „Ne, nevyznám se . . .“

„Škoda. Bude-li třeba prchat, pak musíš vědět, jak přejít hranice . . . Vidíš tamty hvězdy?“

„Které?“

Ukázal mi prstem na severní straně nebe, směrem k západu Velký Vůz — sedm velkých hvězd, tvořících cosi jako

čtyři kola a vpředu oj. Trofida, přejížděje prstem po nebi, a, jak se mi zdálo, dotýkaje se jím jednotlivých hvězd, mi důkladně vysvětlil, o jaké hvězdy mu šlo.

„Ano, vidím . . . A co z toho?“

„Vyrazí-li někde na nás a rozbijí-li partu, pak jdi tak, abys ty hvězdy měl po pravé straně! Rozumíš — po pravé ruce!“

„Rozumím.“

Dlouho jsem hleděl na ty hvězdy. Byly krásné. Svítily kouzelně. Měnily barvy. Postřehl jsem, že mají mnoho neobvyklých odstínů. Zajímala mě jedna věc: proč se ty hvězdy tak podivně seskupily? Snad se milují — jako časem lidé — a společně putují po nebi . . . Snad si spolu rozprávějí . . . mrkají na sebe . . . Když jsem na ně pohlédl lépe, zdálo se mi, že mají tvar labutí.

Zakrátko jsme vyrazili dále. Nyní šel Trofida pomalu. Chvillemi se zastavoval a poslouchal. Tehdy jsme se i my zastavovali.

Nedlouho po půlnoci jsme došli na hranici. Trofida se zastavil mezi dvěma sloupy. Přistoupil jsem k němu.

„To jsou hraniční sloupy,“ řekl mi tiše.

Zvědavě jsem prohlížel čtyřboké sloupy, stojící na malých pahrbcích. Měly nahoře státní znaky a pořadová čísla. Na polském sloupě byl namalován bílý orel v červeném poli, na sovětském byla vytačena na plechu pěticípá hvězda se srpem a kladivem.

Od hranice jsme se pustili po úzké mezi. Na jednom místě jsme se zastavili. Pojednou jsem zaslechl zezadu tlumený šepot:

„Chlap—ci . . .!“

Byl to hlas Slavíka. Pohlédl jsem vlevo a spatřil jsem cosi bílého, pohybujícího se v temnotě před námi. Nebyla to lidská postava, neboť to bylo příliš malé a podivně to vířilo ve vzduchu, tu to vzletovalo vzhůru, tu to zase padalo dolů. Asi přelud.

Š prudce tlukoucím srdcem jsem hleděl na ten nezvyklý zjev. Pak jsem přistoupil k Trofidovi: „Co je to, Josefe?“

„Kdož ví, co to je,“ odpověděl mi kamarád. „Snad to straší . . . upír, možná ďábel . . . Říká se, že je to kapitánova duše. I vojáci pohraniční stráže se toho bojí . . .“

Později mi Josef tu historku vypravoval. Jeden ruský kapitán, původem Polák, odjel za revoluce z Ruska. Když bolševíci vzali vládu do svých rukou, nemohl se tam vrátit. Měl tam dceru i ženu. Chtěl je odtamtud vzít do Polska, a proto přijel za tím cílem na pohraničí.

Ubytoval se poblíže Pastvin, v usedlosti u sedláků, a tam si přivezl i své věci, neboť chtěl u nich zůstat tak dlouho, než přivede ze Sovětů rodinu. Chtěl tak učinit s jejich pomocí, neboť všechny jiné pokusy selhaly.

Syn hospodáře, u něhož kapitán bydlil, sloužil kdysi v ruské armádě a znal dobře cesty do Minska. Svolil, že kapitánovi pomůže přivést do Polska rodinu. Vydali se na dalekou cestu. Dostali se do Minska, pak, po dlouhém čase a po mnoha příhodách, došli do Nižního Novgorodu, kde kapitán zanechal rodinu. Tam se dověděli, že kapitánova žena zemřela, a že jeho dcera Irena bydlí u bývalého domovníka kdesi na předměstí. S obtížemi se jim podařilo ji nalézt — a vydali se na zpáteční cestu.

Když dojeli do Moskvy, onemocněl jejich průvodčí tyfem. Byl odvezen z nádraží do nemocnice, kde zemřel. Kapitán s dcerou dojeli do Mińska, a odtamtud se dali pěšky na cestu do Rakova. V noci zbloudili a u Velké Vsi, nedaleko hranic, potkali sovětskou hlídku. Zastavila je. Kapitán se začal bránit. Zabil dva vojáky a dal se s dcerou na útěk. Zasyпали ho kulemi a stíhali ho raněného až na polskou stranu. Padl asi dvě stě kroků od hranice na jakémsi vršku, který tam byl od dávných dob. Podařilo se mu ještě křiknout na dcerku: „Prchej!“ — a zmíraje, zbytkem sil i nábojů kryl její útěk. Jeho mrtvolu bolševíci vzali a odnesli na svou

stranu. Kapitánova dcera jim utekla a našla statek, kde bydlil její otec před výpravou do Ruska. Zůstala u sedláka a je tam dodnes. Považují ji za bláznivou, ale mají ji rádi, poněvadž je velmi dobrá a pracovitá. Vršek, kde zhynul kapitán, se od té doby nazývá Kapitánova Mohyla.

Od té doby se poblíže vršku a na hranici začal ukazovat přelud. Jeden voják, hraniční hlídač, chtěl na to vystřelit. Vypálil pětkrát z karabiny. Přelud zmizel. A druhý den ho roztrhal granát, s nímž si v kasárnech pohrával. Pak ještě dva odvážlivci se o to pokusili a zasypali zjev kulemi. Po dvou dnech zastřelil někdo jednoho na hranici — a druhý těžce onemocněl a zemřel v špitále. Od té doby nikdo více ten přelud nepronásledoval.

Takovou historku mi Josef pověděl po návratu domů. Velmi mne zaujala, neboť zněla jako báje — a byla pravdivá. Potvrdilo ji potom mnoho jiných lidí.

Dlouho jsme stáli na poli, poblíže hranice, patříce na přelud, vzdalující se od nás. Se vši opatrností jsme přešli cestu, směřující k hranici a o chvíli později jsme vyšli na cestu, vedoucí k Rakovu.

U mlýna se chlapci rozešli na různé strany. Já a Josef jsme zamířili k jeho domu. Nevstoupili jsme dovnitř, ale šli jsme do stodoly a tam si lehli na čerstvé, krásně vonějící seno.

3

Ráno mě probudila Janinka, mladší Trofidova sestra. Byla to podivná dívčina; bylo jí dvanáct let, ale byla vážná jako dospělá osoba. Někdy dávala tak podivné otázky, že těžko šlo odpovéděti.

„Pojďte k snídani, slunce již praží!“ řekla mi.

Poprosil jsem ji, aby mi přinesla ručník a mýdlo. Pak jsem šel přes sady k říčce. Šla za mnou.

„Jdi domů . . . Hned přijdu . . .“

„Sednu si zde. Nebudu se dívat . . . Nezájímá mě to! Josef mě nikdy neodhání. To není hezké, pronásledovat mladší . . .“

„Sedni si, sedni. Jak jsi ještě hloupá!“

„To je dobře. Kdyby všichni byli moudří, pak by se zbláznili!“

Nechal jsem ji pod vrbou a šel jsem po proudu řeky. Vykoupal jsem se a šel jsem zpět. Janinka cupala vedle mne.

„Helenka pravila, že jste ubohý,“ řekla po chvíli.

„Proč?“

„Protože nemáte ani mámu, ani bratra, ani sestru . . .“

„Ale mám Josefa.“

„Nu, ano. Ale sestru nemáte!“

„Mám tebe.“

„Ale nemilujete mne!“

„Protože jsi malá a hloupá. Až vyrosteš, budu tě milovat. A nejenom já, nýbrž mnoho mladíků.“

„Ale já na to kašlu!“

Najisto to slyšela u starších děvčat.

V bytě na mne čekala Hela, starší Josefova sestra. Byla to dosti hezká dívka, blondýna, asi osmnáctiletá. Byla úplným opakem Janinky. Ta se nikdy nesmála, ale Helenka se dávala při každé příležitosti do smíchu — a smála se až k slzám, často i pro hloupost.

Helenka mi přinesla čaj, chléb, máslo a vesnický sýr.

„Dejte se, prosím vás, do snídaně. Čekala jsem na vás, protože chci jít do sadu.“

„A kde je Josef?“

„Šel do města. Už by se měl vrátit. Rozkázal, abychom vás nebudili. Ale cožpak je možné tak dlouho nejít?“

Zakrátko odešla Hela do sadu a já jsem zůstal s Janinkou. Pil jsem čaj, děvče si vlezlo na pohovku, opřelo si hlavu o dlaně a upřeně mi hledělo do tváře.

„Co se tak díváš?“

„Podobáte se zajícovi.“

„Zajícovi?“

„Malému zajícovi. Viděla jsem ho, když žral kapustu. Josef ho polapil a přinesl. A pohyboval čumákem jako vy!“
Počala pohybovat ústy i nosem.

„A ty se podobáš strace.“

„Nu, a co?“

„Ano. Straka sedí na plotě, hlavičkou kývá, kývá, a lidi si prohlíží.“

Matka zavolala Janinku do kuchyně a zůstal jsem sám v bytě. Chodil jsem sem i tam po velkém pokoji. Viděl jsem oknem, že ulicí táhnou v dlouhé řadě, někdy i ve dvou řadách, selské vozy. Vzpomněl jsem si, že je dnes v městečku trh.

Zapálil jsem si cigaretu a usedl jsem do křesla u okna k sadu, který byl oddělen od domu úzkým pruhem dvora. Viděl jsem, jak Hela, stojíc na žebříku, opřeném o jabloň, trhala ovoce a kladla je do koše, který měla opřený o příčku žebříku. Dlouho jsem ji pozoroval, patře mezerami mezi květináči a květy na okně.

Pak bylo slyšet, že se otevřela branka. Myslil jsem, že se vrací domů Josef, ale spatřil jsem, že přichází asi dvaatřicetiletý muž v temně modrém šatě, v lakýrkách; na hlavě měl bílou čapku. V ruce měl bičík, jímž za chůze švihal do kalhot. Jeho tvář byla velmi pravidelná. Zdobil ji černý knírek, ale hyzdily ji rychle pomrkávající oči.

„Co je to za panáka?“ pomyslil jsem.

Nenapadlo mne tehdy, že ten člověk bude v budoucnosti původcem mnoha zlých věcí proti mně a proti mým přátelům.

Neznámý se s jakousi směšnou roztomilostí uklonil Hele, naráz čapkou, hlavou i bičíkem, a cosi jí řekl. Dívčina obrátila k němu hlavu — a její tvář rozkvetla veselým úsměvem. Bylo mi nepříjemně. Nebyl jsem do Hely zamilován, ale měl jsem ji velmi rád jako přítelovu sestru a jako příjemnou dívku.

Neznámý vstoupil do sadu, a stoje u žebříku, Hele cosi říkal. Ona se smála. Potřásala hlavou, ozdobenou dlouhým, tlustým vrkočem, a cosi mu odpovídala.

„Holoubci vrkají,“ pomyslíl jsem skoro se zlostí.

V té chvíli jsem postřehl, že neznámý zvedl ruku a přejel dlaní od spoda nahoru dívčino lýtko. Bylo mi horko. Viděl jsem, že Hela kvapně pohlédla na okna domu, a pak seskočila s žebříku. Měla zrudlou tvář a cosi spěšně říkala svému nápadníkovi. Nezdálo se mi, že by se na něho hněvala. Najisto mu vytýkala jeho „netaktnost“ a možná, že i „neopatrnost“...

Vzala koš jablek a zamířila k domu; její nápadník, opřev ruce pěstmi v bok, s úsměvem hleděl za ní. Pak rázně protal bičíkem vzduch a šel směrem k brance.

Počal jsem chodit po pokoji. Pak jsem přistoupil k oknu do ulice a spatřil jsem, že muž s bičíkem stojí na druhé straně ulice a pozoruje selské vozy jedoucí kolem něho. Pojednou jsem zahlédl Josefa, kráčejícího spěšně ulicí. Muž s bičíkem přistoupil k němu. Pozdravili se a několik minut spolu rozmlouvali. Za chvíli se rozloučil. Josef přešel ulici a zamířil domů. Vstoupil do bytu.

„Již jsi vstal?“

„Již dávno.“

„Trochu jsem se opozdil. Je to s židy klopota! Vzal jsem si peníze za práci a vyplatil jsem chlapce. Zítra vyrazíme. Připravují zboží.“

Vylovil z kapsy dva zlaté desetiruble a dal mi je.

„Tu máš dva knoflíky. První výdělek. Poplivej je pro štěstí!“

Vzal jsem peníze. Chtěl jsem mu vrátit desetirubl, aby ho dal matce na nákup, neboť jsem žil a jedl společně s nimi, ale Josef jej nevzal. Řekl, že je to vyrovnáno a že budeme účtovat později, až vydělám více.

Pak jsem se zeptal Josefa na muže s bičíkem, kterého jsem viděl na ulici. Josef se rozesmál.

„To je, bratře, exemplář! Odkud ho znáš?“

„Neznám ho. Viděl jsem ho, když s tebou rozmouval . . .“

„To je Helin snoubenec. Nemám ho rád, ale zhlídla se v něm. A co s ženskou dělat?“

„To je též podloudník?“

„Ano. Je to Alfred Alinčuk. Je jich pět bratří: Alfred, Albín, Adolf, Alfons a Ambrož. Všichni na „A“. I příjmení také na „A“: Alinčukové. Přes hranice chodí sami. Nosí s sebou zbraně. Jsou to dobří podloudníci, ale jinými chlapci pohrdají. Dělalí velké pány, ale z bot jim kouká sláma. Jejich dědek měl smolárnu a otec obchodoval s chomouty. Nu, vem je čert! Pojdme na rynek. Musíme ti koupit boty!“

Vzal jsem čapku a vyšli jsme z bytu na ulici.

Přišli jsme na rozlehlé náměstí, přeplněné samými vozy. Uprostřed náměstí byl velký, patrový obdélník obchodů. Po krajích náměstí byly rovněž židovské obchody, kavárny, zájezdní hospody a restaurace. Nablízku obchodů byly postaveny boudy potulných kramářů a ševců. S obtíží jsme si razili hustým davem cestu. Nad náměstím se mohla pověsit ohromná Bakchova korouhev. Pili všichni. Pili všude. Pili v stoje, v leže, v sedě. Pili na vozech, mezi vozy i pod vozy. Pili muži i ženy. Matky napájely i malé děti. Napájely i nemluvnata, aby neplakala. Viděl jsem na vlastní oči, že opilý sedlák zvedl koňi do výše pysk, a lil mu do hrdla z láhve vodku. Chtěl se vrátit domů, a usmyslil si, že se pochlubí před celým „světem“ rychlou jízdou.

Zakrátko mě Trofida dovedl do ševcovské boudy, pozdravil se s mistrem obuvníkem — a řekl:

„Potřebujeme boty. Ale rozumíš, musí být tip-top! Zlaté zboží, zlatá práce, neboť je to pro zlatého junáka!“

„Dobře,“ odpověděl švec a vytáhl zpod pultu kufr. Vytáhl z něho pár holinek z chromové kůže.

„Lepší ani ve Vilně nedělají! Jenom, budou-li se hodit?“

Změřil jsem boty. Byly trochu velké, ale Josef mi radil,

abych těsně nekupoval, neboť se blíží zima a možno do nich obléci silné onuce.

„Kolik chceš za ty běhy?“ zeptal se Trofida ševců.

„Patnáct rublů.“

Josef se zasmál:

„Vidíš, Vlášo: zlaté dno! Všechno za dolary a za zlato. To je Kanada! Láhev vodky stojí stříbrný rubl, láhev špiritusu zlatý rubl, a za ty bufy žádá pan mistr patnáct zlatých zvonivých . . .“

Smluvili jsme holinky za deset rublů a jeden dolar. Mé staré holinky jsme nechali ševcovi nádavkem.

Josef si mě spokojeně prohlížel.

„Hrome! Pěkná práce! Sám anglický král takové boty nemá! Chceš si ještě něco koupit?“

„Ne.“

„Dobrá. Příště ti koupíme vohoz, ef — ef! Vystrojíš se jako sám hrabě! O to se již postarám. A holinky musíme zalejt . . . na štěstí, aby ti dobře sloužily! Pojdme ke Gintě!“

Potkali jsme dvě dívčiny, jdoucí zvolna kolem krámů. Louskaly v zubech ořechy a na všechny strany vyplivovaly skořápky. Jedna měla červené šaty a na hlavě zelený šáteček. Druhá zelené šaty a žlutý šátek. V rukou držely velké kožené kabelky, jiskřící niklem zámků. Velmi směle, skoro výzývavě na nás pohlédly.

„Helenko a Máníčko, nejponiženější ruky políbení,“ vesele na ně zavolał Josef.

„Naše dvojnásobné,“ řekla jedna.

„Umazání,“ ušklíbła se druhá.

„Co je to zač?“ zeptal jsem se Josefa.

„Podloudnice, Helena Žid a Máňa Couravá.“

„To i ženy chodí podloudničit?“

„A jak! Některé pracují lépe než chlapi. Ale je jich málo. V celém městečku jich deset nenajdeš! Chodí jen ty, které mají za hranicemi příbuzné.“

Přiblížili jsme se ke Gintině restauraci. Před vchodem se tlačil dav sedláků s lahvemi v rukou i v kapsách. Dveře byly otevřeny dokořán, a jimi, s mrakem výparů a s dýmkovým kouřem, vyletoval z vnitřku hluk a výkřiky opilých.

Přidal se k nám Krysa. Blýskáje očima a ukazuje mezi úzkými rty žluté zuby, stiskl nám kostnatými a chladnými prsty dlaně, a plivaje skrze zuby na boty sedláků, jdoucích kolem nás, zeptal se:

„Ke Gintě, co?“

„Ano.“

„Půjdu s vámi!“

Krysa vypadal podivně. Měl na hlavě velkou americkanskou čapku a na krku apačsky uvázaný rudý šátek. Ruce měl stále zasunuty do kapes kalhot. Při chůzi se kolébal vpravo i vlevo. Byl to rostovský zloděj, který měl temnou a bohatou minulost. Byl celý zjízvený noži — a sám bez nože nikdy nešel. Nikdy nevynechal žádné příležitosti k bitce, i kdyby předem věděl, že bude prohrána.

Vešli jsme na dvůr, tonoucí v blátě, a temnou, strašně páchnoucí síní jsme prošli do velkého pokoje. S počátku jsem nic neviděl, neboť vnitřek se ztápěl v mraku tabákového kouře. Za chvíli jsem postřehl několik stolků, a u nich sedící lidi. Byli to samí podloudníci.

Na protějším konci pokoje začala hrát harmonika, naplňujíc ho zvuky starého pruského pochodu. To harmonikář Tonda, malý člověk neurčitého věku, přizloutlé tváře a rozcuhaných vlasů, přivítal Trofidův příchod.

„Servus, chlapci,“ vykřikl Josef, obcházíje stolky a vítaje se s přítomnými.

Tondovi hodil zlatý pětirubl. Harmonikář nepřerušil hru a polapil jej rychlým pohybem ruky ve vzduchu.

„To za ten marš!“ řekl Josef.

Následoval jsem jeho příklad a obešel jsem stolky, tiskna ruce přítomných podloudníků. Mamutovu dlaň jsem ne-

mohl dobře uchopit, a on mou nestiskl, obávaje se, aby mi tím neublížil.

Podlounníci srazili k sobě tři stolky a postavili na ně láhve s pivem, vodkou, talíře s uzenkami, chlebem a okurkami.

Z naší party jsem s počátku poznal jenom Bojka Lorda, Felka Loudu, Buldoka a Mamuta. Na čelném místě za stolem seděl Bolek Kometa, slavný podlounník, muž asi padesátiletý, s dlouhými, černými vousy. Byl to po celém pohraničí známý opilec a hýřil. Později jsem zvěděl, že přezdívkou Kometa mu byla dána proto, že v roce 1912, když se blížila k zemi Halleyova kometa a měl nastat konec světa, prodal a propil celé hospodářství. Vedle něho seděl Číňan, vysoký, štíhlý chlapec, žluté tváře a hezkých, trochu kosých očí. Bylo zde ještě několik chlapců, ale poznal jsem je lépe teprve později.

„Říkám, povídám,“ řekl Kometa, „že kdo nepije, ten nežije — a hnije.“

„Výborně!“ souhlasil Lord a vyrazil úderem o kolena naráz zátky z dvou lahví.

Nalil do poloviny sklenky vodku.

Mamut cosi zabručel, naklonil hlavu na stranu, přitáhl k sobě dlaní sklenici a opatrně ji vypil, jako kdyby se bál, aby sklenici v hrsti nerozmačkal. Vypil vodku a něco zabručel. Nikdy jsem neslyšel, že by Mamut řekl více nežli jednu krátkou větu. Obyčejně mu stačilo jedno slovo nebo mluvil pohyby rukou a mhouřením oka.

„Víte, chlapci,“ ozval se Číňan, „co mi řekl Louda?“

„Že si vymýšlí, jak sníst koště,“ zavřel Buldok.

„Ne. Řekl, že husa je nejhlupejší pták na světě!“

„?“ pohybem dlaně a zamrknáním se zeptal Mamut.

„Protože . . . jedné je málo, a dvou mnoho! Slepice, kachny, to všechno lze doplnit: máš málo dvou, sněz tři! Ale s husami je to horší.“

Louda si nevšímal jejich špiček a zabýval se husou; chroupal kosti a olizoval prsty.

Lord dělal hostinského. Přinášel z bufetu vodku i zákusky, naléval vodku i pivo, a jak uměl, bavil chlapce. Nezapomínal ani na „hudbu“ a občas nosil Tondovi zákusky a vodku. Šel k němu a zpíval :

*A pan Tonda im — tam turlu
na harmoniku rypcium pipcium
Im tam turlu! Im — tam turlu!
Im — tam turlu! juchachá!*

Tonda přerušil hru. Vzal sklenku. Vypil douškem a začal kousat uzenku, opíraje se lokty o pouzdro harmoniky. Připomínal mi krysu, ohryzávající skývu chleba.

Blížil se večer. Za okny bylo stále temněji. Chlapci zatáhli záclonky. Ginta rozsvítila petrolejovou lampu, která visela u stropu. A pilo se dále.

Pojednou Číňan počal zvracet. S počátku na stůl, pak na podlahu.

„Nadělá sekanou pro psa!“ řekl Lord a uložil Číňana na úzkou pohovku u okna.

„Tondo, hrej pohřební marš!“ vykřikl Krysa.

Harmonikář začal hrát Chopinův pochod. Krysa znovu nalil sklenky a vykřikl:

„Chlapci, na zdraví nebožtíka! Ať žije!“

„Výborně!“ řekl Lord a vzal sklenku do ruky.

Nikdy jsem neviděl pít vodku v takovém množství. Hlavně mnoho pil Mamut a Bolek Kometa. Felek Louda a Buldok též nelenovali. Nejméně pil Josef a já.

Pojednou jsem zaslechl ryk z několika hrdel naráz.

„Hurá! Ať žije! Podej ho sem!“

Ohlédl jsem se a spatřil jsem Slavíka. Usmíval se, jsa trochu rozpačit tak hlučným přivítáním, a popošel k stolu.

Stiskl nám postupně ruce. Bolek Kometa ho začal prosit:
„Slavíku! Dušičko! Zaspívej nám, bratříčku!“

Stala se podivná věc. Ti halasiví, opilí lidé pojednou ztichli a v pokoji nastalo mlčení. Polekaná Ginta pootevřela dveře ze sousedního pokoje, ale když se přesvědčila, že je všechno v pořádku, zase je zavřela.

Chlapec stál chvíli nepohnutě uprostřed pokoje, ale pak zazpíval tichým, jemně rozechvěným a postupně mohutnějícím hlasem píseň podlounníků:

*Odešli chlapci za prací,
dívčiny se rmoutí.
Dnem i nocí myslí na to:
. . . zdaž se ještě vrátí?*

Slavík zvedl oči vzhůru. Jeho hlas zněl žalobou i smutkem. Cítil jsem, že mi mravenci běhají po zádech i po zátylku. Neviděl jsem již nic v pokoji, jenom ty podivné Slavíkovy oči, a každým nervem jsem procítoval smutnou notu písně.

Když Slavík přestal zpívat, všichni dlouho mlčeli. Pohlédl jsem na Mamuta a spatřil jsem, že po jeho beztvarych, šedivých, jako v kameni tesaných tvářích tekou slzy. Zaleschl jsem hlas Krysy:

„To je potvora!“

„Slavíčku, drahý!“ Bolek Kometa vztáhl k němu ruce a pravil: „Zpívej, dušičko! Zpívej ještě. Zpívej!“

„Nechte ho odpočinout!“ řekl Lord. „Hraj!“ obrátil se k Tondovi, „hraj pro změnu Dunajské vlny!“

Tonda zahrál valčík a mezitím Lord usadil Slavíka u stolu a napájel ho vodkou. Díval jsem se na podlounníka. Měl dětské oči. Po rtech mu přelétl lehký úsměv. Vypadal jako převlečený králevic a ne jako obyčejný podlounník.

Za chvíli zazpíval Slavík jinou pohraniční písníčku, trochu veselejší.

„Říkám vám, povídám, chlapci, že když se dvojnásob nenapiji, pak mi pukne srdce!“ řekl Kometa, když Slavík skončil píseň.

„Správně!“ řekl Lord a nalil skoro plné sklenky.

Po chvíli jsem postřehl, že Mamut vytáhl z kapsy dvacetidolarovou bankovku a vsunul ji s funěním Slavíkovi do hrsti. Ten pohlédl udiveně na peníze a hodil je na stůl.

„Co to děláš? Proč? Nechci . . . Nebudu zpívat!“

„Vezmi si peníze!“ řekl prudce Josef Trofida Mamutovi.

„To je našinec, on si vydělá! A za peníze nezpívá!“

Mamut se těžce zvedl s místa, vzal bankovku se stolu a dal ji harmonikářovi. Tonda ji lhostejně vsunul do kapsy a skoro nepoděkoval. Pro něho to nemělo významu. Byl by hrál i bez zaplacení. Hlavní je, aby byl kolem smích, halas, aby byla v sklenkách vodka . . . Josef chtěl jít k svému kupci a zeptal se mne:

„Trefíš sám domů?“

„Proč ne? Trefím.“

„To je dobře. Nemusíš se strachovat, všechno jsem zaplatil!“

Trofida se rozloučil s kolegy a vyšel z našeho „salonu“.

Zábava nepřestávala. Byl jsem úplně opilý, bylo mi horko a veselo. Pil jsem, jedl, smál jsem se, poslouchal Slavíkovy písně i harmoniku. Nepamatuji se ani, kdy jsem vyšel z Gintina salonu.

Zvolna jsem se potácel jakousi uličkou. Krok za krokem jsem čvachtal v řídkém blátě. Pojednou slyším výkřik a vidím několik kroků před sebou skupinu lidí, rvoucích se ve světle, padajícím z okna jakéhosi domu. Tři muži tloukli čtvrtého, který povalen na zemi, se bránil zbytkem sil. Bez rozmyšlení jsem skočil vpřed. Nárazem těla z boku jsem porazil jednoho útočníka, a druhého jsem udeřil pěstí do tváře tak, že se zamotal a sedl si do bláta. Třetí se vrhl na mne; byl rovněž opilý. Začal mě srážet k zemi. Biji ho pěstí

do hlavy. Pustil mne. Vyskočil jsem a chystal jsem se k novému boji. Ale pojednou jsem začal zvracet. Pak jsem cítil, že mě někdo vede. Byl to týž muž, jemuž jsem přišel na pomoc. Cosi se mne ptal, ale nerozuměl jsem mu . . .

Pak si vzpomínám, že mi někdo otíral tvář mokrým ručníkem . . . Ráno jsem se probudil v cizím bytě. Byl jsem udiven. Řekl jsem nahlas:

„Je zde někdo?“

Ve dveřích od kuchyně se ukázala směšná, kulatá hlava, zbavená skoro úplně vlasů nějakou kožní chorobou.

„Byl jste včera velmi opilý. Nerozuměl jste mi!“ řekl neznámý žid a přistoupil ke mně.

„Ale proč jsem zde?“

„Dovedl jsem vás sem. Jste asi přespolní, poněvadž vás neznám. Včera mě chtěli ti lumpové zabít, ale vy jste mne ubránil.“

„Bydlím u Trofidy.“

„Pak jste Josefův kolega?“

„Ano.“

„To je pořádný člověk! Zlatý člověk! Ach! Jmenuji se Josífek, a toto je můj byt!“

Bylo mi do smíchu, když jsem patřil na směšné židovy pohyby. Když jsem se oblékl, uprosil mě Josífek, abych s ním posnídal. Musil jsem svolit. Josífek postavil na stůl láhev kořalky a z kredence přinesl štiku v rosolu. Zanedlouho přišla z kuchyně jeho žena, mladá a velmi hezká židovka, s malým chlapcem na ruce, a přisedla ke stolu. Začal jsem s nimi rozmlouvat. Josífkova žena mi rovněž poděkovala za pomoc, již jsem prokázal jejímu muži.

„A oč šlo?“ zeptal jsem se Josífka.

„Hráli jsme v karty. Obehral jsem je. Ale nepodváděl jsem,“ vysvětloval mi. „A oni mi chtěli vzít peníze. Kdyby byli strážliví, pak by to neučinili. Ale takhle mě mohli zabít!“

Ukázal mi podlitiny na hlavě, na rukou i na krku. Když jsem odcházel, vyšel Josífek se mnou na síň.

„Snad vám to hudu moci oplatit? Přijďte! Učiním vám všechno!“

„A čím se zabýváte?“ zeptal jsem se ho.

Usmál se, položil mi ruku na rameno a řekl:

„Zeptejte se Josefa, čím se zabývá Josífek. On vám to poví. Šťastnou cestu!“

Od Trofidy jsem se dověděl, že je to odborný zloděj.

„Byl kdysi slavným zlodějem,“ řekl Josef, „ale oženil se z lásky a zkrotl. Nyní většinou hraje v karty.“

4

Se Sášou Veblinem, králem hranice a podloudníků, jsem se sešel po prvé za neobvyklých okolností. Potkal jsem ho v jeho království — na hranici.

Šel jsem po čtvrté s Trofidovou partou přes hranice. Hranici jsme překročili poblíže Olšiny. Noc byla temná. Jižní část nebe pokrývaly mraky. Východní vítr šlehal do očí a to ztěžovalo cestu.

Šel jsem hned za Josefem. Před odchodem z kanálu na pohraničí, kde byly ukryty krosny, jsme vypili po půl láhvi vodky. Bylo mi lehké a veselé. Práci jsem zvykl a počínal jsem ji milovat. Vábily mě daleké cesty. Přitahovala mě tajemnost našich pochodů, dráždilo nebezpečí.

Několik dní předtím jsem si koupil novou výbavu. Měl jsem nyní svou kapesní lampičku, i hodinky. A při odchodu na cestu zasunoval jsem si do kapsy jednu nebo i dvě láhve vodky. Byl jsem již odborným podloudníkem.

Několik desítek kroků od hranice jsme vešli do porostu. Slyšel jsem zředu pleskot vody. Trofida šel velmi zvolna a často se zastavoval. Nikdy nešel tak opatrně jako tentokrát.

Na jednom místě se zarazil a stál velmi dlouho bez pohybu. Začal jsem procházet. Znovu vyrazil vpřed. Pleskot vody vzrůstal. Pojednou Josef počal couvat. Přistoupil ke mně. Chopil mě za rameno a přinutil mne, abych se skrčil. Zaleschl jsem jasně před sebou písknutí vody, a v téže chvíli protrhl noční ticho výstřel z karabiny a zazněl hlas:

„Stůj! Stůj!“

V téže chvíli houklo několik výstřelů z revolverů. Pak zahřměly výstřely z karabin. Slyšel jsem vzadu dupot prchajících lidí. Hlaholí výkřiky:

„Stůj! Stůj! Stůj!“

Všechno kolem zavířilo. Těžko pochopit, co se to v temnu děje. Trofida vstal a táhna mě za rameno, začal spěšně kráčet stranou. Pak zamířil vpřed. Pospíchal jsem za ním. Šli jsme vodou, která mi sahala až ke kolenům. Snažil jsem se, abych neztratil s očí kolegu, který byl přede mnou.

Došli jsme k zarostlému břehu říčky. Vylezli jsme z vody. V tom okamžiku se stalo cosi nezvyklého. Přimo přede mnou houkí výstřel a cítil jsem, že někdo na mne skočil. Úder byl tak neočekávaný a silný, že jsem se zapotácel a spadl s břehu do vody. Přitlačila mě těžká kůže. Kdosi běžel korytem říčky. Kolem hřměly výstřely a rozléhaly se rozčilené hlasy. Zakryt převislým břehem, seděl jsem v řídkém bahně.

Po několika minutách zavládlo kolem mne ticho. Výkřiky a výstřely se vzdálily vlevo. Tehdy jsem zvolna vylezl z vody na břeh a tiše jsem krácel na opačnou stranu.

Vstoupil jsem do lesa. Šlo se těžko. Každou chvíli mi zahrazovaly cestu stromy, keře i hromady klestí. Neznaje místo, bál jsem se, abych nepadl do rukou „zeleným“.*) Na jednom místě jsem usedl pod borovici, ležící na zemi a dlouho jsem odpočíval. Pak jsem vyrazil naslepo před sebe, snaže se jít jedním měrem. Chtěl jsem tak vyjít z lesa.

*) Pohraniční stráž, zvaná tak podle zeleného šatu.

Po delší cestě jsem se zastavil v houštině na okraji lesa. Vzpomněl jsem si, že při chůzi přes hranice mi váł vítr do tváře. To znamená, že váł od východu. Napadlo mě, že, půjdu-li po větru, musím se dostat zpět. Po chvíli přemýšlení jsem si uvědomil, že by mě to mohlo oklamat, poněvadž vítr se mohl změnit. Naplnilo mě zoufalství. Byl jsem úplně bezradný, ztracený v moři temnot, v nichž na každém kroku jsou neznámá nebezpečí. Všude číhají na mne krutí nepřátelé! Kdyby byl se mnou Josef, lehko by mě odtud vyvedl. Ale kde je? Snad mě marně hledá?

V té chvíli jsem si vzpomněl na to, co povídal Trofida o hvězdách, když jsme se po prvé vraceli. Spěšně jsem vykročil a snažil jsem se co nejvíce vzdálit od lesa.

Zastavil jsem se na otevřeném poli a rozhlédl jsem se po nebi. Jeho větší polovinu zakrývaly mraky, ale na druhé polovině nebe zářilo souhvězdí Velkého Vozu, nebo také Velké Medvědice*), jak mi to později řekl Petřík Filosof. Sedm velkých hvězd jiskřilo na temném nebi; dlouho jsem na ně patřil se zatajeným dechem a s prsy, plnými radosti. Vzpomněl jsem si na Josefova slova: „. . . jdi tak, abys měl ty hvězdy vpravo!“

Obrátil jsem se pravým bokem k hvězdám a pocítil jsem, že mi vítr duje na krk. Ano, je to jistě směr na západ!

Dał jsem se na cestu. Šel jsem zvolna, abych nedělal hluk. Míjel jsem pole, louky, návrší . . . Přešel jsem jakýsi potok, ale dosud jsem nevěděl, kde jsem. Snad ještě v Sovětech, nebo již v Polsku? Rozhodl jsem se jít co nejdále. Raději padnu do rukou pohraniční strážě v Polsku, kde za podloudnictví, hlavně po prvé, jsou tresty mírnější než v Sovětech.

Zvolna, krok za krokem, tiše, jsem krácel vpřed. Chvillemi jsem se zastavoval a dlouho poslouchal. Očima jsem se snažil proniknout co nejdále temnotu, která mě obklopovala.

*) V knize se úmyslně užívá tvar rodu ženského podle latiny.

Byl jsem u jakéhosi návrší. Vystoupil jsem na jeho vrchol. Vzpomněl jsem si na Josefovo vypravování o kapitánovi a o přeludu. „Vždyť je to Kapitánova Mohyla!“ pomyslíl jsem. „Jsem v Polsku! Nyní bude snadné nalézt cestu do městečka.“

Usedl jsem, opíraje se krosnou o svah návrší, a dlouho jsem patřil na severozápad, tam, kde zářila překrásná Velká Medvědice. Neznal jsem ještě jejího jména, ale velmi jsem si ji zamiloval.

A když jsem tak nepohnutě seděl, zahleděn na hvězdy, zazněl na úpatí vršku jakýsi hluk. Vstal jsem a chystal jsem se k útěku. Hluk neustával. Tiše jsem sestoupil s návrší a lehl jsem si na úpatí do prohlubně. Po nějakém čase jsem spatřil zvolna kráčející postavu. Byl to člověk.

„Najisto to není zelený, je to podloudník,“ pomyslíl jsem. „Zelení mají pláště barvy khaki, která je v noci jasnější než tvář. A pak, vždyť nemá smyslu, aby se náš strážník potloukal tak daleko od hranice. Snad je to někdo z nás . . .“

Člověk usedl. Viděl jsem jeho černou, schoulenou postavu. Trochu později jsem spatřil na jeho zádech šedou skvrnu krosny. Slyšel jsem jeho tichý sten a tlumené zaklení. „Že by to byl Josef?“ Neváhal jsem více, a zvolal jsem:

„Josefe, jsi to ty?“

Temná postava sebou prudce trhla. Chvilí panovalo mlčení, ale pak se ozval tichý hlas:

„Kdo tam? Pojď sem! Ó, cholera!“

Přiblížil jsem se k člověku, sedícímu v trávě. Sklonil jsem se nad ním. Neznámý se mě zeptal:

„Kdo jsi?“

„Já? Vláďa. Kolega Josefa Trofidy.“

„Odkud jdeš? Od rudých?“

„Ne. Šli jsme se zbožím tam. Trofida nás vedl. Zelení nás prohnali v Olšině . . .“

Uslyšel jsem udivené:

„Aha! Tak to jste byli vy!“

„Pojďme!“ řekl jsem podloudníkovi.

„Nemohu, cholera! Vymkl jsem si nohu.“

„Pomohu ti.“

„Dobře. Vezmi mou krosnu.“

Sesmekl s ramen pásy krosny a hodil ji na louku. Chvilí mlčel, a pak řekl:

„Vezmi tu krosnu a polož ji na návrší. Rozumíš? Svou též. Později pro ně pošlu. Buď jist!“

Vystoupil jsem na návrší a položil jsem na jeho vrcholu obě krosny. Pak jsem se vrátil k podloudníkovi.

„Můžeš mě donést do městečka?“ zeptal se chraptivě.

„Proč ne? Možno odpočívat.“

Vzal jsem ho na záda a zvolna jsem šel přes pole směrem k Rakovu. Chvilími mi podloudník ukazoval cestu: „Vpravo! Vlevo!“ A tak jsme se vlekli noční temnotou. Chvilími podloudník zasyčel bolestí.

Donesl jsem ho k hřbitovu. Tam jsme si odpočinuli, a pak jsem ho nesl dále. Cesta trvala dlouho. Byl jsem velmi znaven. Konečně jsem vešel do jakési uličky a odtud na dvůr velkého domu. Tam jsem blízko okna postavil kolegu na zem. On zatukal tiše na okno. Zakrátko se ozval z vnitřka mrzutý ženský hlas:

„Kdo klepá?“

„Otevř, Felo! Rychle!“

„Hned!“

Vstoupili jsme do bytu. Byla to dlouhá, čistá jizba, již rozdělovala dřevěná přepážka na dvě části. Vpravo jsem viděl dvoje dveře: jedny do kuchyně, druhé do nárožního pokoje.

Fela, sestra Sášy Veblina, rozsvítila lampu a opatrně zakryla okna záclonami. Když jsem ve světle lampy na ni pohlédl, stanul jsem jako zarytý, nemoha od ní odtrhnout

oči. Byla to vysoká, štíhlá žena, asi osmadvacetiletá. Po zádech jí splývaly v hustých pletenicích černé vlasy. Měla na sobě jenom spodničku; na nohou měla domácí pantofle, ale má přítomnost ji neuvedla v rozpaky. Pobíhala po bytě a cosi v něm upravovala. Její tvář byla překrásná: protáhlá, matně bledá, pravidelná. Měla v ní hrdý výraz; zdobily ji velké, výrazné oči, temné brvy a sličně utvářená ústa. Mou pozornost přitahovala hlavně její nahá ramena a štíhlá šlje. Do té doby jsem neviděl tak krásné ženy! Alespoň se mi to tak zdálo! A opravdu, Fela Veblínová byla nejkrásnější dívka v městečku. Běhali za ní všichni zdejší chlapci. Ale brzy každého odrazila chladným a posměšným pohledem krásných zelených očí, v nichž se skrývala jakási neobyčejná síla: vábivá i odpuzující. Hledělo se do nich jako do propasti!

Fela mi pomohla uložit Sášu na pohovku, a začala mu nůžkami rozparovat botu na pravé noze. Stál jsem skloněn u ní. Pozoroval jsem pohyby jejích plných a ladně utvářených paží. Pojednou přerušila svou práci: postřehla můj žádostivý pohled a skoro vykřikla:

„Co čumíš? Pomáhej! Stále starosti, cholera! Lépe se oběsit!“

„No, ty, nech toho!“ řekl jí se zlostným zábleskem v očích Sáša. „Nebo tě okamžitě uklidním!“

Fela hodila nůžky na pohovku a odešla do nárožního pokoje. Po chvíli se vrátila, zapínajíc si na prsou bluzku. Její tvář se k nepoznání změnila. Oči chladně jiskřily. Rty byly pevně sevřeny.

Když jsme stáhli hořinku s oteklé Sášovy nohy, řekl Sáša sestře:

„Skoč rychle pro Živicu! Aby sem ihned přišel! Nenajdeš-li ho v chalupě, pak leť pro Mamuta! Ale jako vítr! Hajdy!“

Broukajíc cosi oblékla si Fela plášť a na hlavu velký, teplý šátek. Třesknuvši dveřmi, vyšla z bytu.

„Zmijel!“ zavrčel Sáša a začal si prohlížet nohu, která byla velmi zateklá.

Sáša Veblin byl nejslavnějším podloudníkem v pohraničí — od Radoškovíc do Stořpců! Byl dokonalým vůdcem, neboť znal dobře hranice i obě strany pohraničí, ale báli se ho jak kupci, tak i většina podloudníků. Báli se ho pro strašnou, přímo šílenou odvalu, která ho pudila k neobyčejným, skoro nemožným činům. Měl v městečku mnoho nepřátel, kteří stejně jako nenáviděli, tak ctili a obdivovali toho krále podloudníků. Měl i několik oddaných přátel, kteří ho milovali pro jeho odvalu. Jeho nejbližším druhem byl Živica, nejsilnější muž v pohraničí. Byl úplně jiný než Sáša — a nejednou jsem se divil tomu, co mohlo spojovat ty lidi tak protivných charakterů . . .

Sáša byl pětaticetiletý. Byl vysoký a štíhlý. Chodil lehce skloněn vpřed.

Měl šedivé oči, vždy trochu přehouřené, ale skrývaly se v nich tak podivné věci, že bylo lépe na ně nehledět. Obyčejně se dosti často smál a žertoval, ale činil to jenom mimikou tváře. Oči byly vždy chladné. Úsměv vypadal jako úšklebek.

Vydělal nejednou velké peníze. Ale rozházel je vždy s takovou nesmyslnou rychlostí, že zakrátko nic neměl. Nikdo nehrál v karty tak, jako on! Nikdo nedařil tolik peněz ženám! Nikdo jich tolik nepropil!

Když jsem zůstal se Sášou o samotě, dlouho mlčel, ale pak řekl:

„Naše štěstí se točí jako kolo: tu udeří do tlamy, tu plivne do očí!“

„Ano,“ potvrdil jsem jeho slova.

„To prohnali v Olšince Josefa?“ zeptal se po chvíli.

„Jeho.“

„Kolik vás bylo? Deset?“

„Jedenáct.“

Pokýval hlavou.

„No, no! Zdalipak se všichni vrátí? Zelenáči hustě pražili!“

„Někdo na ně též!“

„To je dobře . . . Mají příliš smělosti. Zapomněli by, že je to hranice a že pracujeme! Lovili by nás jako zajíce!“

Zakrátko se vrátila Fela a hned za ní přišel silný muž, asi pětaticetiletý. Pod černým oděvem hrály ocelové svaly.

Byl to slavný podloudník Živica, který brával přes hranice najednou tři krosny. Mamut byl rovněž velmi silný, ale byl neohrabaný, kdežto Živica přes mohutnou postavu byl švižný. Vypravovali mi o něm zajímavou příhodu. Jednou se Živica v opilosti vsadil s Jurlinem, dosti zámožným podloudníkem, že přenese jeho koně z Vilenské ulice do bytu své matky v ulici Minské. Podaří-li se mu to, bude kůň jeho, ne-li, prohrál v Jurlinův prospěch padesát zlatých, rublů. Koni svázali přední i zadní nohy. Živica vlezl pod koně a zvedl ho. A lehce předkloněn šel zvolna ulicí. Prošel již větší díl určené cesty, když na rynku kůň sebou neklidně trhl a oba padli na zem. Živica prohrál sázku, ale mohl ji vyhrát. Lámání podkov a stříbrných rublů bylo pro něho hračkou.

A právě toho člověka jsem měl před sebou. Měl příjemnou tvář, z níž vesele a upřímně hleděly dobré dětské oči. Široké, husté obočí bylo zvednuto. Měl velmi krásný úsměv, ale těžko se vyjadřoval, takže mi připomínal Mamuta.

Živica se přiblížil k pohovce, na níž ležel Sáša, a s patrným nepokojem se ho skoro šeptem zeptal:

„Nu, a co? Co je ti?“

„Nic . . . Vyvrtil jsem si nohu. V Olšince se ukázali zelení. Skočil jsem a klopýtl přes peň. A tento mne dotáhl domů . . . Nevím, jak sám bych sem dolezl.“

Sáša ukázal na mne pokynem hlavy. Živica blýskl vesele očima, stiskl mi paži v lokti až to zabořelo, a pokývl uznale hlavou.

Za chvíli řekl Sáša Živicovi:

„Dojdi pro krosny. Dvě krosny: jeho i mou. Půjdeš na Kapitánovu Mohylu, leží tam obě nahoře na zemi. Přines je sem!“

„Dobrá . . . Jdu hned . . .“

Živica vyskočil s místa a šel ke dveřím.

„Vezmi revolver,“ řekl Sáša. „Co když někoho potkáš?“

Živica stál chvíli u prahu, rozmýšlel se, ale pak mávl rukou a řekl:

„Nepotkám . . .“

Za hodinu se vrátil. Přinesl obě krosny. Nesl je bez námahy. Tvář měl zpocenou, protože velmi spěchal. Složil krosny u prahu a usedl na pohovku vedle Sášy.

Fela nebyla v pokoji. Když přišel Živica, rozkázal jí Sáša, aby šla spat. Živica mu chvíli patřil do tváře a pak se zeptal:

„A čím ty jsi?“

„Josefa Trofidy, je to kolega,“ odpověděl za mne Sáša. A jak je vidět, též zlatý chlapec!“

„Nu, dobře!“ řekl Živica a pleskl mě dlaní do kolena.

„Mohl bys něco připravit!“ řekl Sáša Živicovi. „Vodka, chléb a uzenky jsou ve spížárně; okurky v misce na polici . . . Nohu ošetříme ráno, Felka zavolá felčara. Vydržím to . . . Již mě to nebolí . . .“

Živica rozestavil na stole sklenky i talíře, a pak jsme přenesli stůl k pohovce. Vypili jsme čtyři láhve vodky. Pak se mě Sáša zeptal:

„Co uděláš s krosnou?“

„Dám ji Josefovi. Je to drahé zboží!“

„Zboží je nyní tvé!“ řekl důrazně Sáša. „To se nevrací! Rozumíš! Žida čert nevezme! Za jednou, za dvakrát to bude mít doma . . .“

„Zeptám se Josefa.“

„Dobrá. Zeptej. Ale krosnu můžeš nechat u mne. Pošlu

ji přes hranice. A vyděláš na tom. Zítřka mi to řekneš. Vašeho kupce znám dobře. Je to skrblik! Má štěstí, že pracuje s Trofidou. Vydělal velké tisíce! Předě dvěma lety obchodoval Berger s hadry a s lahvemi. Ale nyní je Berger velkým kupcem: ve Vilně obchody otvírá a domy kupuje!“

Zmlkl. Dlouho zamyšleně patřil do kouta pokoje. Pak řekl:

„Nu, jdi domů! A zítřka mi to povíš . . . Chci, aby sis vydělal více!“

Rozloučil jsem se se Sášou i s Živicou a šel jsem domů.

Josef ještě nespál. Když jsem zaklepal na dveře bytu, v němž jsem postřehl skulinami v okenicích světlo, kolega, který mi sám otevřel dveře, radostí mě div v náručí nezadusil.

„To je znamenité, bratříčku! Již jsem si myslil kdoví co! Dvě hodiny jsem brousil po hranici; hledal jsem tě. Div že mě nechytli. A ty sám . . . Nu, mluv, cos dělal?“

Když jsem mu všechno podrobně vylíčil, Josef se zamyslel. Po chvíli řekl:

„Víš, bratře, jsou to výborní hoši — a dobře jsi učinil, žeš mu pomohl. Ale k Sášovi se nedávej, to je divoch! S ním ne jeden zahynul! To není parta pro tebe!“

„On mě nevyzval, abych s ním pracoval . . .“

„To je dobře. A se zbožím se ti to povedlo dobře! On je prodá za hranicemi, zde bys dostal málo. Sáša bere pětkrát tolik. Chce ti pomoci. Vidí, žeš chlapec jak se sluší . . .“

„Zítřka tam půjdu.“

„Dobře.“

„Myslil jsem, že se zboží musí odevzdat!“

Josef se usmál a řekl totéž, co jsem před chvílí slyšel od Sáši:

„To není krádež! Bergera čerti nevezmou! Za dvakrát si všechno vynahradí. A my se trochu vzpamatujeme. Několik chlapců krosny opravdu zahodilo . . . Nenapiješ se?“

„Ne. Pil jsem u Sášy společně s Živicou.“

Po chvíli se mne Josef zeptal s úsměvem:

„Viděl jsi Felu?“

„Viděl.“

„Nu, a jak se ti líbila?“

„Krásná. Velmi krásná.“

„Ano, ano. Děvče jako malované, ale záludná potvora!
Až tam půjdeš, tak se do ní nezakoukej! Ona ráda plete
chlupcům hlavy!“

„Na mne ani nepohlédla!“

„Ona se na nikoho nepodívá, protože má ohavné oči.
Zšílíš, pohlédneš-li do nich!“

Trofida vzdychl a zmlkl. Možná, že i on ji miloval . . .

Když jsem šel spat, dlouho jsem nemohl usnout. Před
očima mi pluly různé obrazy a postavy. Tu jsem viděl sedm
krásných hvězd souhvězdí Velké Medvědice, tu zase směš-
nou tvář žida Josífka, tu zpívajícího Slavíka, tu zase žertu-
jícího Lorda, pak Tonda, hrajícího na harmoniku, Sášu
a Živicu. A na konec všechny zastřela Fela. Měla krásné
nahé paže, spanilou, hrdou tvář, havraní vlasy . . . A tak
krásně se na mne usmívala!

5

Nazítří, po snídani, jsem šel k Sášovi. Našel jsem ho ležícího
na pohovce. Nohu měl v bandáži.

„Co zdraví?“ zeptal jsem se ho.

„Je to dobré. Byl zde felčar; opatřil mi nohu. Za několik
dní budu moci chodit.“

„Výborně!“

„Nu, a co se zbožím?“

„Mně je to jedno. Josef říkal, že ty to nejlépe zařídiš.“

„Dobře.“

Do pokoje vstoupila Fela. Měla na sobě pěkný šat temně modré barvy a lakové střevíčky. Pozdravili jsme se navzájem. Všiml jsem si, že má opravdu zelené oči. Začala uklízet pokoj. S libostí jsem patřil na její půvabné pohyby. Několikrát na mne úkosem pohlédla.

Po chvíli se Sáša obrátil k sestře:

„Půjdeš do kostela?“

„Proč? Půjdu!“

„Sama?“

„A s kým?“

„Tady kolega tě doprovodí. Půjdeš s Felou?“ zeptal se mne Sáša.

Upadl jsem trochu do rozpaků, ale řekl jsem spěšně:

„Ovšem. Půjdu rád.“

Zkrátka jsem vyšel s Felou z domu. Den byl krásný. Ulicemi směrem ke kostelu šlo mnoho lidí, hlavně mládeže. Nevěděl jsem, o čem bych s Felou rozmlouval, a proto jsme šli mlčky. Když jsme došli ke kostelu, míjelo nás mnoho svátečně oděných lidí. Skoro každý zdravil mou společnici:

„Má úcta, slečno Felicie!“

„Dobrý den, slečno Felicie!“

Odpovídala jim nedbalým pokynem hlavy.

Poblíže kostela jsem spatřil skupinu pěti mužů, ve věku od pětadvaceti do pětatřiceti let. Byl mezi nimi Alfred Alinčuk, kterého jsem viděl v Trofidově sadě s Helenou. Pochopil jsem, že to jsou bratři Aličunkové. Byli oděni podle měšťanské vybrané módy: lakované boty, barevné šaty, zářivé kravaty, klobouky. A všichni měli v rukou bičíky.

Když Alfred Alinčuk postřehl, že jdu se Sášovou sestrou, vystoupil kupředu a jeho tvář se změnila ve zlostný výraz. Když jsme se přiblížili více, osladil ji úlisný, předstíraný úsměv. Uklonil se — jako v sadě Heleně — najednou kloboukem, bičíkem i pohybem hlavy.

„Slečno Felicie, má úcta!“

Fela pokynula hlavou a řekla přátelsky:

„Má úcta!“

Pak se obrátila ke mně:

„Půjdu sama. Můžete počkat, máte-li čas a chuť. A ne-li, pak na shledanou!“

„Počkám.“

„Dobře.“

Odešla do kostela, a já se začal procházet. Na schodišti kostela se vytvořily malebné skupiny děvčat v barevných šatech. Chlapci se nadmuli jako pávi a přecházeli v hloučcích i jednotlivě před vchodem do kostela, zdánlivě bez zájmu o děvčata, ale ustavičně na ně kradmo pohlíželi.

Kdosi mě zatahal za rukáv. Spatřil jsem Lorda. Stiskl mi ruku.

„Co tu děláš?“ zeptal se.

„Čekám na Felu Veblinovu.“

„Aj! Ty ji znáš?“

„Ano.“

„No, no! To je správná ženská!“

Pak se uklonil děvčatům, seskupeným na schodišti kostela, a řekl:

„Sešlo se zde ženských! Všechny barev i kalibru; každému podle gusta. Na vybranou!“

Odešel kamsi, pošukáváje anglický knírek.

Začal jsem se znovu procházet; chvílemi jsem pohlížel ke kostelním vratům a čekal jsem na Felin příchod.

V jedné chvíli jsem došel až ke skupině bratří Alinčuků. Alfred mi vstoupil do cesty. Chtěl jsem se mu vyhnout a jíti dále, ale on mi řekl: „Ty jsi doprovázel Felu?“

„Ano. A je ti něco do toho?“

„Pak hybaj domů!“

„Proč?“

„Já ji doprovodím!“

„Bude-li chtít!“

Alinčuk naklonil ke mně zrudlou tvář a zasyčel:

„Nepřekázej, šupáku, nebo tě ponaučím! Frajere!“

„Zkus to!“

Couvl jsem o krok zpět. Bratři Alinčukové povytáhli ruce z kapes. Ale v té chvíli se jeden Alinčuk zamotal, odlétl stranou, a před Alfredem stanul Krysa. Přiblížil svou tvář k jeho tváři a mhouře oči, vyzývavě mu hvízdal pod nos. Alfred couvl a sevřel pěsti. A Krysa řekl, procezuje slova zvolna skrz zuby:

„Ty panáku! Co se tak napařuješ?“

„Výborně,“ zazněl hlas Lorda, který se k nám mezitím přiblížil.

„Vidíš ho? Drzoun!“ řekl posměšně Krysa a pokynul pohybem hlavy na Alfreda.

„Drzoun! Na jednoho dva!“ ozval se Lord. A po chvíli dodal: „Dej pozor, Kryso, aby se na tě nevrhli! Podívej se, pět takových cikánů!“

„Mám je tam, kde má slepice vejce! Všech pět! Jsou silní, ale hubou!“

Kolem nás se počali sbíhat zvědavci. Rozlehly se výbuchy smíchu. Alinčukové odešli. Báli se výtržnosti, neboť věděli, že se Krysa nebude bít pěstmi, ale že má připraven nůž. A Krysa, jako rozmrzelá moucha, drže ruce v kapsách a kolébaje boky, kroužil kolem.

Lord se procházel se mnou.

„Ty, dej si na Alinčuky pozor! A nejvíce na Alfreda! To jsou darebáci! A po Fele Alfred hoří. Chtěl tě zastrašit . . . Kup si krivák, neboť mohou přijít spory!“

Nazítří, poslechnuv Lorda, koupil jsem si dlouhý zabi-ják. Josef mi ho nabrousil jako břitvu, že holil na paži chloupky.

Když Fela vyšla z kostela, dovedl jsem ji spolu s Lordem domů. Pozvala nás do bytu.

Sáša byl sám a zřejmě se nudil. Nabídl nám hru v karty po pěti rublech za partii. Hráli jsme do soumraku. Pak jsem se se Šášou rozloučil a odešli jsme s Lordem domů. Fela nevyšla z pokoje, aby se s námi rozloučila.

Když jsme opustili Šášův byt, počalo pršet a zvedal se vítr.

„Potvora, psí čas!“ feki Lord.

„Ano . . . Hanebné počasí!“

Zvolna jsme se vlekli úzkou uličkou. Nohy vážly v biatě. Lord se zastavil a zeptal se mě:

„Nepůjdeš ke Kališánkovým?“

„Co je tam?“

„Veselé dívky. Nohama si vydělávají živobytí! Je to odtud pár kroků.“

Na okraji městečka jsme došli k osamělému domu. Lord zaklepal na okenici. Z vnitřka se ozval veselý hlas.

„Kdo tam?“

„Já. Jeho exelence hrabě Boleslav s přítelem.“

„Aha. Hned!“

Po chvíli jsme vešli do velké jizby. Byla dosti čistá. Na stěnách viselo mnoho obrazů. V jednom rohu jizby byl veliký stůl, pokrytý modrým voskovaným plátnem.

„Ať žije Fráňa!“ zvolal Lord. Chopil kolem pasu dívčinu, která ho přivedla do bytu, a zvednuv ji prudce do výše, točil s ní po jizbě tak, že kopala nohama do vzduchu.

„Pusť mne, blázne, nebo tě praštím do palice!“ křičelo děvče.

Za stolem jsem spatřil Bolka Kometu. Lord ho spatřil rovněž, a proto široce rozevřel paže a řekl, obraceje se ke mně:

„Představ si to, Vlášo! Jsme v nebi!“ ukázal rukou na starší, silnou ženu a dodal: „To je slunce!“ Pak, ukazuje postupně na tři dívčiny, přítomné v jizbě: „To jsou hvězdy!“ Na konec ukázal na podlouníka a řekl: „A to je kometa! Všechno komplet!“

Zuzka Kališánková, majitelka bytu, připravovala večeři. Postavila na stůl mísu vařených zemáků, z nichž se kouřilo až ke stropu, a velkou mísu sseďlého mléka.

„Sseďlé mléko s brambory, toť cpanice,“ řekl Lord, olizuje konečky prstů. „Co tomu říkáš, Kometo?“

„Hm,“ odpověděl podlouník, který, jak jsem pozoroval, byl již opilý. „Raději vodku!“

Matka Kališánková přinesla láhev vodky. Kometa oživil a získal řeč.

„Říkám a povídám, chlapci, že není na světě pořádek,“ řekl chraptivě, „ba ani Tonda zde není!“

„Ne. Obejdeme se bez něho. V takové společnosti,“ Lord zamrkal na ženy, „není nepřijemno ani bez muziky.“

Zuzana Kališánková se již několik let odborně přičiňovala prodejnou láskou. A její tři dcery ji následovaly. Když jsem hleděl na ty čtyři ženy, měl jsem podivný dojem. Nemohl jsem uvěřit, že je to jedna rodina. Nejmladší dcera, Alexandra, byla krásná blondýna. Střední, Fráňa, měla rudé vlasy a byla skoro tak silná a vysoká jako matka. A jejich matka byla urostlá, statná bruneta. Přes svůj starší věk se Zuzka ještě držela a „pracovala“ stejně jako dcery. Ba u některých stálých hostů se těšila větší oblibě než dcery, neboť byla mistrem milostného umění.

Tu noc jsem přespal s Alexandrou. Velmi se mi líbila. Je trochu podobná Trofidově sestře Hele.

Bolek Kometa odešel ihned, jakmile vypil všechnu vodku. „Za vodkou půjde na konec světa!“ řekl Lord . . .

6

Jeseň.

Zlato visí na stromech. Zlato poletuje ve vzduchu. Zlato šelestí pod nohama. Vůkol je moře zlata.

Chodíme po zlatých kobercích. A ten čas, kdy temné jesenní noci na dlouho zahalují zemi, se rovněž nazývá zlatým.

Hranice vše životem. Parta za partou, noc co noc, přecházejí hranice. Podlounníci pracují vztekle. Sotva jim stačí čas, aby propili vydělané peníze. Skoro nevidíme denního světla, neboť ve dne spíme po námahách dlouhých nocí.

Zhubl jsem. Trofida též. Ale jsem o mnoho zdravější a silnější než tehdy, když jsem po prvé přecházel hranice. Nyní je pro mne třicetikilometrový pochod s třiceti až čtyřicetiliberní krosnou na zádech maličkovit! Byl jsem již jedenáctkrát za hranicemi. Několikrát po nás stříleli. Ale když jsem slyšel v temnotě hvizd kulí, bylo mi veselo. Věděl jsem, že je velmi těžké, aby mě v noci zasáhli, a pak, nedbal jsem vůbec o sebe!

Když jsme se dávali na cestu a nořili jsme se do temna, zdávalo se mi, že se potápíme do vody. Jako lodníkům nám hrozila různá nebezpečí, ale duchapřítomně jsme je mjljeli a vplouvali šťastně do přístavu.

Kdyby spadl za temné, jesenní noci znenadání s hranic závoj tmy, viděli bychom na tom dlouhém úseku party podlounníků, táhnoucí k hranici . . . Jdou po třech, po pěti, ba i po desíti a více lidech. Větší party vedou parťáci, kteří dokonale znají hranice i pohraničí. Malé party jdou obyčejně na svou pěst.

Jdou i ženy, aby za zlato, za stříbro a dolary koupily v Polsku zboží, které lze prodat s velkým ziskem v Sovětech. Jdou i ozbrojené party, ale těch je velmi málo. Podlounníci zbraní nenosí. A bere-li kdo s sebou pistoli, pak v případě, když je zajmán a vidí, že nemá co činit se záškodníky, jichž se podlounníci bojí více než všeho jiného, zahazuje zbraň. Se zbraní chodí Alinčukové, Sáša a ještě někteří podlounníci, kteří k tomu mají velmi vážný důvod.

Kdyby spadlo temno, které zahaluje hranice, viděli bychom hranici žraloků, „sedláků“ to s karabinami, revolvery, sekerami, vidlemi a žebříky, číhajících na kořist. Viděli bychom časem i bandu záškodníků, složenou z více než

desíti, ba i několika desítek lidí, ozbrojených revolvery, karabinami, ba i kulomety. Spatřili bychom i honáky, kteří převádějí kradené koně z Polska k Sovětům a opačně. A konečně bychom viděli i neobyčejnou postavu . . . člověka, který chodí v pohraničí sám a přechází hranice . . . Jde často po nejnebezpečnějších cestách. Kráčí s revolvery v ruce, s granáty za pasem, s dýkou u boku. Je to zvěd . . . Starý, zkušený, který se zázrakem vytrhl z nebezpečí z desítek bitek, odvážný jako ďábel, šíleně smělý korsár hranic . . . Obávají se ho všichni: i podloudníci i strážníci, i agenti všeho druhu špionáže i protišpionáže, i sedláci . . . Polapit podloudníka — toť snívá hra! Ale narazit na takového satana — nejstrašnější věc! Viděli bychom i mnoho jiných zajímavých věcí . . . O některých z nich budu vypravovat později.

Od nějakého času jsem se velmi spřátelil s Petříkem Filosofem. Je to mladý chlapec, asi devatenáctiletý. Má neobyčejné oči, pozorné a vážné. Nikdy jsem neviděl, že by Petřík pil vodku, nebo že by se toulal s chlapci po městečku. Ovšem i on pil, ale dělal to, aby se „zahřál“ nebo „na kuráž“, ale nikdy ne pro zábavu. Nežertoval. Skoro vždycky mlčel. Když se ho na něco tázali, odpovídal podrobně a velmi vážně. Všiml jsem si, že i na cestu bere s sebou knížky, které čte ve volném čase. Julek Potrhlík se vždy držel poblíže Petříka — a často o čemsi spolu rozmlouvali. Slyšel jsem od chlapců, že Petřík studoval, a že v pohraničí zůstal od roku 1924, když v době bolševické ofensivy na Varšavu ztratil otce i matku. Bydlil společně s Julkem Potrhlíkem u jednoho emigranta, Mužanského, který lacino a dobře opravoval hodinky a o němž se říkalo, že je blázen.

Povím trochu obsírněji, jak počalo mé přátelství s Petříkem Filosofem. Vypravoval jsem již o tom, jak mi Josef Trofida ukázal na nebi sedm hvězd, které mi několikrát pomohly nalézt cestu přes hranice.

Jednou, za krásné, tiché noci, kdy se nebe jiskřilo hvězdami, obrátil jsem se k Vaňkovi Bolševikovi, který odpočíval nedaleko mne, opřen o krosnu, položenou do trávy. Ukázal jsem mu důkladně těch sedm hvězd. Když konečně pochopil, o které hvězdy mi jde, zeptal se:

„Nu, vidím je . . . A co z toho?“

„Co ti připomínají svou podobou?“

Bolševik delší čas mlčel, patře přimhouřenýma očima na nebe. Pak ohrnul rty a řekl:

„Husu . . . Tlustou husu s dlouhým krkem . . .“

To mě urazilo. Pojednou jsem si uvědomil, že má odstávající uši, dlouhý nos, tlusté rty — a že jest . . . hloupý. Pocítil jsem k němu odpor. A více jsem s ním nerozmouval.

Jindy jsem dal tu otázku Loudovi. Dlouho nemohl pochopit, oč ini jde, a když to pochopil, řekl:

„Aha, vidím . . . Ten rendlík!“

I ten mě rozzlobil. Pro něho bylo všechno jenom rendlíkem a žrádlem!

Již delší čas jsem měl chuť zeptat se na ty hvězdy Petříka Filosofova, který na mne dělal dojem svým vzezřením a vážností. Jednou jsem si našel k tomu dobrou příležitost, a proto jsem se ho zeptal. Petřík mi hned porozuměl a řekl:

„Ty hvězdy mají společný název. Název souhvězdí. Jmenují se Velký Vůz.“

„Velký Vůz?“ zeptal jsem se radostně.

„Ano. Jest ještě jeden název, latinský, Ursa major.“

„Tomu nerozumím.“

„To znamená Velká Medvědice . . . a to je správné jméno toho souhvězdí . . .“

Velká Medvědice! Velká Medvědice! Ach, jak učení lidé mohli jí dát tak krásné jméno! „Velká Medvědice!“ opakoval jsem nadšeně.

„Vy se zajímáte o hvězdy?“ zeptal se Petřík. „Mohu vám

půjčit hvězdářský zeměpis. Tam se dočtete o hvězdách mnoho zajímavých věcí . . .“

„Ne, není třeba,“ odpověděl jsem. „Mne zajímají jenom tyto.“

Od té doby jsem se spřátelil s Petříkem Filosofem i s jeho nerozlučným kumpánem, Julkem Potrhlíkem.

7

Sedíme na mlatě v Bombinině stodole. Jsme po obědě. Jídlo nás zahřálo a vodka rozohnila. Kouříme. Pojednou se ozval Julek Potrhlík a praví nadšeným hlasem:

„Víte, chlapci, včera jsem četl knížku o panně Orleánské. To vám byla, chlapci, ženská! Ach, ženská!“

„Nu, a co s ní bylo, s tou armenskou pannou?“ zajímal se Vaňka Bolševik, „zdalížpak se spustila?“

Do rozmluvy se vmísil Petřík Filosof, přicházející na pomoc příteli, jehož Vaňkova otázka ohromila:

„Vůbec se nespustila! Vždyť podle jména je vidět, že byla pannou! A nazývala se ne armenská, nýbrž orleánská, podle města Orleánu ve Francii.“

Vaňka Bolševik pokýval pochybovačně hlavou a řekl:

„No, no! Kdo to ví? A byla-li pannou, proč ji nazývali podle celého města?“

V té chvíli počal Julek vypravovat historku o životě Johanky z Arku. Stále více se rozněcuje. Mává rukama. Konečně přichází k tomu, kdy byla upálena na hranici. A tu opilý podlouduník nevydržel, a pojednou se rozplakal. Nikdo to nečekal. Chvíli jsme mlčky patřili na plačícího chlapce. Pak jsem slyšel jak Vaňka Bolševik něco krátce prohodil, jakoby otázku. A to stačilo k šílenému výbuchu smíchu nás všech.

Julek přestal plakat. Zbledl. Patřil na nás široce otevřenýma očima, v nichž se jiskřily slzy. Pak vstal s místa a řekl:

„Víte co? Víte co? Neříkal jsem vám to, ale myslil jsem si to . . . Ano! A nyní vám říkám, že jste chrapouni, chrapouni, chrapouni! Neboť smát se takové věci nelze . . .! Ano! Jste chrapouni! Jenom Petřík . . .“

„Je stejný hňup jako ty,“ klidně řekl Krysa, přesunuje pohybem rtů cigaretu z jednoho koutku úst do druhého.

„Správně!“ potvrdil jeho mínění Lord.

Mně bylo pojednou hanba, neboť i já jsem se Julkovi smál. Od té doby jsem bedlivě dbal toho, abych ho ničím neurazil.

Večer přichází do stodoly Josef a obrací se ke mně:

„Pojď, Vlášo, pomůžeš mi dělat bandáže! Máme mnoho zboží. Cilindr a Bombina nemohou stačit. Vyděláš si tolik, jako bys šel s partou.“

Po chvíli přemýšlení jsem vstal a vycházím spolu s Josefem ze stodoly. Jdeme po stezce kolem sadu. Z dále vidím velkou chalupu. Kolem ní je čistota a pořádek.

Když jsme vycházeli ze stodoly, vykřikl Bolševik:

„Pozdravení Bombině! A úspěch!“ zatleskal a významně zakašlal.

Bombina nás potkala v síni. Hned se vrátila do bytu a s neobyčejnou živostí mi počala vypravovat:

„Tolik práce a není nikoho, kdo by mi pomáhal. Josef mi poradil, abych vás vzala do kalupu!“

Josef se usmívá koutkem úst. Postřehl jsem ten úsměv a je mi nějak hanba. Pochopil jsem, že všichni lžou. A Bombina žvatlá dále:

„Přece mi neodepřete . . . Je to lehká práce. Děláme bandáže. Jenomže je toho příliš mnoho. Nelze již přijímat nové zboží.“

„Ovšem. Pomohu vám. Jenom nevím, budu-li to umět.“

„To není těžké. Však uvidíte!“

Z velké jizby vcházíme do malého, rohového pokoje. Jediné okno jest zakryto velkým ženským šátkem. Nad dlou-

hým stolem hořl lampa, zavěšená u stropu, a v jejím světle vidím nad stolem skloněného žida Cilindra. Kolem něho leží hromady různých věcí: punčochy, šály, rukavičky, kravaty, hřebeny, břitvy, stříhací strojky, pásky, laková kůže. . .

Při našem příchodu se žid vzpřímil a mne si hubené dlaně:

„Již toho mám dost! Ať to vezme hrom! Co z toho mám? Hloupá procenta!“ Pohrdavě zafuněl a znovu se sklonil nad stolem.

Josef se dal rovněž do práce. Bombina mě počala učit „plnit bandáže“. Dotýkala se dlaněmi mých rukou, opírala se prsy o má ramena. Cítil jsem na tváři lehký dotek jejích vlasů a velmi málo jsem chápal, co mi říká. Všimla si toho, usmála se a řekla:

„Nyní skládejte punčochy. Nic více.“

Zakrátko se Josef zvedl na cestu. Cilindr mu napsal a dal potvrzenku pro kupce. Josef se s ním rozloučil, a pak se obrátil ke mně.

„Pojď se mnou na chvíli!“

Vyšel jsem s ním na dvůr. Josef začal tiše mluvit:

„To Bombina mě prosila, abych tě zde nechal. Jako ku pomoci. Rozumíš? Nechceš-li však zde zůstat, pak můžeš jít s námi nazpět. Jak chceš! Ale radím ti, abys zůstal. Nebudeš litovat! Jenom si neudělej hanbu!“

„Co? Co?“ řekl jsem udiveně.

„Nic, nic,“ odvětil Josef a zmizel v temnotě.

Po Josefovou odchodu mi bylo smutno. Pohlédl jsem na severní polovinu nebe. Tu i tam se ukazovaly mezi mraky zvědavé hvězdy. Velkou Medvědicí jsem neviděl. Dlouho jsem stál nepohnutě. Pak bylo slyšet v blízké vsi vzteklé štěkání psů.

„Naši přešli kolem,“ pomyslíl jsem.

Zvedl se chladný, východní vítr. Nebe ztemnělo. Spěšně jsem se vrátil do bytu.

„Kde jste chodil?“ zeptala se mne Bombina.

„Doprovázel jsem Josefa.“

„Jeho není třeba doprovázet. On trefí všude sám. Najisto jste mluvili o mně!“

„Nic podobného!“

Přimhouřila oči a dloubla mě do boku.

„Však já to vím. Znáám vás! Slyšela jsem, že jste si něco sami povídali! Ale na tom nezáleží. Mne neubude!“

Pracovali jsme pilně do desíti hodin. Pak nám šla Bombina připravit večeři. Kromě nás bylo v černé jizbě úplně hluché děvče a chasník, pracovitý, mlčenlivý, vzdálený to Bombinin příbuzný. Oni pracovali v hospodářství, a Bombina konala všechno, čeho bylo třeba k podloudnictví.

Zůstal jsem v pokojíku sám s židem a plnili jsme mlčky bandáže. Jsou to dlouhé a úzké pytlíky pro děvčata, která nosí zboží do města. Podobají se velkým, dvojitým kamizolám, které sahají od prsou až ke kolenům. Do pytlíků se dává zboží. Nosičky si obléknou takovou kamizolu se zbožím, váhy dvaceti až třiceti liber, a upevní ji pásy na ramennou. Přes bandáž si obléknou kožich a dají se na cestu. Nosička jde sama nebo s kolegyněmi pobočnými cestami do města a vydělá si denně pět, až dvacet zlatých rublů.

Bombina měla sedm nosiček, které pracovaly dobře a nikdy nebyly chyceny, neboť znaly dokonale kraj. Cesta byla bezpečná.

Bombina zavolala mne a Cilindra k večeři. Skončili jsme práci a vstoupili do velké jizby, kde jsem spatřil široký stůl, pokrytý sněžně bílým ubrusem. Večeře byla bohatá. Leo jedl málo a s nechutí. Seděl zamyšleně a zřejmě cosi počítal. Ten člověk neviděl, neslyšel a byl úplně zaujat — vyděláváním peněz.

Bombina mě pobízela k jídlu. A často nalévala vodku. S počátku jsem pil střídme, ale později jsem se rozveselil a začal jsem jíst i pít podle chuti. V jedné chvíli jsem ucítil,

že Bombina, která seděla na kraji stolu, mi položila nohu na kolena. Vsunul jsem ruku pod stůl a začal jsem hladit její plné lýtko. Bombina se začervenala, blýskla očima, ukázala s úsměvem bílé zuby, a pak vyplázla jazyk. To mě povzbudilo k smíchu. Žid se probral ze zamyšlení a řekl Bombině:

„Již půjdu . . . Chce se mi spát . . .“

„Dobře, dobře!“

Bombina živě vyskočila, vzala kapesní svítilnu a odešla s židem z jizby. Vedla ho do druhé části domu, kde měl v komoře postel.

Brzy se vrátila. Zavřela dveře na síň silnou železnou závorou. Pak odkryla záclonu, zakrývající lůžko v rohu jizby, upravila na něm podušku, odhodila pokrývku a začala svlékat svetr. Hleděl jsem na ni:

„Nu, pojd“,“ řekla mi po prvé ty.

„Mám zhasnout lampu?“

„Ne. Není třeba. Zhasnu ji později sama.“

Byla to krásná žena. Lůžko měkké, čisté a teplé. Ale mé myšlenky odletovaly stále k partě Josefa Trofidy. Chlapci kráčejí černou nocí, pospíchají na západ. Hvízdá jim v uších vítr, mohou hvízdát i kule — a já nejsem s nimi . . .

Ležím s přivřenýma očima a přemýšlím o různých věcech. O Sášovi, o Tondovi harmonikáři, o ženách — o Hele, o Alexandře Kališankové, o Fele Veblinové; srovnávám je v mysli, hledám rozdíly i podobnosti. Pojednou slyším Bombinu:

„Odsuň se trochu!“

Přelézá přese mne. Jde k stolu. Je jenom v košili. Ukazuje krásné, růžové tělo. Úmyslně přechází několikrát jizbu. Vystupuje na lavici a bere cosi s police. Vystupuje na špičky. Ví, že to všechno dělá bez potřeby — aby mě podráždila. Konečně zhasla lampu a běží k lůžku.

„Brrr! Chladno!“

Přitiskla se ke mně horkým, pružným tělem . . . A chlapci

nyní najisto mjeji Smolárnu. Kráčeji jako dlouhý had temnou nocí a přemýšleji, přemýšleji, přemýšleji . . . Každý nese v sobě mnoho myšlenek. A každý nepobývá vždy tam, kde je jeho tělo, nýbrž tam, kam míří jeho sny . . .

Když pak, po dvou dnech, přišla zase parta, styděl jsem se jít mezi chlapce. Věděl jsem, že si mě budou dobírat. A nemýlil jsem se. Když jsem vstoupil do stodoly, přivítali mě chlapi hlasitým křikem:

„Hurá . . . ! Necht' žije . . . ! Jak se daří nejsladší Bombině?“

Předstíral jsem rozhorlení:

„Dejte pokoj, chlapi. Ještě by si někdo pomyslel, že opravdu . . .“

„No, nemluv . . . Víme to . . . Nás neoklameš!“

„Přece se nebudu chvástat! Nebo vám mám lhát jako Vaňka?“

Říkal jsem to tak opravdově, že jsem všechny spletl. Trochu později se mne zeptal Vaňka Bolševik na podrobnosti:

„Pověz pravdu, Vlád'ol! Nikomu to nepovím. Kdybych měl zdechnout, nepípnu ani slůvkem!“

„A co chceš?“

„Jaká je Bombina?“

„Viš ty, co?“ odpověděl sem. „Vždycky jsem si myslel, žeš hloupý. Ale nyní vidím, žeš úplný hňup! Chceš-li vědět jaká je, pak se jí zeptej!“

Když přišla Bombina do stodoly, uvítala vesele chlapce. Všichni nás pozorovali. Ale ona vesele žertovala a jako obyčejně koketovala. A já — jako obvykle — jsem mlčel. Chlapci byli udiveni. I Josefa jsem spletl. Zeptal se mne později, když jsme šli spolu do chalupy plnit bandáže:

„Jak se ti vedlo s Bombinou?“

„Dobře.“

„Stojí za hřích, co?“

„Za sto hříchů!“

Již druhý týden nejdu za prací. Stalo se neštěstí. Naše parta byla rozbita. Stalo se to tak: Vraceli jsme se beze zboží. Šťastně jsme minuli všechna nebezpečná místa a blížíme se k hranici. Když jsme byli poblíže Olšinky, zazněly zleva výstřely a křiky. Trofida zamířil vpravo. Byli jsme již u samé hranice, ale v tom místě se táhly záseky ostnatého drátu. Když jsme šli podél záseků, hledajíce vhodného přechodu, vyskočili proti nám rudoarmějci, a musili jsme prchat naslepo do úplné tmy. Zůstal jsem sám. Neprchal jsem daleko. Lehl jsem si na zem, hned u drátů, a když pronasledovatelé mě minuli, mrzačice mi ruce i nohy, přelezl jsem zvolna na druhou stranu záseku.

Vrátil jsem se domů, ale Josefa jsem tam nenašel. Neukázal se do rána, a ve dne jsem se dověděl, že Trofida byl chycen. Chytili ho mezi ostnatými dráty, z nichž se nemohl vyplést. Zítra ho odvezou do Stolpců. A poněvadž Josef byl chycen již po druhé, může dostat za podloudnictví několik měsíců. Ještě dobře, že nepadl do rukou bolševikům! Kromě něho byli lapeni Buldok a Číňan. S nimi je huře, neboť byli chyceni na sovětské straně. Slavík vypravoval, že Buldoka buď zabili, nebo zranili; běžel za ním — a po výstřelu padl chlapec na zem a zastenal. Slavík ho musil opustit, neboť se musil zachraňovat sám. O Číňanovi nikdo nic nevěděl; byl asi chycen v Sovětech, neboť se dosud nevrátil...

Bolek Kometa mi nabídl, že mohu vstoupit do slavné Hřebíkovy party, s níž on počal chodit po Trofidově zatčení přes hranice, ale nechtělo se mi nyní do toho. Čekal jsem, co bude dále. Peněz jsem měl mnoho, více než pět set rublů, neboť za krosnu, kterou prodal Sáša Veblin v Sovětech, jsem od něho obdržel čtyři sta dvacet rublů; nemusím proto nyní za práci spěchat. A Bolek Lord mi řekl, že chce

„Ne.“

„Proč?“

„Nespěchám . . . Je to štvanice . . .“

„Máš recht! Na práci máš čas! Nebudeš-li ji mít, pak přijď ke mně. A nyní se bav! Od práce, bratře, scípají koně!“

Začal se holit, napínaje jazykem hubené tváře.

„Kam jdeš?“ zeptal se mne později.

„Šel jsem k Petříkovi Filosofovi. Slíbil mi knížku. A po cestě jsem se zastavil u tebe.“

„To je hezké. Půjdeme spolu. Chci si dát opravit hodinky . . . a on bydlí u hodináře.“

Znovu zmlkl a holil se dále. Po chvíli řekl:

„Hleďme! Byl bych ti to zapomněl říci. Příští neděli bude u nás večerní zábava. Přijď!“

„Dobře.“

„Zítرا pojedu do Rubězevič. Mám tam práci. Možná, že se neuvidíme dříve . . . až na zábavě.“

Když se Sáša oholil a umyl, přišla Fela. Měla na sobě hezké, temně zelené šaty. Pěkně jí slušely. Byla veselá a dosti přátelsky mě přivítala. Rád bych s ní byl zůstal, ale styděl jsem se říci Sášovi, že se mi nechce jít k Petříkovi. Proto s lítostí jsem se s Felou rozloučil, a vyšli jsme se Sášou z bytu.

Šli jsme Minskou ulicí. Všiml jsem si, že všichni chodci, kteří šli kolem nás, hleděli hlavně na Šášu, a že se za ním ohlíželi. To ve mně vzbuzovalo úctu. Byli jsme právě v jakési křivolaké a úzké ulici.

Na jednom místě jsem spatřil za rohem domu ševce, který bil potěhem asi desetiletého chlapce. Zřejmě byl švec opilý a bil dítě nemilosrdně. Sáša skočil vpřed, odstrčil ševce stranou a vyrval mu z rukou potěh.

„Proč ho biješ?“

„A co je tobě do toho?“

„Tak se nevymlouvej! Nebo hned zvíš, jak to bolí!“ Sáša zvedl na ševce potěh.

„Rozbil mi, potvora, lampu!“ Švec ukázal na kousky skla, ležící na zemi. Sáša sáhl do kapsy. Vyňal pětidolarovou bankovku a skloniv se nad chlapce, který široce otevřenýma očima hleděl na svého obránce, řekl:

„Tu máš! Dej otci peníze! Ať si koupí deset lamp! A až dorosteš, pak se nedej! Slyšíš?“

Šli jsme dále. Potěh hodil Sáša do kaluže.

Jsme ve velké, světlé a vybílené jizbě. Na stěnách visí mnoho hodiněk — a u jednoho okna sedí malý, lysý človíček a cosi dělá, skloněn nad stolem, na němž leží mnoho hodiněk a nástrojů, potřebných k jejich opravování.

Spatřil jsem u dlouhého stolu Petříka a Julka. Julek cosi psal a Petřík se mu díval přes rameno a opravoval ho.

Pozdravili jsme se s přítomnými. Sáša přistoupil k Mužan-skému a ukázal mu hodinky. Tensij je důkladně prohlédla řekl:

„Dokonalé hodinky! Drahá věc! Jsou trochu zanedbané. Třeba je vyčistit!“

„Do kdy to uděláte?“

„Dnes nemohu. Mám pilnou práci. Snad zítra.“

„Před polednem?“

„Dobře. Do desáté.“

Smluvili jsme cenu a Sáša odešel.

„Co je nového, chlapci?“ zeptal jsem se Petříka a Julka.

„Dnes zase vyrazíme,“ řekl Julek.

„S kým?“

„Mamut, Slavík a my.“

„A kdo vás povede?“

„Mamut. On zná dobře různé cesty. Kdysi chodil sám. . . s lihem. . .“

„A čím to bude zboží?“

„Naše. Půjdeme na svou pěst.“

„Přeji vám, pánové, zdar. A vraťte se co nejdříve! Bude mi bez vás smutno . . .“

Vyrazili jsme na cestu. Šli jsme velmi pomalu, vyhýbajíce se různým, v temnotě skrytým překážkám a snažíce se přivyknout oči temnotě. Ale tma byla tak hustá, že jsme mohli jít vpřed jen naslepo.

Pršelo stále více. Vítr vzrůstal. Bylo skoro nemožné spatřit něco před sebou. Pojednou se Mamut zastavil; já jsem šel za ním, za mnou Petřík, pak Julek a na konec Slavík.

„Tu máš!“ řekl vůdce a dal mi do ruky konec šňůry. Pochopil jsem, oč jde, a podal jsem šňůru dále. Šli jsme, držíce se šňůry. Bylo to nepohodlné, ale jdouce takto, byli jsme jisti, že se z nás nikdo neztratí.

Prodrali jsme se nějakým porostem, a pak jsme šli lesem. Les končil. Mamut mě chopil za paži — a mocně ji stiskl. Pochopil jsem, jsme na hranicích. Opakoval jsem to znamení Petříkovi, a on dále.

Pršelo stále prudčeji. Byli jsme úplně promoklí a jenom pohyb nás rozehříval. Cesta byla tak namáhavá, jako nikdy předtím. Brouzdali jsme se v blátě, nevidouce vůbec nic. Ale Mamut šel dosti jistě. Chvillemi se zastavoval, hledal nohama po zemi, cosi bručel, ale pak se dával znovu na další cestu.

Když les skončil, šlo se mi lépe. Při nejmenším nenarážel jsem na různé překážky a nemusil jsem zakrývat oči před údery haluzí, skrytých v temnotě.

Po třech hodinách cesty jsme si odpočinuli a napili se lihu. Později jsme ještě jednou odpočívali, a teprve k ránu, po vykonání strašné cesty v úplně tmě, po deseti hodinách od chvíle odchodu z Rakova, jsme se dověkli do Minska. A to jsme byli již zvyklí na těžké pochody!

S lihem jsem šel dvakrát, ale pak jsme přestali chodit, protože Mamut a Slavík začali chodit s Hřebíkovou partou. Tam byla práce lehčí a jistější, neboť se nechodilo tak daleko.

V sobotu večer jsem popíjel s chlapci v saloně u Ginty. Bylo veselo. Tonda hrál na harmoniku, až sklenky skákaly po stole. Pojednou mě někdo kopl pod stolem. Byl to Mamut. Pohlédl jsem na něho. Podloudník si ohryzával nehet palce levé ruky, a palcem pravé ruky a očima ukazoval na dveře. Pohlédl jsem tam. Ve dveřích stál Alfred Alinčuk. Pojednou se Mamut chraptivě rozesmál a řekl: „Čumíš?“

Všichni se rozesmáli. Alfred zmizel spěšně za dveřmi.

Pili jsme dále. Lord zpíval:

„Hej, tam pivo! Hej, tam vodku!“

Pozdě v noci jsem se vracel domů. Bylo temno. Na nebi jiskřily hvězdy. Vstoupil jsem na dvůr Trofidova domu. Odstrčil jsem závoru branky. V té chvíli padl vpravo ode mne výstřel, pak druhý, třetí, čtvrtý. Padl jsem na zem u branky. V sadě zazněly vzdalující se kroky.

Vyskočil jsem, vytáhl jsem z kapsy nůž a vběhl jsem otevřenou brankou do sadu. Tam bylo ticho. Chvilí jsem poslouchal, pak jsem se vrátil k vratům a vyšel jsem na ulici. Nikoho jsem neviděl. Škoda, že jsem neměl s sebou lampičku. Byl bych mohl pronásledovat útočníka v sadě, ale bez ní jsem byl bezradný! Od té doby jsem měl vždy s sebou v kapse lampičku. Nazítří jsem důkladně prohlédl branku i stěnu domu. Všechny kule vězely v silných trámech. Vydloubl jsem jednu a schoval jsem si ji.

Když jsem se vrátil a zaklepal na dveře, zeptala se mne Hela, která otvírala, úzkostně:

„To jste střílel vy?“

„Ne. To nějaký lump si dělal ze mne švandu. Chtěl mě polekat!“

„Zvečera tu brousili nějakí chlapi pod okny!“ řekla dívka.

Druhý den mě časně zrána probudila Janinka:

„Shání se po vás nějaký blázen.“

„Jaký blázen? A proč blázen?“

„Protože se stále směje . . .“

„A kde čeká?“

„Za stodolou. Řekl, abych to nikomu kromě Vládi neříkala — a že věc je velmi vážná!“

Rychle jsem se oblékl a vyšel jsem z domu. Za stodolou jsem spatřil Josífka.

„Co mi jdeš říci?“ řekl jsem, vítaje se s ním.

„Jednu věc. Velmi vážnou!“

„Prosím . . . Poslouchám . . .“

„Jenom to hlavní. Mohu ti to říci, ale musíš mi slíbit, že nikomu nepovíš, od koho to víš.“

„Dávám ti slovo, že to nikomu nepovím!“

Josífek se kolem sebe rozhlédl a řekl tiše:

„Alinčukové tě chtějí odklidit. Alfred přemlouval několik našich chlapců, aby tě poznamenali . . . Dával jim za to sto rublů . . .“

„Jak to víš?“

„Přišli ke mně a radili se. Mne všichni znají, a proto se ptali na tebe. Řekl jsem jim, že by to neměli dělat, protože jsi kolega Josefa Trofidy. Musíš být nyní opatrný, Alinčukové jsou ďábli!“

„Dobře, žes mi to pověděl!“ řekl jsem Josífkovi. „Ale spoň vím, kdo na mne číhá! Nyní budu ostražitý! Včera v noci, když jsem se vracel domů, bylo na mne stříleno!“

Josífek udiveně odpověděl:

„Ta-ák? To nebyl nikdo z našich lidí! To udělali oni sami! Dej si pozor! A chceš-li mít dobrý revolver, dám ti nějaký . . . Mám jich několik . . .!“

Rozloučil jsem se s Josífkem, který opatrně odešel po břehu řeky, obcházíje městečko. Vrátil jsem se domů k snídani. A přemýšlel jsem o tom, co mi řekl Josífek.

Večer jsem se oblékl co nejlépe! Oblékl jsem si bronzově rudou kamizolu a uvázal jsem si temně fialovou kravatu. Vzal jsem hůlku a vyšel jsem z domova. Na náměstí jsem potkal Krysu.

„Kam, kam?“ zeptal se mne podloudník.

„K Sášovi.“

„Aha, na večírek! I já se tam courám!“

Krysa byl oděn jako hrabě. Šedivé šaty, lakýrky, zelená kravata . . . Na hlavě měl světlý plstěný klobouk s širokou střešou.

Když jsme se přiblížili k Sášovu bytu, slyšeli jsme již zpovzdáli zvuky harmoniky.

„Tonda se činí!“ řekl Krysa.

Dveře do bytu byly otevřeny a padal jimi na dvůr široký pruh světla. Poblíže domu se míhaly lidské postavy. Bylo slyšet šepty a smích.

Vešli jsme do bytu. Ohlušil nás hluk Tondovy harmoniky. Byl tu shluk, vřava, mačkanice. Prostředek velké jízby naplnila tlačenice tančících lidí. Stoupl jsem si s Krysou k stěně a hleděli jsme na tančící. Krysa mi ukázal pokynem hlavy vysokého chlapa s temnou, cikánskou tváří a s vlasy po kozácku sčesanými.

„To je Hřebík,“ řekl mi kolega.

Hřebík tančil s mladou, snad patnáctiletou dívčinou, která mu sahala hlavou sotva k prsum. Byla velmi spanilá a měla roztomilá ústa. Při tanci směšně cupitala kolem podloudníka, který ji chvílemi zvedal do výše. Hřebík tančil rázně a chvílemi podupával.

„To je jeho milá,“ řekl po chvíli Krysa.

„Co?“ řekl jsem udiveně. Ošklivých dívek jsem zde vůbec neviděl. Podloudníci měli za milenky nejhezčí dívky celého městečka.

Zahlédl jsem Lorda, který, blyště napomádovanou hlavou, tančil nedbale a jakoby neochotně s vysokou, silnou dívčinou v temně zeleném šatě. Měla pěknou postavu, ale její tvář byla bledá, ztuhlá, a připomínala masku. Snad se příliš mnoho napudrovala . . .

Spatřil jsem i Vaňku Bolševíka, který tiskl k sobě s bolestným úsměvem masitou dívčinu se silnými, růžovými a nahými pažemi. Přitiskl ji při tanci k sobě tak mocně, že musila odvracet hlavu stranou. Spatřil jsem i dvě dívky, které tančily spolu. Byly nehezké. Chovaly se vyzývavě. Jedna pohvizdovala melodii tance, druhá podupávala a potřásala krátce přistřiženými vlasy.

„A kdo jsou ta dvě esa?“

„Anda Voják a Helena Žid . . . To jsou podloudnice.“

Pohlédl jsem pozorněji na ty dívky. Anda Voják měla široká ramena a úzká bedra. Vypadala jako převlečený muž. Měla na sobě velmi krátký šat pomerančové barvy. Na prstech jejích rukou jsem spatřil mnoho prstenů — a na pažích mnoho náramků. Anda Voják byla vysoká a štíhlá, kdežto Helena Žid — malá a tlustá. Tvář měla příjemnou, veselou: nosík měla pozvedlý trochu nahoru. Měla modré šaty a na krku černou stužku. Usmál jsem se, hledě na ten směšný pár.

Tančilo zde mnoho chlapců a děvčat, které jsem většinou osobně neznal. U stěny jizby seděli a stáli chlapci a dívky. Děvčata byla oděna pestře, a ty, které měly hezké nohy, nosily velmi krátké sukně. Chlapci byli oděni převážně v temně modré, hnědé a světlé oděvy. Vesty a kravaty, vykukující pod rozevřenými kabáty, byly nejfantastičtějších barev a vzorů.

Hledal jsem očima Felu, ale nenašel jsem jí. Tonda přestal hrát. Skončil tanec. Děvčata se začala seskupovat na jednom konci jizby. Chlapci stáli u stěn. Chovali se nepřirozeně. Byli přemrštěně škrobení, nadutí. Nadýmala je jejich „podloudnická sláva“.

Děvčata šeptala, chichotala se a pokukovala po chlapcích. Ale oni předstírali velmi zajímavé rozmluvy a vůbec si jich nevšíмали. Patřilo to k dobrému tónu.

Krysa mě zatahal za rukáv. Pohlédl jsem ke dveřím. Do jizby vstoupil Alfred Alinčuk, oděný vkusně a honosně, napomádovaný, vyholený. Za ním vstoupili jeho bratři: Albín, Adolf, Alfons a Ambrož. Postavili se v sevřeném hloučku u dveří. Rozmluvy trochu ztichly.

Chlapci obrátili zraky k Alinčukům a jenom „slečny“ (tak nazýval Lord děvčata) si začínaly živěji šeptat a smát se.

V té chvíli jsem spatřil Boška Kometa. Vstoupil do středu jizby, pohladil si vousy, podíval se vážně na přítomné a ve-sele se rozesmál. To stačilo, aby se dívky začaly pochichávat. Chlapci se prudce rozesmáli.

Bolek Kometa utkvěl pohledem na Tondovi, který seděl v koutě jizby, opíraje podbradek o svůj nástroj.

„A . . . pane mistře! Naše úcta! Prosíme o kousek Na konci Mandžurie!“

Kometa hodil harmonikářovi zlatou minci. A když Tonda zahrál starý ruský valčík, chopil první dívčinu a začal s ní kroužit po jizbě. Byla to Helena Žid.

Divka zrudla. Počala směšně mrskat nohama ve vzduchu a odstrkovat Kometa od sebe. V jizbě zaburácel hlasitý výbuch smíchu. Kometa pustil Helenu, která přiskočila k děvčatům a odtamtud naň vyplázla jazyk.

Kometa se obrátil a šel ke dveřím, vedoucím do druhého pokoje. A zakrátko přerušená zábava pokračovala. Já a Krysa jsme našli prázdnou lavici. Vpravo ode mne stála Máňa Couravá — jako obvykle nespokojená. Viděl jsem ji kdysi na rynku s Helenou Židem. Nyní stála vedle zavalité dívčiny s výbojným pohledem směklých, černých očí.

„Kdo je to?“ zeptal jsem se Krysy.

„Ta v žlutém, to je Máňa Couravá . . . podloudnice . . .“

„Znám ji. A ta v růžovém?“

„Kláda . . . Těž podloudnice. Je jejich vudkyní . . . ženská hejtman!“

Kláda zřejmě vycítila, že mluvíme o ní a pohlédla k nám. Krysa na ni kývl. Odpověděla mu lehkým pohybem ruky, již zvedla do výše. Pak se napřímila — a vypínajíc vpřed mocné prsy, které se při každém jejím pohybu otfásaly a šíleně dráždily chlapce, počala pozorovat tančící.

„Aj! Tu je i Sáša!“ řekl Krysa.

Spatřil jsem, že dveřmi, za nimiž zmizel Bolek Kometa, vstupuje Sáša Veblin. Šel zvolna a tiskl podávané mu pravice. Přistoupil k nám.

„A proč netančíš?“ zašeptal.

„Mám čas . . .“

„A s kým by měl tančit . . . ? S tebou?“ řekl Krysa.

„Jakže — s kým?“ Sáša ukázal rukou na sál. „Dívčiny jako květy! Aj, slečna Kláda se nudí . . . Vyzvi ji k tanci!“

Opustil jsem Krysu a začal jsem tančit s Kládou.

„Vy nejste zdejší?“ zeptalo se mne děvče.

„Nejsem. Přijel jsem k Trofidovi.“

„On sedí?“

„Sedí.“

„Škoda ho.“

„Co dělat.“

Zahlédl jsem, že Sáša přistoupil k Alinčukům a šel s nimi přes celou jizbu do pokoje, z něhož přišel.

„Vy znáte Alinčuky?“ zeptal jsem se Klády.

„Znám.“

„Chlapci je nemají rádi.“

„Protože to jsou neurvalci!“ řekla dívčina.

Objal jsem ji pevněji. Neodporovala. Pomyslíl jsem, že bych jí měl udělat poklonu, a řekl jsem:

„Máte velmi krásné oči.“

„Nu — a . . .?“ řekla tázavě a usmála se.

„Říkám pravdu!“ pověděl jsem upřímně.

Ona se zasmála a pohybem hlavy odhodila vlasy na záda. Pak řekla:

„Mám hezké všechno, nejenom oči!“

„Oho! To jste, slečno, tak . . . upřímná a jista sama se-
sou?“

„Ano . . .! Ano!“

„To se mi líbí. Kdyby to nikdo neviděl, políbil bych vás za to!“

„A pak byste se s tím po celém městečku vychlouba!“

„Nic takového! Dávám slovo, že . . .“

„Nu, nu, uvidíme!“ řekla záhadně.

Pocítil jsem, že je velmi příjemná, a byl bych s ní tančil dlouho, ale zakrátko mi řekla:

„Dosti tance! Bolí mě nohy! Včera jsem se vrátila s cesty — a zítra se musím vydat na novou!“

„Chodíte daleko?“

„Až za Minsko . . .“

Dovedl jsem Kládu k její družce, která jí postoupila místo na lavici. Zábava pokračovala. V jizbě bylo horko. Tváře přítomných se leskly potem. Někteří chlapci byli podnapilí. S počátku jsem nemohl pochopit, kde se mohli opít. Ale pak jsem spatřil, že vycházejí po dvou, po třech z jizby do pokoje — a odtud že se vracejí v růžové náladě. Hledal jsem pohledem Krysu, ale nemohl jsem ho nikde nalézt. Teprve za chvíli přišel sám, zamrkal a řekl:

„Pojď sem na chvíli!“

Šel jsem za ním do druhého pokoje. Převalovaly se tam mraky tabákového kouře. S počátku jsem nemohl popadnout dech, ale když jsem se rozkoukal, spatřil jsem dlouhý stůl a kolem něho sedící i stojící podloudníky. Některé jsem znal osobně, jiné podle vidění — a některé jsem viděl po prvé.

Chlapci byli v nejlepším. Na čelném místě seděl Kometa a se sklenkou v jedné, s lahví v druhé, vykřikoval:

„Kdo nekouří a nepije, ten nežije — a hnije!“

„Výborné!“ ryčel Lord.

Krysa mě přitáhl ke stolu a posadil mě vedle sebe na úzkou lavici. Lord postavil přede mne plnou sklenku vodky a řekl:

„Doháněj!“

Na druhém konci stolu se hrálo v karty. Tam seděli bratři Alinčukové, Sáša, Živica, Vaňka Bolševik a ještě několik, mně neznámých lidí. Hráli „očko“. Na stole ležely svazčky bankovek a hromádky zlatých mincí.

Sáša držel bank. Tváře měl zrudlé, ale hrál klidně, pečlivě míchal a rozdával karty. Před ním ležela velká kupka peněz.

Lord začal hvízdát. Hvízdal dobře a bylo co poslouchat. Ale zřídka kdy se se svým uměním ukazoval. Přerušil hvízdání a zaspíval opilý a poněkud chraptivým hlasem:

*Přišel jsem tam, zvečera už,
vohozen šik, v záňadří nůž . . .*

Jakýsi, mně neznámý podloudník s dětskou tváří, mladík ještě, mu začal pomáhat, zpívaje zvučným barytonem:

*Měl jsem se jak anděl nebeský tam,
třebaže sedm děr v hlavičce mám . . .*

Všichni byli rozníceni alkoholem. Rozléhaly se výbuchy šíleného smíchu. Svévolné žerty kroužily ve vzduchu. Kouřilo se bez přestání. Podlaha byla pokryta nedopalky cigaret a krabičkami od sirek. Na stole se leskly kaluže vodky a piva.

Mamut, Kometa, Krysa a Lord pili bez přestání. Felek Louda vážně a zvolna hltal ohromný kus salámu. Krysa mě dloubl do boku a řekl:

„Vidíš ho! Hraje na prstech!“

Bolek Kometa to uslyšel a řekl Loudovi:

„Feloušku, miláčku! Vypadáš nyní jako lev, který ryčí a žere na poušti!“

„A ty jako třináctý apoštol!“

Šílený výbuch smíchu. V té chvíli vstoupila do pokoje Fela. Zastavila se u dveří a chvíli mhouřila oči, snažíc se spatřit něco v mraku tabákového kouře. Smích ustal. Rozmluvy ztichly. Všichni obrátili zraky ke dveřím.

Fela byla oděna do černých, hedvábných šatů. Na nohou měla černé hedvábné punčochy a lakové střevice. Na krku jí visel zlatý řetízek, na ruce se třpytilo mnoho náramků a prstenů. Pomalu šla dále. Kráčela důstojně, zvedajíc hrdě neobyčejně krásnou hlavu. Přilepily se k ní pohledy chlapců, šly za ní, pozorovaly každý její pohyb. Hra i pití bylo přerušeno. A ona, spokojena dojemem, který způsobila svou přítomností, blížila se lehkým krokem k bratrovi. Sáša sraštil čelo:

„Nu, co chceš?“

„Nepotřebujete něco?“

„Nepotřebujeme. Jdi odtud!“

Fela ohrnula rty a potřásla hlavou. Rozhlédla se po přítomných. Setkal jsem se s jejím pohledem — a až mě zamrazilo . . . Pojednou se mi nedostávalo v prsou dechu.

Neočekávaně zazněl Loudův hlas:

„Okurky by . . .“

Krysa vyprskl smíchem. Sáša se zasmál a křikl na sestru, která šla přes pokoj:

„Felo, počkej! Přines okurky . . . Celé vědro . . . Pro soudruha Loudu! Rychle!“

„Dobře,“ odpověděla Fela.

Pak šla ke dveřím. Tam se zastavila a znovu se obrátila k bratrovi:

„Tak pojd', pomůžeš mi!“

Sáša vstal a položil karty na stůl. Chvíli váhal, ale pak přistoupil ke mně:

„Jdí, Vláďo, pomoz Fele přinést okurky!“

Spěšně jsem vstal a zamířil k dívčině čekající u dveří.

Byl jsem nyní s Felou ve velké síni.

„Máš lampičku?“ zeptala se mne dívka.

„Mám.“

Rozmlouvali jsme, stojíce v síni. Po chvíli jsem postřehl, že je Fela opilá. Několikrát se zapotácela a šla nejspíše. Nahmatala dveře ke komoře a otevřela je. Posvítíl jsem dovnitř lampou. Zazněl tlumený ženský výkřik — a spatřil jsem na podlaze ležícího chlapce a dívku. Fela mě chopila za rameno a táhla mě do síně.

„Zhas lampičku, pojď!“

Vyšel jsem s ní na dvůr. U zdi domu se k sobě tiskl druhý pár. Odskočili od sebe a spěšně zmizeli v temnotě.

Zaslechl jsem tichý Felin smích. Velmi tichý, snad proto, abych ho neslyšel. Měl jsem chuť posvítit jí lampičkou do tváře, ale neosmělil jsem se tak učinit. Její smích na mne podivně zapůsobil. Bylo mi horko a podklesávala mi kolena. Pojednou jsem ucítil dotek její ruky a zazněl nepřirozený, rozechvělý šept:

„Jdi tam ... do komory ... Vezmi vědro a lucernu ... Jdi!“

„Jsou tam . . .“

„Jdi hloupý! Jdi!“

Komora byla již prázdná. Našel jsem v ní velké, pozinkované vědro a lucernu. Vzal jsem obojí a vyšel jsem na dvůr.

„Máš?“

„Mám.“

„Tak pojď!“

Šla spěšně. Byli jsme v sadě za domem. Spatřil jsem nízkou střechu sklepa, pokrytou hlinou. Fela otevřela závoru a sklánějíc se, vstoupila dovnitř. Šel jsem za ní. Byli jsme v temnotě. Nevěda, co činím, objal jsem ji mocně a přitáhl jsem ji k sobě. Mlčela. Po chvíli řekla:

„Tak mě pusť!“

Pustil jsem ji. Ona rozsvítila lucernu a otevřela malé dveře ke sklepu. Obrátila ke mně bledou tvář a řekla mi nějak podivným hlasem, jaký jsem u ní neslyšel:

„Vlez tam! Tady máš lucernu!“

Slezl jsem dolů po obyčejném kolmém žebříku. Lucernu jsem postavil na zem.

„Chyťte!“ vykřikla shora.

Hodila mi vědro a začala sestupovat dolů. Sklep páchl plísní. Světlo lucerny se ztrácelo v temných koutech. Hleděl jsem nahoru, na dívčinu, sestupující po žebříku. Viděl jsem její štíhlé nohy. Fela jednou rukou zvedla sukni, výše než bylo třeba . . .

Když byla na předposlední příčce, chopil jsem ji na ruce a rozhlížel jsem se po sklepe. Zahlédl jsem velkou truhlici, obrácenou dnem nahoru. Položil jsem na ni Felu a začal jsem líbat její tvář, ústa, šiji. Pohlédl jsem na ni . . . Měla zavřené oči. Začal jsem jí rozpínat šaty. Nebránila se . . .

Nemohl jsem uvěřit očím, že je tak krásná, že je to ona, ta nedostupná, hrdá Fela! Oči měla stále zavřeny, ale tvář byla ještě bledší. Vidím, že hryže spodní ret . . . Ale později, skoro v poslední chvíli, řekla úplně klidným hlasem, který mě přímo ohromil:

„Pust'! Dosti toho!“

Přepadl mě vztek. Pokusil jsem se zmocnit se jí násilím. Začala volat podivně odporným hlasem:

„Pustíš, d'áble! Mám tě prosit? Budu křičet!“

Odskočil jsem od ní, chvěje se po celém těle. A ona, zvolna, nevšímajíc si mne, si urovnala šaty a zapnula knoflíčky. Pozorně se rozhlédla, pak vzala vědro a přistoupila k bečce, stojící v koutě sklepa. Začala házet do vědra okurky. A klidně počítala:

„Jedna, dvě, tři, čtyři . . .“

To mne nejvíce dráždilo. Zlostně jsem pozoroval její klidné pohyby.

„. . . dvacet dvě, dvacet tři, dvacet čtyři, dvacet pět . . .“

Okurky padaly do vědra. Zatínal jsem zlostně pěsti a hryzl jsem rty. Snažil jsem se namluvit si, že je ošklivá a že vůbec není na ní nic hezkého. Lhal jsem si — a věděl jsem to. A v koutě sklepa se stále rozléhalo:

„. . . čtyřicet sedm, čtyřicet osm, čtyřicet devět, padesát. Dost!“

Zakryla okurky víčkem, a zatížila je velkým kamenem.

„Vezmi vědro!“ řekla mi.

„Vezmi si ho sama . . ., hraběnko!“

Zahleděla se mi několik minut do očí, a pojednou se počala smát. Nikdy předtím a nikdy potom jsem neslyšel u ní tak pěkný smích a neviděl tak krásné tváře. Přitoupila ke mně a hrábla mi do vlasů rozevřenými prsty pravé ruky. Levou rukou mě pohladila po tváři.

„Viděl jsi, jaká jsem?“

„Ano, a co z toho?“

„Viděl?“ opakovala.

„Nu, a co?“

„Líbím se ti?“

„Ano.“

„Nu, pak tedy po svatbě . . . budeš mít všechno! Všechno, co chceš!“

„A proto jsi mne mučila?“

Tiše se smála a pak mě přitáhla k sobě. Pocítil jsem na krku její paži a na ústech její polibek. Dlouhý. Vášnivý. Já jsem tak líbat neuměl! Přitulila se ke mně teplým, pružným tělem. A když jsem ji chtěl znovu obejmout, odstrčila mě od sebe a řekla:

„To proto, chlapče, abys věděl, jaká jsem, a že mne neoklameš! Vezmi vědro, a pojď!“

Mlčel jsem, stoje na místě. Vzala mě za ruku a řekla vážně:

„Rozumíš: není to možné! Nechci se stát poběhlicí. Je

mi možná hůře než tobě! Uvažuj o tom někdy! Nu, vezmi vědro!"

Vzal jsem vědro a začal jsem vystupovat po žebříku. Fela mi zdola svítila, a pak rychle vylezla nahoru. Podal jsem jí ruku a pomohl jsem jí zavřít dveře sklepa. Pak jsme šli k domu.

Později, již uklidněn, jsem se snažil uvažovat o tom, co se stalo mezi námi ve sklepě. Ale nemohl jsem to pochopit. Nevím proč, ale zdálo se mi, že se to stalo proto, že jsme viděli ten pár v komoře. Neboť tím byla nepochybně podrážděna, ale všechno, co se stalo později, tomu odporovalo. Kéž bych byl měl starší sestru, nebo takovou ženu, jíž bych se mohl svobodně na to zeptat . . . Mně samému to bylo nepochopitelné . . .

S vědrem s okurkami jsem se vrátil k chlapcům. V pokoji bylo plno vřavy. Pitka byla v nejlepším. Postavil jsem vědro na stůl proti Loudovi.

„Tu máš! Hltej!“

Louda bez průtahu sáhl rukou do vědra.

„Tomu to podej i s bečkou, a neodmítne!“ řekl Lord.

Podíval jsem se po pokoji, hledaje Krysu. Spatřil jsem ho na druhém konci stolu, nedaleko Alinčuků. Mrkl na mne. Přistoupil jsem k hráčům. Alfred Alinčuk držel bank. Vytáhl z kapsy dva svazky nových karet. Roztrhl obaly. A položil dvě stě rublů.

„V banku je dvě stě!“ řekl hráčům.

Začal rozdávat karty. Vzal jsem si také. První hrál Krysa.

„Dej za padesát!“

Alfred řekl suše:

„Polož peníze!“

„Neboj se. Neupřu ti to.“ Krysa položil na stůl padesát rublů, přikoupil dvě karty a prohrál, protože měl více než jedenadvacet. Alfred přihrnul jeho peníze na kupu.

Druhý hrál Živica. Někdo mě zatahal za rukáv. Ohlédl jsem se. Spatřil jsem mladou, dětskou tvář podloutníka, který pomáhal zpívat Lordovi.

„Ukaž mi kartu! Vezmu to s tebou!“ řekl mi.

Ukázal jsem mu desítku.

„Dobře!“ řekl a podal mi zlatou minci.

Živica prohrál. Došlo na mne. Položil jsem třicet rublů a vyhrál jsem. Dával jsem společníkovi dvacet rublů, ale nepřijal je. Řekl:

„Nech to na příště!“

„Dobře. Jak se jmenuješ?“ zeptal jsem se ho.

„Havránek,“ odpověděl chlapec.

Hra pokračovala. Skoro všichni prohrávali, a nejvíce ti, kdož mnoho sázeli. Sáša položil sto rublů, a též prohrál. Byl poslední.

Alfred míchal karty. Hráli jsme druhou turu. Krysa bedlivě pozoroval jeho pohyby. Byly rozdány karty. Krysa položil na stůl sto rublů. Alfred mu dal kartu.

„Dost!“ řekl Krysa.

Alfred vzal dvě karty, a řekl, odkrýváje je:

„Devatenáct.“

Krysa prohrál. Měl jenom sedmnáct.

Po něm prohrál Živica padesát rublů. Já jsem přidal k dvaceti Havránkovým rublům třicet svých. Krysa mi řekl:

„Já mažu padesát!“

Vyhrál jsem sto rublů a dal jsem společníkům jejich díl. Ke konci druhé tury vyrostl bank skoro sedmkrát. Bylo v něm více než třináct set rublů. Alfred znervosněl. Tvář měl zrudlou. A ukázaly se mu na ní krůpěje potu. Zamíchal a rozdál karty. Pokračovala třetí a poslední tura.

Krysa položil naráz sto sedmdesát rublů. Všechno, co měl. Vzal karty, a prohrál. Živica rovněž prohrál. Obrátil se ke mně:

„Ukaž kartu!“

Měl jsem eso. Živica řekl:

„Mažu tři sta rublů.“

Dal mi peníze. Sáša s druhé strany mi přisunul dvě sto-dolarové bankovky. Havránek dal padesát rublů. Vida to, pochopil jsem, že chtějí rozbít bank. Položil jsem sto rublů. Krysa přistoupil ke mně:

„Můžeš položit za mne dvě stě rublů? Prohraji-li, dám ti je zítra.“

„Dobře.“

Položil jsem celkem dvě stě dolarů a šest set padesát rublů. Alfredovy ruce se trásly. Krysa se sklonil nad stůl a upřeně pozoroval každý jeho pohyb.

Alfred vzal kartu, pak chvíli váhal, dáváje mi druhou. Krysa nespouštěl zrak s jeho rukou. Byla to desítka. Vyhrál jsem.

Alfred ochraptělým hlasem mi odpočítal peníze.

„Výborně,“ řekl Lord. „Máš, brachu, štěstí!“

Bank se zmenšil o polovinu. Po několika dalších hrách znovu vzrostl. Došlo na Sášu. Řekl krátce:

„Bank.“

„Jakže?“ zeptal se Alfred, a zbledl.

„Říkám jasně — bank!“

„Všechno?“

„Ano.“

Sáša položil peněženku na stůl. Alfred spočítal peníze v banku a řekl:

„Je tu tisíc čtyřicet rublů a tři sta sedmdesát dolarů.“

„Jdu na všechno!“ řekl Sáša.

Alfred zbledlý dal Sášovi kartu. Vzal sobě. Pak dal Sášovi druhou a třetí. Sáša je hodil na stůl. Měl čtyřadvacet.

„Prohrál jsem!“ řekl, a sáhl po peněžence, aby vyplatil prohrané peníze.

V tom okamžiku se stala neočekávaná věc. Krysa vyrval Alfredovi z rukou karty a zařval:

„Chlapci! Karty jsou znamenání!“

Alfred znehybněl. Živica položil ohromnou dlaň na pe-
nize v banku. Sáša se předklonil.

„Znamenané karty? Co?“ řekl temně.

Alfred couvl:

„Lže, darebák!“ vykřikl pisklavě, skoro plačtivě.

„A ty jsi lump!“ zvolal Krysa.

„Má na mne zlost, a proto vyhledává příležitost!“

V té chvíli jsem spatřil, že Havránek chopil na stole láhev
po vodce a skočil vpřed:

„Tak ty takhle s chlapci hraješ?“

Udeřil lahví Alfreda do hlavy, až se sklo rozsypalo v drob-
né úlomky. Alfred zakryl rukama tvář, neboť Havránek
znovu naň zamířil úlomkem láhve. Bratři Alinčukové sko-
čili kupředu. Jeden z nich chopil Havránka zezadu za krk.
Vtom Krysa blýskl nožem a křikl:

„Pryč odtud, lumpové!“

Živica skočil mezi ně a několika pohyby paží odhodil
všechny na stranu.

„Pomalů, pomalů!“ řekl klidně.

Sáša vstal od stolu a řekl:

„Dostí toho. Hned to uvidíme . . . Alfrede, pojď sem!“

Alinčuk přistoupil ke stolu. Otíral si šátkem s čela krev.

„Jsou ty karty znamenané?“ zeptal se Sáša.

„Nevím . . . Koupil jsem je . . .“

„Karty koupil, a sám je poznamenal!“ křikl Krysa.

„Kdes koupil ty karty?“ zeptal se Sáša.

Alfredovy oči těkaly kolem dokola.

„Ve Vilně jsem je koupil!“

Krysa vyprskl do smíchu. Sáša, Lord a Bolek Kometa
prohlíželi pozorně karty.

„Ano, jsou znamenaný,“ řekl Sáša.

„Říkal jsem to!“ řekl Krysa a chtěl se vrhnout na Alfre-
da. Pojednou Sáša dupl. Krysa couvl. Sáša se rozhlédl po
přítomných.

„Nedovolím, aby se dělala z mého domu putyka! Rozumíte? Kdo si to chce mezi sebou nějak vyrovnat, může to udělat někde jinde! . . . Dal jsi do banku dvě stě rublů?“ obrátil se k Alfredovi.

„Ano.“

Sáša vzal z banku sto dolarů a odložil bankovku stranou. „To jsou tvé peníze.“ Pak se obrátil k přítomným:

„A nyní, chlapci, čestně! Kdo něco s Alfredem prohrál, dostane to zpět! Ten, kdo vyhrál, dá to sem. Ale čestně. My nejsme syčáci, podvodníci!“

Bylo slyšet šum souhlasu a uznání.

Peníze v banku byly spočteny. Pak byly spočteny všechny prohrané i vyhrané. Sáša rozdělil bank i vyhrané peníze mezi ty, kdož prohráli. Pak vzal sto dolarů a obrátil se k Alfredovi.

„A to je tvé!“

Alfred mlčel. Sáša se obrátil ke Krysovi:

„Spal to smetí!“

Když Krysa spálil bankovku, obrátil se Sáša k Alfredovi:

„A nyní si dej pozor, abys více s chlapci nehrál! Rozumíš? Nebo ti to ukážeme jinak! A vás, chlapci, prosím, nemluvte o tom, co se zde stalo . . . To je naše věc a mezi námi také zůstane!“

Alfred chtěl něco říci. Sáša ho zakřikl:

„Mlč! Máš psí oči a psí jazyk!“

Chvilí mlčel, pak znovu začal mluvit, obraceje se k bratřím Alinčukům:

„Děkuji vám, že jste přišli ke mně na hostinu . . . s poznamenanými kartami! Chtěli jste na nás vydělat! Nikdy více nebudeme spolu ani hrát, ani pít!“ A obrátil se k Živicovi: „Otevř okno!“

Živica šel rychle k oknu a naráz je otevřel.

„Bylo by nepěkné, kdybych vás poslal odtud dveřmi,“ řekl Sáša Alinčukům. „Takové hosty vyhazují oknem! Tak leťte! Jeden za druhým!“

Ukázal jim prstem na otevřené okno.

Alinčukové počali jeden po druhém vyskakovat oknem do sadu. Krysa stál u okenního výklenku a smál se. Smál se vesele. Všichni přítomní se dali do smíchu. Vážnost zachovali jenom Sáša, Živica, Mamut a Felek Louda, který znovu jedl, nevšímaje si ničeho kolem sebe.

Hra v karty byla přerušena. Chlapci po „odchodu“ Alinčuků se dali do pití a do jídla. Živě posuzovali příhodu s Alfredem.

„Ale má ten Krysa oko!“ řekl Vaňka Bolševik.

Krysa zafuněl:

„Znám je, dával jsem na něho pozor!“

Lord se zasmál:

„A Havránek ho pohladil lahví!“

„Pohostil ho vodkou!“ řekl Kometa. „Pak že prý chlapce oklamou!“

Přistoupil jsem k Sášovi:

„Chtěl bych ti něco říci. Nevyšel bys na chvíli z chalupy?“

„Je to něco důležitého?“

„Ano. O Alfredovi . . .“

„Aha! Tak odejdi, a počkej na mne u brány!“

Prošel jsem přední jizbou, v níž proudilo nyní veselí. Nedaleko brány jsem počkal na Sášu. Na dvůr vybíhali každou chvíli chlapci a dívky. V koutech dvora zněly šepety, smích a piskot . . . Za chvíli přišel za mnou Sáša.

„Nu, co mi povíš?“

„Včera pozdě večer jsem se vracel domů. Bylo temno. Když jsem zavíral branku, střelil po mně někdo ze sadu. Čtyřikrát.“

„Ta - ák?“

„Ano! A vím, že je to Alfredova práce.“

„Jak to víš?“ zeptal se mne živě Sáša.

„Vím. Snad to střílel po mně on. Snad někdo z bratřů, nebo někoho najal! Dnes ráno mne jeden známý varoval . . .“

„Kdo?“

„Prosil, abych o něm nikomu nemluvil.“

„A proč tě varoval?“

„Že Alfred dal jakýmsi chlapcům sto rublů, aby mě odpravili. Oni přišli k němu a ptali se ho na mne. Řekl jim, aby to nedělali.“

Sáša chvíli mlčel, a pak řekl:

„Vím, kdo ti to řekl. Josífek!“

Nezapíral jsem. Sáša se zamyslel a já jsem mezitím vyňal z kapsy kuli, kterou jsem vydloubl z trámy — a podal jsem mu ji. Podloudu se na ni podíval a řekl:

„Z browningu střílel! Ze sedmičky!“ A po chvíli se mne zeptal: „Cos měl s Alfredem?“

Pověděl jsem mu podrobně o sporu, který jsem měl, když jsem doprovázel Felu do kostela. I o tom, jak jsem ho přivítal v Trofidově bytě, když přišel za Helou

„To je dobře, žes mi to pověděl!“ řekl Sáša. „Pohovoříme si o tom s Živicou. Vezmeme si ho na mušku!“

Sáša chtěl již odejít, ale pojednou mne přepadla touha povědět mu všechno o Fele. Zdálo se mi, že bude dobře, budu-li k němu úplně upřímný. Proto jsem mu řekl:

„Mám ještě jednu věc. Jenomže nevím, jak ti to mám říci.“

„Jak chceš. Nemusíš to říkat.“

„Neřekneš-li to Fele, povím ti to.“

Byl zřejmě udiven.

„Netíkat nic Fele? Nu, dobře, nepovím . . .“

„Byl jsem s Felou ve sklepě. Poslals nás pro okurky . . . a tam . . .“

„Co? Pokusil ses o ni?“

„Ano.“

„A co?“

„Řekla mi, že až po . . . svatbě!“

Sáša vybuchl do smíchu. Pak mi řekl, položiv mi ruku na rameno:

„Fela není neviňátko! Je jí sedmadvacet let. A nejednou se spustila. Mluvím s tebou otevřeně . . . Na tom nezáleží, že je to sestra . . . Ale lépe mít takovou, než mnohou jinou! Budeš mít dobrou ženu. Nepřemlouvám tě k tomu. Jak chceš! Ale tobě prvnímú to Fela řekla. Neztrácej příležitosti, protože se může rozmyslit . . .“

Zarazil se, a pak mluvil dále:

„Fela se mohla stokráte vdát, ale nechtěla! Nevím, co se to s ní nyní stalo . . . Chlapci za ní běhají . . . Věno má také! Dám jí celé hospodářství a patnáct tisíc rublů. Rozumíš! Já nic nepotřebuji! Rozmyslíš-li se, pak si s ní promluv a vezměte se. Já se do toho plést nebudu. To je vaše věc. Alfred též za ní páčil. Vodila ho za nos dvě leta, a nic . . . No, ale já nyní půjdu mezi chlapce . . .“

„Já se ženit ještě nechci. Chci se bavit . . . Jsem ještě příliš mladý.“

„To je tvoje věc! Pojď pít, nebo se jdi raději lépe podívat na Felu!“

Nechal mě u brány a šel domů. Po chvíli jsem tam šel za ním i já. Zastavil jsem se v první jizbě.

Zábava nepřestávala. Tonda hrál polku — a mládež do úpadu tančila. Začal jsem ji pozorovat. Spatřil jsem Felu tančit s Hřebíkem. To, co se stalo mezi námi, se mi zdálo nyní nepochopitelné. Měla chladnou, hrdou tvář; těžko jsem mohl uvěřit sám sobě, že dřívější příhoda byla skutečná.

Fela postřehla můj pohled a svráстила brvy. Viděl jsem, že mě rovněž začala pozorovat. Začala tančit lépe . . . a vášnivěji. Dráždila mě. Pochopil jsem to. Rozhlédl jsem se po jizbě a spatřil jsem Kládu, sedící na lavici s Máňou Couravou. Přistoupil jsem k ní:

„Prosím vás, slečno Kládičko, o tanec!“

„Ach, mně se nechce . . . Bolí mě již nohy . . .“

„Pěkně vás prosím! . . . Pěkně!! . . .“

Pohlédla na mne trochu udiveně. Usmála se.

„Tak dobře. Ale ne dlouho!“

Začali jsme tančit. Schválně jsem přitiskl děvče k sobě — a snažil jsem se předstírat, že jsem jí velmi zaujat. Tančil jsem schválně blízko Fely. A spatřil jsem, že i ona se začala živěji bavit s Hřebíkem, ba smála se, a něco mu povídala.

Zábava skončila velmi pozdě. Šel jsem doprovodit Kládu. Bydlila na druhém konci městečka. Otevřela dveře do síně, a tam začala otvírat závoru dveří svého bytu. Svítil jsem jí lampičkou.

„Bydlíš sama?“ zeptal jsem se jí.

„Ano. Matka s dětmi bydlí v druhé polovině domu.“

Přitáhl jsem ji k sobě. Odstrčila mě.

„Vím, chlapče, co chceš! Ale dnes nic takového! Třeba se vyspat! Zítra jdu na cestu!“

„A kdy mám přijít?“

„Kdy chceš. Máš čas . . . Ale teď jdi, protože zavru závoru do síně!“

Rozloučila se se mnou pevným, mužským stiskem ruky.

„Přeji vám, Kládičko, šťastnou cestu!“

„Děkuji! Příjemný spánek!“

Vyšel jsem na ulici. Bylo ticho. Měsíc, lysý, zamyšlený a jakoby unuděný, plul mezi mraky. Na severozápadní části nebe zářila Velká Medvědice. Dlouho jsem na ni hleděl. Pak jsem vzdychl, a zamířil k domovu.

Blížil se konec zlatého období. Podloutníci to cítili a pracovali, napínajíce všechny síly.

Bolek Lord shromáždil naši partu. Je nyní vůdcem. Mamut a Vaňka Bolševik, kteří začali chodit s partou Hřebíkovou, pustili Hřebíka k vodě a přidali se k nám. Scházejí nám

Josef Trofida, Buldok a Číňan, kteří sedí ve vězení. Není s námi rovněž Petřík Filosof, který onemocněl a zůstal doma pod ochranou hodináře Mužanského; není zde ani Slavík, který odjel k příbuzným v Moloděčně. Místo něho máme jednoho nováčka. Je to vysoký, mladý chlapec, mého věku, vždy pěkně oděný . . . i na cestě! Nazývají ho Elegán. Je to jeho první cesta. O zboží se postaral Berger. Zboží máme laciné: tužky, pudr, toaletní mýdla, hřebeny a batist. Berger ne hazardoval, aby dal na první cestu drahé zboží. Krosny máme lehké; každá váží dvacet pět liber. S vůdcem Lordem a s doprovázejícím nás Cilindrem bylo nás deset. Shromáždili jsme se v stodole v Záhumenní ulici na pokraji městečka. Tam byly připraveny krosny.

S přicházející nocí jsme vyšli ze stodoly a namířili jsme na sever. Bolek Lord vedl nás po nové cestě, po níž kdysi dlouho chodil s partou Buligy, slavného podlounníka, parťáka a vůdce, zabitého bolševiky na jaře 1922, když převáděl uprchlíky ze Sovětů do Polska.

Jdu zamyšleně, patřím na sedm hvězd Velkého Vozu, a dávám jim, ani nevím proč, ženská jména. První zleva jsem pojmenoval Eva, druhou Irena, třetí Zofka, čtvrtou (přední horní kolo vozu) Marie, pátou (dolní kolo) Helena, šestou Lída, a konečně sedmou spodní Alena. A snažím se zapamatovat si ta jména.

„Ještě dobře, že chlapci nevědí, o čem přemýšlím! Vysmáli by se mi! Bude to mé tajemství!“ Usmívám se na hvězdy, a zdá se mi, že i ony se smějí na mne, jako krásné, jiskřivé oči.

Po odpočinku v lese jdeme dále, a za dvě hodiny od chvíle, kdy jsme vyšli z lesa, se blížíme k Bombinině šadu. Jsme zahřátí, neboť jsme šli velmi rychle.

Spěcháme k stodole a shazujeme krosny u vrat. Sedáme na slámu a odpočíváme. A pak v trojici, já, Lord a Berger, jdeme přes sad. Krademe se pod okna domu a pozorujeme,

co se děje uvnitř . . . Cizích lidí v domě není. Bombina dělá něco u stolu, jsouc k nám obrácena bokem. U stropu svítí velká petrolejová lampa. Vstupujeme do síně, a odtamtud do jízby.

„Dobrý večer milované hospodyni!“ praví Lord.

Bombina se obrací ke dveřím. Chvíli na nás hledí, a pak tleská a vesele se usmívá.

„Dobrý večer! Nečekala jsem vás . . . Sedněte si!“

„Co je u vás nového?“ ptá se Lord.

„Všechno v pořádku . . . A u vás?“

Vypravujeme jí o příhodě s minulou partou, o zatčení Trofidy, Buldoka a Čiňana. Bombina je rozlítostněna.

„Nu, a nyní budete zase pracovat?“ ptá se po chvíli.

„Jakže? Pracujeme!“ odpovídá Lord.

„Chcete jíst?“ ptá se Bombina.

„A jak!“ praví Lord.

„Kolik je vás?“

„Kromě nás tří, ještě sedm!“

Bombina se dala do práce. Začala smažit svítek. Cilindr řekl, že jest unaven a že nechce jíst. Šel si lehnout do druhé poloviny domu.

Po půl hodině, obtěžkáni dvěma koši s jídlem, jsme vyrazili k stodole. Bombina nás vedla s lucernou v ruce.

Chlapci Bombinu vesele přivítali. Vaňka Bolševik se kolem ní jen točil. V jedné chvíli jí něco řekl. Neslyšel jsem jeho slov.

„Není pro psa klobása!“ řekla mu Bombina.

„Správně!“ řekl Lord.

„Pravím a povídám, chlapci,“ řekl Kometa, „že ta naše Bombina je studna moudrosti! Kufr se zlatem a ne ženská! A proto je nutno pít na její počest! At žije Bombina sto let!“

„Pět set let!“ opravil ho Lord.

„Tisíc!“ ryčl Krysa.

Bombina se směje a pije s námi sklenku vodky. Skončili jsme jídlo. Bombina vstává a bere lucernu.

„Dobrou noc, chlapci! Nezapalte mi tu!“

Pak se obrací ke mně a praví:

„Prosím vás, pomozte mi odnést domů koše!“

Sbírám do košů nádobí a vycházíme ze stodoly. Když zavíráme vrata, slyším hlas Bolševika. Pak se Krysa směje a cosi mu povídá. V domě jsem postavil koše na lavici a chtěl jsem se vrátit do stodoly.

„Kam jdeš?“ zvolala Bombina.

„K chlapcům . . . Spát . . .“

„Se mnou ti bude lépe, ne?“

„Lépe, ale . . .“

„Co?“

„Nevypadá to hezky . . . Co si chlapci pomyslí? . . . Budou se smát, vtipkovat . . .“

„Nechť se smějí! Aby neplakali! A co ty? Cožpak jsi takový zelenáč, že se bojíš jejich řeči? Vidiš — já se nebojím! Kašlu na všechno!“

Pozdě večer, když Bombina zhasla lampu a začala usínat, vzpomněl jsem si na Velkou Medvědici a na jména, která jsem dal jednotlivým hvězdám. Uvědomil jsem si, že dosud neznám jména své milenky. Vždyť Bombina není jméno. Ona již spala. Probudil jsem ji. Protáhla se lenivě.

„Co chceš?“

„Jak se jmenuješ?“

„A proč se ptáš? Jenom proto jsi mne probudil?“ Byla zřejmě udivena.

„Jen tak . . . Chtěl bych to vědět . . .“

„Léna.“

„Léna? To znamená Leona? Ano?“

„Ano. Líbí se ti to jméno?“

„Velmi!“ řekl jsem upřímně.

Začala se smát. A pak, horoucněji než jindy, mě objala.

Od té doby jsem ji tak jmenoval, když jsme byli sami. A když jsem pohlédl na souhvězdí Velké Medvědice, pak

vždy při pohledu na sedmou její hvězdu jsem si vzpomněl na Leonu . . . a zatoužil jsem po ní. A od té chvíle se vkradlo do našeho poměru více tepla a připoutání . . .

12

Zlaté období se končilo. Již dvakrát napadl sníh, ale zakrátko roztál. Ale v nejbližších dnech mohla napadnout „bílá stezka“. A to by velmi ztížilo naši práci.

Chlapci pracovali a napínali všechny síly. Chtěli ještě využít zbytku podzimu.

Ale na konci zlatého období se přivalila na podlounníky vlna nezdarů. Počalo to tím, že Hřebík byl chycen s celou partou. Sesypali se na ně pohraniční strážníci v úkrytu v Sovětech, nedaleko hranice. Vylídlil je udavač Makarov. Nikdy jsem ho neviděl, ale od chlapců jsem slyšel o něm velmi mnoho. Makarov byl kdysi sám podlounníkem a chodil s partou. Pak vstoupil do styku s čekisty a začal odkrývat partu po partě. Poněvadž dobře věděl jak podlounníci pracují, a poněvadž sám znal mnoho našich úkrytů, způsobil nám velké škody. Uměl brousit za podlounníky i na svou pést. Stále se toulal po pohraničí a chytře na nás chystal zálohy.

Chlapci mi pověděli, jak Makarov vypadá. Byl to vysoký, silný muž, asi čtyřicetiletý. Měl krátkou, rudou bradu a na levé tváři velkou jízvu po ráně nožem.

Zprávu o polapení celé Hřebíkovy party, v níž bylo čtrnáct lidí, přinesl Bronislav Mřenka, který se sám z celé party zachránil. V noci chtěl vyjít ze stodoly na dvůr, ale zaslechl u vrat hluk a šepot. Nevěda ještě, co to jest, odstoupil pro všechen případ od vrat a vlezl pod řezačku, která stála napravo od vchodu do stodoly. Když čekisté vpadli dovnitř a začali vytahovat rozespálé chlapce ze sena, seděl v stínu pod řezačkou, chvěje se strachem, až do konce

prohlídky. A když čekisté vyšli se zatčenými podlouníky ze stodoly, vyklouzl ze dvora otvorem pod vraty, který byl zakryt dlouhým prknem. Do rána, skoro během, se dostal do Polska — a tam vypravoval o zatčení. Rakovští židé (kupec, který posílal zboží i příbuzní Judy Balerona) poslali do Minska Šloma Hřebce, který tam měl mnoho vlivných známých, aby se pokusil vykoupit především Judu, a bude-li to možno, i celou partu. Téhož dne přešel Hřebec s pěti tisíci dolary, zašitými v holeních bot, společně s Hřebíkovým bratrem, Michalem Hrbatým, přes hranice.

To bylo první zlé zatčení. Následující noc, na hranici poblíže Volmy, rozehnali polští strážníci partu Kosmy Kormidelníka z Duškova. Dva chlapci byli polapeni u nás a tři v Sovětech, zachránili se čtyři. Pak zmizela Helena Žid, z party Kládky — ztratila se v lese u Zatyčna na sovětské straně, a dosud se nevrátila . . .

O několik dní později jsme se dověděli strašnou zprávu. Pět kilometrů od hranice, v lese poblíže Goraně, bylo nalezeno v močále pět lidských mrtvol. Byla to parta z Kučkun. Čekisti zatkli a uvěznilí šest sedláků z Krasnego, z Lachů a Borsuk, protože ti sedláci číhali na podlouníky a polapili k ránu kučkunovskou partu. Vzali podlouníkům zboží i peníze a odvedli je k močálu. Tam všechny postříleli a mrtvoly zadupali do bahna a pokryli je chrastím. Udělali to proto, aby se věc utajila — mrtví nemluví . . .

Nám se rovněž přihodilo neštěstí. Šli jsme se zbožím přes hranice. Bylo nás deset. Na hranici nás rozehnali. Začali jsme prchat. Zezadu hřměly výstřely. Utíkali jsme v úplné tmě, nacházejíce pudově cestu. Byli jsme již kilometr od hranice, ale výstřely hřměly dále. Byla to početná záloha. Pojednou slyším, že někdo zastenal. Pak jsem vrazil do člověka, sedícího na zemi. Přeskočil jsem ho.

„Chlapci!“ zaslechl jsem hlas. „Postřelili mě.“

Zastavil jsem se, a zavolal jsem na kolegy.

„Stůjte, chlapci! Již nás nehoní!“

Všichni se zastavili. Vrátili jsme se pro raněného. Byl to Elegán. Kule mu probila lýtko na levé noze. Dále jít nemohl. Po krátké poradě jsme se rozhodli, že se vrátíme, nesouce střídavě raněného. Tehdy řekl Mamut:

„Já ho donesu sám do Rakova. Dokáži to! A vy uhánějte dále!“

Znovu jsme se počali radit. Konečně jsme se dohodli, že se Krysa a Mamut vrátí s Elegánem do městečka, a my že půjdeme se zbožím dále. Obvázali jsme ho, a pak ho Mamut vzal na záda. Krysa šel první, aby prozkoumal cestu. Krosny nechali u nás. Lord chtěl vzít ještě jednu, ale na něho, jako vůdce, to bylo příliš namáhavé. Tedy Bolek Kometa, Vaňka Bolševik a já jsme vzali každý dvě krosny.

Šťastně jsme dorazili na stanoviště. Ale na zpáteční cestě znovu bylo po nás střeleno. Ale tehdy bez následků. Mamut a Krysa hladce přenesli přes hranice raněného Elegána — a odnesli ho domů.

Těžká a nebezpečná je práce podloutnická! Ale cítil jsem, že opustit ji, by mi bylo těžké. Připoutala mě k sobě jako kokain . . . Vábí mě naše tajemné noční cesty. Přitahuje hra nervů i hra se smrtí a s nebezpečím . . . Miluji návraty z dalekých a obtížných pochodů . . . A pak: vodka, zpěv, harmonika, veselé tváře chlapců a dívků, které nás milují ne pro naše peníze, nýbrž pro smělost, veselí, hýřivost a pohrdání mocí . . . Nic nečteme! Politika nás vůbec nezajímá! Noviny jsem neviděl již několik měsíců! Všechny mé myšlenky jsou obráceny jen k jedné věci — k hranici.

Všiml jsem si, že již dva týdny, kdy se na nás přivalila vlna nezdarů, nebylo na nebi Velké Medvědice, poněvadž ji zakrývaly mraky.

Po návratu z cesty, když vojáci postřelili Elegána, šel jsem k Mamutovi, abych od něho vyzvěděl, jak se jim podařilo dopravit raněného přes hranice. Když jsem vstoupil

do jeho nužné jizby, spatřil jsem nezvyklý obrázek. Mamut, těžký jako medvěd, stál uprostřed jizby. Na jeho ramenou seděl chlapec asi pětiletý a popoháněl botičkou „tátu-koně“. Druhý chlapec, trochu starší, popoháněl tatínka zezadu, stojí na podlaze. Malé děvče, sedící na převrácených necích, patřilo na tu zábavu a vesele se smálo. A Mamut, děláje koně, neohrabaně a těžce uháněl po jizbě a rzal.

Byl to nejšadší a nejlepší z lidí, které jsem znal, člověk, jehož každý snadno mohl získat, oklamat a ublížit mu. Ale zároveň to byl „lombrosovský“ typ, po jehož předstoupení před soud by psaly deníky o pochmurném pohledu zločince, o kamenné tváři, zbavené lidského výrazu . . . ubožáka, bezbranného, jako choré dítě.

Když jsem vstoupil do pokoje, obrátila se ke mně Mamutova manželka, malá, štíhlá žena, ukazujíc pohybem ruky na Mamuta:

„Zbláznil se! Úplně se zbláznil! On je vždycky takový . . . Nemá vůbec rozum! Když ho nezbijí, tak blázní!“

A kůň-Mamut stál uprostřed jizby, velký, těžký, neohrabaný, přesvědčen o své strašné vině. Na ústech měl prosebný úsměv. Očima prosil ženu, aby mu dala pokoj před cizím člověkem, hostem. Nevěděl jsem, že má Mamut tak četnou rodinu: měli ještě jedno dítě v kolébce . . .

Když jsem se vrátil domů, dověděl jsem se, že Josef Trofida poslal list, v němž oznamoval rodině, že byl odsouzen na šest měsíců do vězení v Novogrodsku.

Velmi mě zneklidňuje Trofidova sestra, Hela. Dívčina chodí smutná, zamyšlená. Několikrát jsem postřehl, že má zrudlé oči. A několikrát jsem zahlédl, že odcházela zvečera z domova. Jednou jsem šel za ní. Kéž bych to nebyl činil! Viděl jsem, že se Helena setkala za soumraku na mostě s Alinčukem — a že s ním šla za městečko. Kdyby byl Josef doma, řekl bych mu, aby chránil sestru před Alfredem, a pověděl bych jí o jeho záletech za mnoha děvčaty

v městečku, i za Felou. Sám o tom s ní hovořit nemohu, neboť najisto by mi špatně porozuměla. Myslíla by si, že žárlím. Hela se vrátila bledá, zarmoucená. Na její tváři jsem viděl stopy slz. Ale nemohu jí pomoci.

S Janinkou se velmi přátelím. Když jsem večer doma, přichází děvče ke mně a vypravuje mi různé fantastické historky o ptácích, o tom, co říkají stromy a květy. Odkud je u té malé taková obraznost? Jsem zvědav, jaká bude za několik let, až doroste!

Dnes ráno přišel ke mně Lord. Spatřil, že je v pokoji Janinka, a řekl:

„Pojď na chvíli ven. Chci ti něco povědět!“

„Dívka pohlédla na nás, a řekla neobyčejně vážně:

„Můžete si povídat všechno. Já cizí věci neposlouchám, ani nezrazuji!“

Lord se rozesmál, chopil ji v pasu a zvedl do výše:

„Tohle nemám ráda!“ řekla Janinka.

„Odpusťte mi, slečno!“ řekl s hlubokou úklonou Lord.

„Prosím. Nehněvám se . . . A nyní půjdu, pohovořte si bez ostychu . . .“

Odešla z pokoje.

„To bude děvče!“ řekl Lord.

„Dobré dítě!“ řekl jsem.

„Dítě?“ odpověděl Lord. „Ta poblázní všechny chlapce . . . Tak vážná . . .“

„Cos mi chtěl říci?“ zeptal jsem se Lorda.

„Bude „legranda“,*) a zboží si necháme.“

„Kdy?“

„Dnes jdeme na cestu. Nazpět poneseme kůže. Rozumíš?“

Ano.“

„A uděláme tu „legrandu“ v lese poblíže hranic. Období končí, musíme se na zimu trochu zásobit!“

*) Mínil se tím v podlounnické mluvě předstíraný přepad.

„Chlapci to vědí?“

„Samí o to prosili . . . Ví to Kometa, Krysa a Mamut. Upozorňuji tě, abys to věděl. Až budeme prchat, drž se nedaleko mne.“

„Dobře.“

Večer toho dne jsme vyrazili na cestu. Zboží jsme měli drahé: lakové kůže, chromové, batist a hedvábné punčochy. Krosny jsme měli po čtyřiceti librách.

Do úkrytu jsme došli o třetí hodině v noci. Chlapci šli do stodoly a já s Cilindrem jsme namířili k sadu. S počátku si mě chlapci trochu dobírali, majíce na mysli můj poměr s Bombinou. Hlavně Vaňka Bolševik. Ale Krysa mu řekl:

„A tobě je to líto? Oči ti závistí vylézají z důlků! Bombina měla pravdu: pro psa není klobása!“

Pak se s tím všichni smířili, hlavně když postřehli, že Bombina začala lépe dbát o naše „koryta“. Nyní, když jsme přicházeli k našemu úkrytu, oni zamířili ke stodole, a já společně s Cilindrem jsem šel k domu.

Bombina nám otevřela dveře. Nestarajíc se o přítomného Cilindra, objala mě horkými pažemi. Potom odvedla brzy Cilindra do komory, a vesele, netrpělivě se vrátila ke mně. Pomáhala mi sejmout boty a oděv, zablácené všechno až po kolena. Zrána jsem nacházel všechno suché a čisté. Bylo mi s ní dobře. Časem jsem postřehl, že mě počíná milovat jinak, nějak citověji, upřímněji. I já stále více jsem k ní byl připoután, ba někdy, když jsem ji delší čas neviděl, jsem po ní zatoužil . . .

Nazítří jsme vyrazili na zpáteční cestu. Nesli jsme kůže. Já jsem měl v pytli na zádech tři sta osmdesát koží altajských veverek. Krosna nebyla příliš těžká. Jiní chlapci rovněž nesli kůže — samé veverky.

Cesta byla velmi namáhavá. Noc byla černá jako smola, půda blátivá a lepavá. Šli jsme jako mouchy po mucholapce, vydobývající těžce nohy z bláta. Třikrát jsme odpo-

čivali nežli jsme došli do pohraničního lesa poblíže Zatyčna, kde jsme si usmyslili udělat „legrandu“.

Vešli jsme do lesa. Kráčeli jsme po úzké stezce mezi hustým porostem. Pak jsme vyšli na širokou polanu a odtud jsme vstoupili na vozovou cestu. Pod nohama zaduněly trámy. „Most,“ pomyslil jsem, snaže se jíti tišeji.

Kdosi přešel spěšně kolem mne a zmizel v temnotě. Byl to Krysa. Lord se na chvíli zastavil a vzal mě za ruku. Přisunul blízko tvář a zašeptal: „. . . teď!“ Šli jsme vedle sebe. Pojednou zleva od cesty blýskla elektrická lampička. Přelétla jako blesk dlouhý had jdoucích chlapců. A v tom okamžiku zazněl nelidský ryk:

„Stu-új! Střelím! Stú-új!“

Lampička zhasla. Třesky dva revolverové výstřely, a pak ještě dva. Kolem nás to zavířilo. Zazněly výkřiky. Praskají větve keřů, rostoucích u cesty. Hluk jde po lese. Já a Lord jsme skočili vlevo, odkud zazněl křik a výstřely. A chlapci upalovali vpravo.

Za několik minut všechno ztichlo. Zastavili jsme se. Poblíže nás se ozval hvízd. Lord odpověděl. Přistoupil k nám Krysa. To on střílel a křičel! Slyšel jsem, že se tiše směje. „Nu, co je?“ ptal se Krysa Lorda.

„Výborné! Poplach až hrůza! Výdělek nejlepší jakosti!“

Přešli jsme šťastně hranice. Nazítrí Bolek Kometa odvezl kůže do Vilna. Tam bylo lze je prodat mnohem drážce než v městečku. Já, Lord, Krysa a Mamut jsme mu dali své zboží. Všech koží i s jeho bylo tisíc osm set čtyřicet kusů.

Za dva dni se Kometa vrátil. Kůže prodal za dva tisíce čtyřia dvacet dolarů. Dolar a deset centimů za kůži. Za cestu jsme dali Kometovi čtyřia dvacet dolarů, zbytek, dva tisíce, jsme rozdělili mezi sebe. Každý po čtyřech stech dolarech.

Jenom naše pětka věděla o tom obchodu. Ostatní chlapci opravdu věřili, že jsme byli přepadeni. Ba někteří i mluvili, že je to práce konfidenta Makarova. A Vaňka Bolševik se

zaklínal, že viděl v světle lampičky jeho rudou bradu a jízvu na levé tváři. Všichni se šťastně vrátili do městečka. Jenom zboží nebylo kupci vráceno: . . . ztratili, odhodili . . . Konečně nikdo mu nic nevysvětloval! . . .

13

Znovu napadal snůh a již se udržel. Zima přišla krutá, mrazivá a sněžná. Tvrdě udeřila na hranice a vysokou vrstvou chladných vloček pokryla na dlouhý čas zemi.

Napadla bílá stezka. Zlaté období skončilo. Chlapci se bavili, pili, běhali za děvčaty. Vypadalo to tak, jako by se každý snažil co nejrychleji rozházet vydělané peníze.

Ginta měla obchody. Náš salon byl plný; dveře se prostě nezavíraly. Podlounníci se koupali ve vodce. Bolek Kometa byl v svém živlu. Pil, pil, pil. Nikdo neví, kdy odpočíval. Felek Louda byl stále s ním, pil méně, ale tím více jedl. A Tonda stále hrál. Kometa mu přivezl novou, velmi drahou harmoniku a dal ji Tondovi na památku. Proto harmonikář hrál na ni jako vzteklý.

Jednoho večera potkal jsem na rynku Josífka Husaře Vesele mě pozdravil.

„Kam jdeš?“ zeptal se mne.

„Domů.“

„Ještě je brzy! Pojd' ke mně. Popovídáme si trochu. Povím ti něco velmi zajímavého!“

Chvilí jsem váhal.

„O Alfredovi Alinčukovi ti povím . . .“, dodal Josífek.

Šel jsem s ním.

Žena čekala na Josífka s večerí. Usedli jsme ke stolu. Josífek se obrátil k ženě:

„Jdi spat, Doro! Chceme si povídat!“ A pak, když vyšla z pokoje, zatvářil se Josífek vážně a řekl: „Dejte si pozor! Alfred vás chce dostat do vězení!“

„Jak to do vězení? Donášší policii?“

Josífek se usmál:

„Ne, on vás chce odstranit na druhé straně hranice . . . Ptal se mne, kam chodíte. A kde se skrývá Lord se svou partou! . . .“

„Cožpak by byl toho schopen?“

„On? Málo ho znáš! On dovede udělat každou hanebnost!“

„To je k nevíře! Vždyť je to kolega!“

Josífek se zasmál:

„Kolega? A co ta jeho poslední hanebnost? Myslíš, že se za hranicí skrývá? On chodí najisto!“

„Vždyť chodí s revolverem.“

„A co z toho? Oni berou revolyery proto, že se bojí sedláků. Na vaši partu se ptal, poněvadž vás chce udat. Předstírá, že hledá pro sebe druhý úkryt. A chce vás uvrhnout do vězení. Dejte si pozor. Mám ještě jedno podezření . . .“

„Jaké podezření?“

„Nepovíš to nikomu?“

„Ne.“

„Dáváš slovo?“

„Áno.“

„On uvrhl do vězení Hřebíkovu partu, protože mu Hřebík chtěl přebrat Anežku Zavitčunkovu.“

„Co pravíš?“

„Nevím to najisto. Vím jenom, že se stýká v Minsku s konfidentem Makarovem. Baví se tam spolu. Makarov pomáhá Alinčukům při podloudnictví, a oni mu dávají zase práci . . . Zrazují mu chlapce!“

Byl jsem zděšen. Chvilí jsem přemýšlel, a pak jsem řekl: „Víš co, Josífku? To je vážná věc! Musím to říci Sášovi a Lordovi!“

„To nyní nelze! Dal jsi mi slovo. Nelze . . . Až se dovím více, pak si to s Alfredem vyrovnáte. Řekni jenom Lordovi,

aby si dal pozor, a aby změnil úkryt. Řekni mu, že slyšel od někoho, že se Alfred vyptává nováčků, kam chodíte. Nechtě upozorní chlapce, aby to nikomu neříkali! . . .“

Pozdě v noci jsem se vracel domů, maje v hlavě plno různých plánů. Uvažoval jsem, jak jednat . . . Bál jsem se, abych chlapce neostrašil od Lenina úkrytu. Neměl bych pak příležitosti se s ní stýkat!

Nazítří jsem šel k Lordovi. Našel jsem ho v bytě. Po věcerejši pitce ho bolela hlava.

„Víš co, Bolku,“ řekl jsem mu. „Musíme být opatrní v našem hnízdě. Alfred se vyptává, kde máme v Sovětech úkryt. Chce nás udat.“

„Odkud to víš?“

„Vím to od jednoho chlapce. Musíme být opatrnější.“

„Ano. Budeme opatrnější. Partu nám nezničí. Nejvýše polapí jednoho chlapce . . . A víš to jistě?“

„Ne. Jenom se tak domnívám!“ nechtěl jsem Lorda příliš polekat.

„Musíme varovat chlapce, aby nikomu neříkali, kde se v Sovětech skrýváme,“ řekl Lord.

„Ano. Udělej to. Nechtě si dají pozor! Jazyk za zuby, a šlus! Konečně někdo nezná Bombinino pravé jméno, ba ani nedovede přesně říci, kde je její usedlost.“

Změnili jsme předmět rozmluvy. A za chvíli jsme šli pít ke Gintě.

Po dvou dnech jsme vyrazili za prací po bílé stezce. Partu vedl jako obvykle Lord. Zboží opatřil Berger. Zboží bylo laciné: podešve, ženské svetry, vlněné šály . . . Kromě mne, Cilindra a Lorda, šli: Mamut, Krysa, Bolek, Kometa, Vaňka Bolševik a Felek Louda. Celkem devět. Petřík Filosof stále stonal a Elegán se ještě z poranění nevyléčil. Nyní jsme opatrnější. Nejdeme směrem k budovám a k sadu, nýbrž na okraji porostu se blížíme k cestě, vyježděné saněmi, po níž chceme beze stop dojet do usedlosti.

Vyšli jsme na cestu ze stodoly na kraji městečka, kam byly za dne doneseny krosny. Na cestu jsme vyrazili brzy; hned tak se setmělo! Děláme to proto, poněvadž zelenáče ani nenapadne, že by se podloudníci dali tak brzy na cestu. Ve dvě hodiny v noci jsme dorazili do Bombininy usedlosti.

Lord zastavuje partu. Přistupuje ke mně:

„Nechceš se tam podívat? Podívej se, je-li všechno v pořádku v chalupě, v stodole a v sadě! Prohlédni celé hnízdo. Zeptej se Bombiny, nebyl-li zde někdo ve dne . . . A je-li všechno v pořádku, pak jdi na cestu a rozsvícenou lampičkou udělej ve vzduchu tři velké kruhy . . . Uděláš to?“

„Ano. Půjdu.“

„Nech zde krosnu. Půjde se ti lehčeji . . .“

Odkládám krosnu a jdu na cestu. K chalupě jest asi tři sta kroků. Jdu rychle a vesele. Bez krosny se jde lehce. Patřím vlevo na Velkou Medvědicí a usmívám se. Opakuji si jména jednotlivých hvězd. Eva, Irena, Žofka, Máňa, Helena, Lída a Leona-Léna. Pak několikrát opakuji Léna — a směji se.

„Nyní jistě spí, a aňi ji nenapadne, že přijdu!“

Přidávám do kroku. Vrata i branka jsou zavřeny. Přelézám přes plot na dvůr. Z hloubi dvora se na mne vrhá velký pes.

„Nero! Nero!“ volám na psa.

Blíží se ke mně v dlouhých poskocích a s radostným štěkotem stojí na zadních nohou, snaže se dotknouti čumákem mé tváře. Odháním ho od sebe.

Tiše tūkám na okno. Po chvíli vidím za sklem bílou skvrnu tváře.

„Kdo tam?“

„Já!“

„Vlád'a?“

„Ano. Otevři, Léno!“

„Hned, hned!“

Řinčí závory — a pak vstupují do teplé jizby. Léna právě vstala z lože. Vášnivě mě líbá.

„Jak jsi chladný! A chlapani přišli?“

„Přišel jsem sám.“

„Sá-ám?“

„Ano!“

„Opravdu? A proč?“

„Zatoužil jsem po tobě, a tedy hajdy sem!“

Směje se, ale pak praví vážně:

„To není možné! Lžeš!“

Pověděl jsem jí, oč jde. Ujistila mne, že v usedlosti je všechno v pořádku. Ale přes to jsem obešel dvůr a sad; prohlédl jsem si stodolu, a teprve pak jsem vyšel na cestu. Rozsvěcují lampičku a dělám ve vzduchu tři velké kruhy. Čekám.

Zakrátko se ukazují na sněžné běli cesty — jeden za druhým — kolegové. Vpouštím je na dvůr a zavírám branku na závoru.

Chlapani šli do stodoly a já s Cilindrem do chalupy.

Léna je již oblečena. Pobíhá po jizbě. Zatápí v peci. Chystá mi jídlo, neboť Cilindr a chlapani šli již spat.

Později, když jsme si lehli, řekla mi Léna:

„Víš co, Vlášo? Přišla jsem na jednu věc: zůstaň se mnou navždy!“

„Jakže?“

„Všechno jsem promyslela. Uzavru skryši. Mám již toho dosti. Peníze mi stačí — i ty nebudeš mít nedostatek! Budeme žít spolu . . . Seženu ti doklady. Mám známé ve Volispolkomu . . . Dá se to udělat . . .“

„Ne, nechci . . .“

„Nemáš mne rád? Co?“

„To je něco jiného. Ale mně se líbí žít u nás . . . za hranicemi . . .“

Léna mě dlouho přesvědčovala, abych svolil. Prosila, do-

kazovala. Na konec jsem jí řekl, že o tom budu uvažovat. Ale předem jsem věděl, že s tím nebudu nikdy souhlasit . . . Unudil bych se k smrti. A je možné, že by se mi zprotivila i Léna. Ale nic jsem jí neřekl . . .

14

Svátky Božího Narození i Nový rok uplynuly nám velmi vesele. A po svátcích zbylo málokterému chlapci něco v kapse. V lednu začali znovu chodit přes hranice. Doháněla je k tomu bída. Šli, třebaže cesty byly velmi namáhavé, třebaže byly závěje a po polích a v lesích vyli vlci. Kupci dávali nyní jen laciné zboží. Nechtěli hazardovat. Věděli, že cesty jsou velmi nebezpečné a že chlapci jsou náchylní dělat „legrandy“. Party šly velmi zřídka a byly nečetné. Místo toho chodili chlapci na svou pěst. Nosili líh, po němž byla v Sovětech velká poptávka a který tam bylo lze snadno prodat.

V předvečer svátku Tří králů přišel ke mně Lord a řekl:

„Poslala mě Fela . . .“

Byl jsem udiven.

„Co chce?“

„Zve tě zítra k zábavě.“

„Vždyť Sáša není doma. Odjel do Stolpců.“

„To nevádí. Chce uspořádat malý večírek. Bude u ní několik děvčat a chlapců.“

„Ty půjdeš?“

„Ano.“

„Dobrá. Pak půjdu také!“

Nazítří jsem se pečlivě oblékl a spolu s Lordem jsem šel k Fele. Bylo sedm hodin večer. Našli jsme již všechny přítomné. Kromě mne a Lorda byli zde ze známých chlapců — Petřík Filosof, Julek Potrhlik a Elegán. Pak zde byli bratři Fabinští, Karel a Zikmund. Byli to vzdálení příbuzní Veblinových; přijeli nedávno z Vilna a chovali se k nám

zdrženlivě a povzneseně. Z děvčat zde byla Fela, Kláda, Anda Voják a Máňa Couravá. Kromě nich ještě Cilka Kočka, která zastupovala v Kládině partě Máňu Žida, jež byla zatčena v Sovětech, a nyní seděla ve vězení v Minsku. Byla to tlustá dívka, třesoucí při každém kroku mocným tělem, což vzbuzovalo v myslích chlapců milostné touhy. Byla zde ještě Felina sestřenice, mladá, sotva šestnáctiletá dívka, hezká a štíhlá světlovláska. Její tvář zdobily velmi pěkné oči. Jmenovala se Žofka.

Když jsme vstoupili, mládež se již bavila. Na šatníku stál velký gramofon a hrál valčík. Uprostřed jizby tančily dva páry. Elegán s Žofkou — a Karel Fabišský s Felou.

Přivítali jsme se postupně s přítomnými a seznámili jsme se s neznámými. Zikmund Fabišský mi podal nedbale drobnou, takřka ženskou ruku. Ohrnul rty a řekl zpěvavě:

„Fabišský.“

Byl mi nepřijemný. Nemám rád nafouklé panáky. Stiskl jsem mu tak pevně ruku, že div nevykřikl, a řekl jsem:

„Laábrovič.“

Sedl jsem si k malému stolku, u něhož seděla Kláda a Anda Voják. Začal jsem rozmlouvat s Kládou, ale zároveň, úkradkem, jsem pozoroval Felu, která tančila dále s Karlem Fabišským. Byla překrásná. Měla na sobě černý šat. Černá barva jí sluší nejlépe. Tančila tak dobře, že se zdálo, že tanec je jejím jediným a jí přirozeným pohybem. Nemohl jsem od ní odtrhnout oči. Kláda to postřehla a řekla mi:

„Pane Vládo, jste nezdvorný, vůbec mě neposloucháte!“

Procitl jsem a dal jsem se s Kládou živě do hovoru. Poprosil jsem ji o tanec.

„A vám nestačí tanec na hranici?“ zeptala se mne Kláda.

„Máte pravdu,“ skláním se k ní přes stůl a tykaje jí, pravím:

„Kládičko, kdy?“

„Co?“

„No to, cos mi slíbila minule, když jsem tě doprovázel domů . . .“

Směje se.

„Je naspěch?“

„Velmi!“

„Tak počkej, nebo se napij studené vody!“

Fela postřehla, že spolu důvěrně rozmlouváme. Několikrát k nám obrátila zrak, pak přestala tančit a přistoupila k nám se svým tanečníkem. Vítá se se mnou.

„Dobry večer, pane Vlád'o!“

„Dobry večer!“

„Seznamte se, pánové!“ kyne mi pohybem hlavy na Fabiňského.

Karel mi podává drobnou ruku a říká táhle:

„Faabiňský!“

A já odpovídám basově, pronikavě a vyzývavě, napodobuje jeho hlas:

„Laábrovič!“

Kláda se rozesmála, ale udiveně na mne pohlédla. Karel couvl.

„Jste velmi nervosní!“ pravím Karlovi.

„Jako francouzský psík,“ dodává Lord, a předstíraje, že se to netýká Karla, praví dále Andě Vojákov: „ . . .byl milý a upravený, plachý a bázlivý . . .“

Kláda se směje. Fela svažuje brvy, pak jde ke gramofonu a dává novou desku. Karel si sedá vedle Zikmunda a potichu rozmlouvají. Jsou pohoršeni.

Pojednou z roury gramofonu se vydral výkřik jakéhosi tenora:

Kde jsi, ó láska má?

Kde bydlíš, anděle můj!

Divky vyprskly do smíchu. Chlapci se smějí též. Fabinští se mračí. Chce se mi pít. Chce se mi jíst. Říkám to Lordovi.

„Výborně!“ odpovídá kolega.

Jde k Fele. Směje se a cosi jí povídá. Pak jdou spolu do druhého pokoje. Hledím za Felou: má štíhlou postavu, sličné nohy, lehce se kolébající boky — cítím, že mě stále více přitahuje, ale zároveň se jí bojím . . . a nenávidím ji. Čerti vědí, co to je!

Za několik minut se Fela vrací sama a jde přes pokoj ke mně. Hledím jí do očí. Dívka se lehce, a jak se zdá, ironicky usmívá a praví:

„Pan Boleslav vás na chvíli prosí o rozmluvu!“

Odcházím do druhého pokoje, toho, v němž se stala minule příhoda s Alinčuky. Stůl stál nyní u okna a u něho jsem spatřil Lorda.

„Pojď, bratře,“ volá, „trochu se napít!“

Na stole vidím velkou láhev vodky. Na talířích leží chléb, okurky a velké kusy šunky.

Lord ze široka mávl rukou:

„Posluž si, čím je chata bohatá!“

Začínáme pít vodu ve sklenkách. Kalíšky stojí stranou a smutně na nás pohlížejí.

„Fela říkala, abych tě neopil!“ praví Lord s rozevřenou hubou.

„Tak?“

„Hm! Máš úspěch! Udeř na ni! Královská ženská! Alfred za ní lezl dvě léta . . . Bude mít dlouhý nos!“

Spěšně jíme a pijeme. Vodka je pryč. Je mi stále veseleji. Lord jí, hledí na mne a praví:

„Využij chvíle! Znáš Felu dobře. Tento večírek uspořádala pro tebe . . . A vzdaluje se ti, aby tě k sobě více připoutala. Rozumíš? Nezapomeň na jedenácté přikázání! S ženskou se to musí umět!“

A začíná kantorským tónem zkušeného don Juana mne poučovat. Je mi to nepříjemné, ale nic mu neříkám, protože vím, že to dělá z upřímného přátelství.

Vracíme se do sálu. Gramofon hraje polku. Fela tančí se Zikmundem. Často na mne pohlíží. Podivná žena: její tělo mne přitahuje, ale oči odpuzují. Chlapci po ní blázní, ale ona se nám všem vysmívá.

Vodka mě rozveselila. Živě rozmlouvám s Kládou a směji se na Felu. Vidím na její tváři neklid; domnívá se, že jsem příliš opilý. Po chvíli přestává tančit a sedá si vedle Lorda. Rozmlouvá s ním s nuceným úsměvem na rtech. Hledím na její oči a pojednou cítím, že chce, abych ji poprosil o tanec . . . Po jizbě klouzají páry. Žofka tančí s Julkem.

Fela hledí na mne. Cítím její prosbu, nebo snad rozkaz . . . a jdu k ní.

„Slečno Felo, prosím vás o tanec!“

Chvíli mi patří do tváře. Její oči mění výraz. A pojednou, skoro posměšně, hovoří:

„Velmi vám děkuji. Chci si odpočinout!“

Je mi hloupě. Skoro zahanbeně se vracím ke Kládě. Postřehuji její lehký úsměv.

„Slečno Kládo! Dovolíte?“

Dívka vstává s místa. Začínáme tančit. Snažím se nemyslet na Felu, a proto myslím na Kládu! Má tak příjemnou tvář, krásné oči — a statnou postavu! Chlapci po ní touží . . . Možná, že je krásnější než Léna! Přitahuji ji pevněji k sobě, nedbaje ničeho kolem sebe. Kláda mi říká tiše:

„Blázne! Přestaň, no, nebo tě plesknu! Lidé se na nás dívají!“

Postřehl jsem, že tančíme sami. Všichni na nás hledí. Vidím úsměvy na tvářích chlapců i děvčat. Karel a Zikmund pohrdavě ohrnují rty. Pravím tiše:

„Vykašli se na ně, milá! Ať se dívají!“

„Tobě se to říká snadno, ale mne začnou pomlouvat!“

Přestali jsme tančit a sedáme si k oknu. Snažím se ukázat, že jsem děvčetem úplně zaujat. Fela a Žofka odcházejí z pokoje. Jdou připravit čaj. Lord si sedl ze široka do křesla

mezi Andu Vojáka a Máňu Couravou. Něco jim povídá. Děvčata se chichotají.

Fela a Žofka se vracejí. S naší pomocí postavily do středu jízby velký stůl. A kladou naň koflíky s čajem, zavařované ovoce, pečivo, cukroví a ořechy.

Fela nás zve ke stolu. Pijeme čaj. Všichni, kromě mne a Lorda, se chovají velmi vážně. Děvčata se snaží pít tak, aby nesrkala. Zvolna, jakoby s nechutí jedí pečivo a cukroví. Rozmluva se stále přerušuje. Cítím, že všichni jsou stísnění. Nakvašené tváře bratří Fabiňských a jejich ironické pohledy kazí náladu. Fela jde ke gramofonu a dává novou desku. Zazněly hlučné a veselé tóny Polky v lese. Tančil jsem s Kládou, s Žofkou a Cilkou. A když jsem tančil s Kládou, zeptal jsem se jí:

„Mohu vás doprovodit domů?“

Ona se smála:

„Vím, oč ti jde!“

„A je v tom něco zlého? Velmi se mi líbíš!“

„A umíš držet jazyk za zuby?“

„Dávám ti na to slovo! Nikomu ani nepípnu! Necht' mne zasáhne první kule na hranici!“

„No, no! Nezaklínej se! Věřím ti! Rozloučím se nyní se všemi, a ty počkej asi deset minut, zatančí ještě, a přijď za mnou. Budu na tě čekat v první uličce vlevo. Tam nikdo není . . .“

Přestali jsme tančit. Přistoupil jsem ke skupině, v níž seděl Lord a podloudnice. Fela rozmlouvala s Žofkou a s bratry Fabiňskými. Začal jsem se bavit s Máňou Couravou. Zakrátko se Kláda rozloučila s přítomnými a odešla. Řekla, že jí bolí hlava. Pak začal znovu tanec. Postřehl jsem, že i Elegán se chystá k odchodu. Tehdy i já jsem se rozloučil s druhý a vyšel jsem s Elegánem z domu. Na ulici jsem mu řekl:

„Zapomněl jsem něco říci Lordovi! Jdi, vrátím se za několik minut!“

Vrátil jsem se na dvůr, a tam, skryt za vraty, čekal jsem tak dlouho, dokud Elegán neodešel. Pak jsem se rychle pustil směrem k uličce. Nečekal jsem, že tam dívku najdu, protože byl silný mráz.

Jdu uličkou rychle, a nikoho nevidím. Pojednou slyším tichý hvizd a vidím Kládu, jak vystupuje ze stínu, kde se skryla mezi zdí jakési kůlny a plotem.

„Promrzlas?“ zeptal jsem se jí.

„Ne . . . Je mi horko . . . Mně mráz nevadí . . .“

Přitáhl jsem děvče k sobě a líbám její chladné, jako kost pevné rty. Pak ji беру pod paží a jdeme rychle uličkami, vyhýbajíce se větším.

Sníh vrže pod nohama. Mráz štípe do tváří. Na nebi se blyští hvězdy; potutelně na nás pomrkávají. Velká Medvědice září překrásně . . . Patřím na ni a uvažuji:

„Škoda, že jsem nedal jedné hvězdě jméno Kláda . . .“

15

V polovině ledna jsem šel, po prvé v tom měsíci, na cestu. Ani mne nenapadlo, že ta cesta skončí pro mne tragicky a že na dlouho uvážnu za mřížemi.

Šel jsem s Lordovou partou. Bylo nás devět: já, Lord, Leo, Krysa, Bolek, Vaňka, Mamut, Felek Louda a Elegán. Ostatní chlapci nešli. Zboží jsme měli drahé: kůže z kamzků, lakové i chromové. Krosny byly těžké, po čtyřiceti librách, ale byly nevelké a dobře zabalené.

Vyrazili jsme na cestu hned zvečera. Byla lehká metelice. To bylo příjemné. Ale když jsme přešli druhou linii, strhla se silná vichřice. Vzrůstala stále více a více, až znenadání nabyla takové síly, že změnila kraj v jedno ohromné moře sněhu.

Na jednom místě se parta zastavila. Chlapci se srazili do houfu. Leo, snaže se překřičet vytí větru, nás vybízel, aby-

chom se vrátili do městečka. Lord s tím nesouhlasil. Řekl, že máme za sebou větší část cesty, a že je proto nebezpečnější se vracet nežli jítí dále.

Šli jsme tedy dále. Lord, Mamut a Kometa vedli střídavě partu, protože prvnímú se šlo nejhůře, neboť musil razit druhým cestu hlubokými závějemi.

Po chvíli se metelice změnila v uragan. Kolem nás se děly divy. Vítr znenadání zvedal sníh a vrhal jej prudce do výše — a my, unaveni, oslepeni, jsme šli po půdě, pokryté ledem; skluzovali jsme, padali. Nebylo možno s jistotou udělat jediného kroku. Po několika minutách vrhal nám uragan na hlavy celou tu spoustu sněhu, a byli jsme chvílemi až po krk zasypáni přeletnou, chvějící se záplavou sněhu. Zastavili jsme se. Odpočívali jsme. Pak zvolna, krok za krokem, jdeme dále, pohroužení do sněžných vln.

Jak se zdálo, umínil si uragan, že nám nedovolí, abychom došli do úkrytu. Pak neočekávaně nás popohání zezadu vpřed. Postrkuje nás rychleji, rychleji, mocněji — a pojednou se svistem a chichotem se obrací na stranu, a my, poněvadž jsme to nečekali, padáme naznak na sníh. Na několik vteřin bylo ticho, ale když jsme vstali a vyrazili vpřed, jedním úderem zpředu nás donutil, abychom se zastavili. Po chvíli, předklonění, pokoušíme se jítí dále; rozvíráme široce ruce, abychom udrželi rovnováhu. Vypadá to tak, jako kdybychom pluli v ohromném, bílém víru. Chvílemi se vzpíná vichřice nahoru. Směje se vesele, vítězoslavně, a my znovu padáme na zem, zalévající se potem; jen tak-tak, že můžeme popadnout dech. Sedíme ve sněhu. A vítr se veselí nahoře. Jako kdyby předstíral, že se o nás nestará. Že se jenom baví; zpívá, pohvizduje, směje se, lehce povívá a žene se za sněhovými vločkami.

Vstáváme. Jeho lest mizí . . . I on vstává. Rozvztekaně, mrazivě, ostře, nelítostně . . . První údery bijí nám do očí. Bije celou záplavou sněhu. Skláníme hlavy, a tím pohybem

ho vítáme a prosíme. Ale on se nenechá uprosit . . . Jedné záplavy je málo! Proto rozvztekle, opilý, zlý, sbírá všechny sněh z kilometrového prostranství pole a svaluje nám tu zátopu na hlavy. A nyní slyšíme, jak triumfuje, jak hučí, jak ryčí . . . Jsme ohlušeni a oslepeni. Zalykáme se drobným, chladným, řezavým sněžným prachem . . .

Vyhrabáváme se na povrch. Dotekem se vzájemně nacházíme, a zapadající až po prsa do sněhu, sestupujeme s velkého, znenáhla se svažujícího návrší.

Vichr mlčí, a to ticho je strašné: připravuje nám asi nějaké překvapení! A nemýlil jsem se. Odkudsi padá na nás zátopa jakoby několika set tun sněhu, hozeného nám vši silou na hlavy. Nemáme času, abychom upadli, neboť ihned následuje strašný závan větru a druhý úder sněhových hromad. Znovu se valí na nás celé hory sněhu. A nový a strašný závan a nová rána! A tak, ráz na ráz, lavina za lavinou!

Člověk by se mohl také tak bavit. Kdyby hodil do velké měděnice devět brouků, pak na ně házel celé hrsti mouky a rozdmýchával ji! Byla by to šílená zábava . . . A náš protivník neměl slitování. Změnil nesčíslněkrát způsob boje, třebaže my jsme se mu bránit nemohli. Přepadal nás. Číhal na nás. Stavěl nám do cesty sněhové hory. Pokoušel se nás oslepit, zmást, rozdrtit, rozmačkat . . . Šílel. Zmítal se. Chvillemi vybuchoval ďábelským chichotem, tu zase stenal nebo pohvizdoval.

Šel jsem s přivřenýma očima. Čapku jsem si stáhl na uši a hlavu jsem sklonil vpřed. Chvěl jsem se, padal, brodil závějemi, ale stále jsem šel kupředu, používaje každé příležitosti, abych udělal alespoň několik kroků. Chvillemi jsme se zastavovali, abychom zjistili, nezůstal-li někdo vzadu.

Vyhýbali jsme se polím a šli jsme skrz lesy. Tam nás zakrývaly stromy, bráníce nás před vzteklými útoky vichřice. A šlo se tam lépe. Ale les končil a bylo nutno vyjít na pole a znovu zarputile bojovat, zatínat zuby i pěsti . . .

Několikrát jsme se zastavili a pítí jsme kořalku. To nám dodávalo síl, vlévalo do celého těla oheň a povzbuzovalo nás to k novému boji se sněžnou vichřicí. Bylo mi horko a dusno. Po tváři mi stékal pot. Slzy tryskaly z rozbolavělých očí. Nešel, ale drať jsem se vpřed. A vítr kolem hučel, plakal, vyl, zpíval, hvízdal. Strhoval s nás oděv. Strhoval se zad krosny. Šuměl jako moře. Hučel jako bouře — a smál se, smál, smál . . .

Zdálo se mi, že se odtud nevyprostíme, že zůstaneme navždy v tom krutém, bílém pekle . . . A podivná věc: když jsem chvílemi oslepen přivíral oči, viděl jsem blankyt nebe, sluneční paprsky a barvy květů . . . Viděl jsem krásnou Felinu tvář. Kladin úsměv. A slyšel jsem hru na harmoniku i Slavíkův zpěv. Ale nejčastěji se mi zjevovala před očima Léna. Viděl jsem ji jasně; slyšel jsem její hlas i smích . . . A nejvíce jsem myslel na ni. Snad proto, že mi bylo u ní vždy nejlépe, nejtepleji, nejklidněji.

„Snad za hodinu, snad za dvě k ní dojdu! A snad nikdy!“

Teprve k ránu, úplně vyčerpáni, jsme se dověkli k Bombinině usedlosti. Byli jsme na cestě čtrnáct hodin. Chlapci si sedli na sněh — a zdálo se, že dále nemohou. Vypadali strašně. Lord se obrátil ke mně:

„Půjdeš do chalupy?“ řekl chraptivě.

„Ano.“

„Jdi, a dobře všechno prohlédni! Za takové noci lze těžko něco postřehnout; není stop . . .“

„Dobře.“

„A udělej tři kruhy . . . Ale zřetelně . . .“

Vypil jsem trochu kořalky, shodil jsem krosnu na sněh a šel jsem směrem k chalupě. Přešel jsem plot. Trochu mě udivilo, že ke mně nepřiběhl pes. Pomyslel jsem si: „Snad zalezl do nějaké díry a spí . . .“ Přistoupil jsem k oknu a tiše jsem zaťukal na okenní tabulku. Nikdo se neozval. Zaťukal

jsem hlasitěji. V jizbě se rozsvítila lampa, ale okno bylo z vnitřků zacloněno, takže jsem nic neviděl. Udivilo mě, že se Léna neozvala skrz okno. „Snad nečeká, že přijdu tak pozdě a myslí si, že je to někdo cizí; proto se asi obléká.“

Šel jsem na zápraží. Dveře do síně byly otevřeny. Druhé dveře, vedoucí do bytu, rovněž nebyly zavřeny. Vstoupil jsem dovnitř. Spatřil jsem Lenu stojící u stolu; hleděla mi do očí s jakýmsi nezvyklým výrazem v tváři. Nešla mě přivítat, jak to vždycky dělávala.

... Podivné! Že by se tak brzy oblékla? A proč mě nevitá? ...

„Dobry den!“ řekl jsem.

„Dobry den. Co chcete?“ zeptala se mne Léna, a úkosem pohlédla vpravo.

Byla tam dlouhá záclona, za níž stálo Lenino lůžko. Ta v noci bývala odsunuta. Ale nyní úplně zakrývala lůžko, třebaže bylo ještě velmi zrána. Dole nesahala až k podlaze. Pohlédl jsem tam, a spatřil jsem špičky dvou párů bot. Jeden z nich sebou pohnul. Nebylo pochybnosti — jsou tam schováni lidé!

„Záloha!“ pomyslíl jsem, a řekl jsem Leně klidně:

„Povězte mi, hospodyně, jakou cestou mohu co nejdříve dojít do Minska? Taková metelice! Zbloudil jsem z cesty až sem! Nevím, kde jsem...“

Léna se lehce usmála a řekla:

„Jděte kolem sadu až k mostku. A tam se dejte vpravo... Dojdete přímo na silnici...“

Zaslechl jsem vzadu za sebou jakýsi hluk.

„I v síni jsou lidé,“ pomyslíl jsem.

A v té chvíli se záclona prudce odsunula stranou a z prostory za ní vystoupil vysoký muž v dlouhém, šedém plášti a na hlavě s čapkou s velkou rudou hvézdou... Za ním vystoupil silný, ramenať muž v černém kožichu a s ohromnou

černou papachou na hlavě. Měl krátkou rudou bradu a jízvu na levé tváři. Posměšně mě pozoroval.

„Makarov!“ pomyslit jsem.

„Aj, ptáček v hrsti!“ řekl. „Skákal, až doskákal!“

Přistoupil ke mně a zvedl ruku, chtěje mě udeřit. Ustoupil jsem. Muž ve vojenském šatě řekl:

„Nebij ho! Uvidíme, co je to za chlapa!“

Makarov otevřel dveře na síň a řekl:

„Soudruzi, pojďte sem! Jednoho lumpa již máme!“

Do jizby vstoupilo šest rudoarmějců s krátkými jezdeckými karabinami v ruku.

„Pěkná husa,“ řekl jeden.

„To není husa, ale zmoklá slepice!“ dodal druhý, všímaje si mého zasněženého oděvu, s něhož stékala voda.

Ten ve stejnokroji, u něhož jsem spatřil na levém rukávě důstojnické proužky, se obrátil k Makarovi:

„Vezmi čtyři lidi, a jdi s nimi do stodoly! Najisto dnes již nikdo nepřijde! A přijde-li, pak je vpust dovnitř!“

Pak se obrátil k ostatním rudoarmějcům, kteří zůstali v jizbě, a řekl:

„Dejte na toho hosta dobrý pozor! Pohne-li sebou, pak kuli do hlavy!“

Ukázal mi prstem za stůl:

„Vlez tam! Do kouta!“

Když jsem si sedl za stůl, znovu se obrátil k rudoarmějcům:

„Dejte pozor i na tu ženu! Aby spolu nerozmlouvali! Ani slova!“

Pak odešel. Rudoarmějci drželi pušky. Pohlédl jsem na Lenu. Tvář měla smutnou, ale nebyla polekaná. Když na nás vojáci nehleděli, usmála se na mne. Odpověděl jsem rovněž úsměvem.

Jen aby chlapce nechytily, myslil jsem ustavičně, ale při tom jsem rozmýšlel odpovědi na otázky, které by mi mohli dávat.

Když se za půl hodiny vrátil velitel a Makarov i s rudoarmějci do jizby, úplně jsem se upokojil. „Chlapci vzali roha! Tak dlouho jistě nečekali. Pochopili, že se stalo neštěstí — a nepřijdou sem. Vráť se domů . . . Ale ztýrají se, chudáci!“

„Vystup!“ rozkázal mi velitel.

Stoupl jsem si ke zdi.

„Svlékni se!“

Začal jsem se svlékat. Zůstal jsem ve spodním prádle.

„Svlékni všechno!“ křikl Makarov.

„Je zde žena,“ odpověděl jsem.

„Co je ti do toho! Neboj se, ona takové věci zná!“ chechtal se Makarov.

Svlékl jsem se úplně. Prohlédli mě důkladně. Podívali se do úst, pod paží, pod chodidla; ba prohlédli i vlasy. Pak prohlédli prádlo a hodili mi je.

„Oblékni se!“ řekl velitel.

Kus po kuse prohlíželi podrobně všechny mé věci. Šálku, opasek, peněženku, peníze, hodinky, všechno.

„Dejte mi, soudruhu, cigaretu,“ obrátil jsem se k veliteli.

„Jsi husa, svině, a ne soudruh!“ odpověděl mi.

Makarov se zařehotal. Měl jsem chuť zeptat se velitele, kdo z nás je husa, a kdo svině . . .

Po chvíli mi dal velitel z mého pouzdra cigaretu a řekl:

„Tu máš . . . Zapal si a mluv pravdu, nebo bude zle! Zbijeme tě . . .!“

Zapálil jsem si cigaretu. Důstojník vyňal z tlusté brašny arch papíru a položil jej na stůl. Byl to tištěný formulář. Začal se mne ptát na jméno, příjmení a datum narození . . . A když si to zapsal, řekl mi přísně:

„Jsi z Polska?“

„Ano.“

„Proč jsi přišel do Sovětů?“

Vzpomněl jsem si na Lordovo vypravování. Lord však

byl chycen se zbožím, ale já jsem s sebou krosnu neměl. Bylo to výhodné pro Lenu, ale mně to přitěžovalo.

„Dařilo se mi v Polsku špatně,“ řekl jsem, „proto jsem šel sem, abych navždy zůstal v Sovětech.“

„A odkud máš peníze?“

„Prodal jsem všechny své věci.“

„Vytáčíš se, lumpe!“

„Říkám čistou pravdu.“

„Kolikrát jsi zde byl?“

„Po prvé.“

Důstojník se obrátil k Léně:

„Znáš ho?“

„Neznám!“ řekla krátce a směle.

Tehdy mi důstojník řekl:

„Ty, dej pozor, co ti řeknu! Mluv pravdu! Kolikrát jsi zde byl jako podlouník — a kde máš zboží? A ji nechraň!“ pohybem hlavy ukázal na Lenu. „Zachraňuj sebe, nebo bude zle! Pochop, že, nejsi-li podlouník, pak jsi jistě vyzvědač! Tak, a nyní mluv!“

„Nejsem ani podlouník, ani vyzvědač. Přišel jsem sem, protože chci navždy zůstat v Rusku.“

„A navždy tu zůstaneš! Ale v zemi! Rozumíš?“ zabručel Makarov. Neodpověděl jsem mu, ba ani jsem na něho nepohlédl. Pocítil jsem k tomu člověku odpor a nenávisť. Mé mlčení ho podráždilo. Obrátil se k důstojníkovi:

„Proč se s ním bavíš? Dej ho zbičovat a bude zpívat jinou!“

Postoupil několik kroků ke mně. Pěsti měl zaťaté. Mezi pootevřenými ústy se ukázaly žluté zuby. Vzpomněl jsem si, že se Hřebík bránil — a pomyslel jsem si: „Nechť si mě bijí! Ale jen když ne bez odplaty!“

Stál jsem v mokrému oděvu a třásl jsem se zimou. Makarov myslel, že se chvěji strachem před ním. To ho ještě více osmělilo a pobídlo. Když konfident zvedl na mne pěst, rychle

jsem se vrhl vahou celého těla na něho . . . Udeřil jsem ho čelem do nosu a do spodní čelisti. Zdálo se mi, že jsem slyšel zachrastit kosti. Makarov zastenal a padl na podlahu. Zakryl tvář rukama. Důstojník křikl na rudoarmějce:

„Chopte ho!“

Ale já jsem skočil na lavici — a potom na stůl. Strhl jsem se stěny velký a těžký obraz a hodil jsem jej vši silou na lampu, která visela u stropu uprostřed jizby. Rozlehl se třeskot skla a jizba se ponořila do tmy. Makal jsem rukama po stěnách, hledaje, čím bych se mohl bránit. Našel jsem velký dubový kříž. Strhl jsem ho se stěny. Byl dosti těžký.

V té chvíli zablyskly elektrické lampičky — a jiskřivý paprsek světla mě na chvíli oslepil.

„Chopte ho!“ znovu vykřikl důstojník.

Zvedl jsem do výše kříž. Rudoarmějci zaváhali. Využil jsem té chvíle a porazil jsem stůl na podlahu. A stoupl jsem si zaň jako za barikádu.

„Vzdej se, nebo tě střelím do hlavy!“ rozkřikl se důstojník.

„Padni, cháme!“ křičel jsem.

„Chopte ho! Vpřed! Kolbami na něho . . .!“

Vojáci se vrhli ke mně. Bojoval jsem rozvztekle . . .

Znovu jsem uprostřed uraganu. Ale nyní mě oslepuje krev. Neslyším vytí vichřice, nýbrž křiky rudoarmějců, roznicených bojem, a tichý Lenin pláč. Trochu mě zakrýval stůl, ale zakrátko jej odtáhli stranou.

V té chvíli jsem skočil vpřed, bije naslepo křížem vpravo i vlevo. Skoro jsem necítil ran, které jsem dostával kolbami karabin . . .

Pojednou jsem pocítil, že ztrácím vědomí. Podlaha mi mizela pod nohama. V posledním záblesku vědomí jsem zahlédl poblíže své hlavy čísi nohu. Zahryzl jsem se do ní.

„To je čubky syn!“ zavřeštěl důstojník.

Více si nepamatuji. Všechno zmizelo v temnu.

VLCÍ STOPOU

*Hranice nakrmí,
hranice napojí,
hranice potěší,
hranice ustrojí.
Z písně podlounníků.*

1

Bliží se konec března. Cítím příchod jara. Touha rozdírá srdce . . .

Šestý týden sedím v prvním sklepení minské Črezvyčajky. Cela jest temná a vlhká. Se stěn stéká voda. Malé, zamřížované okénko u stropu vpouští dovnitř sporé a matné denní světlo. Okénkem vidím boty vojáků i čekistů, přecházejících po dvoře. Kolem mne je plno špíny. Všechno je zalepáno blátem. S počátku jsem se bál dotknout se stěn, dveří, pryčny. Nyní jsem si zvykl. Vzduch je odporný, zapáchá, je prosycen vlhkem a výpary nemytých těl. Prádlo nikdo nevyměňuje — a nikdy se nemyjeme. Nejvíce otravuje vzduch „paraša“, velký dřevěný škopek. Moč z něho vytéká na podlahu a tvoří kalužinu, již vězňové roznášejí po celé cele.

Je nás zde jedenáct. Sotva se pohybujeme v malé cele. Na pryčně spí sedm lidí a čtyři na podlaze. Časem sem přivádějí nové vězně, ale obvykle je brzy pouštějí na svobodu, nebo je odvádějí jinam. My tu sedíme nejdéle.

Kromě mne sedí tu ještě dva podlounníci ze vsi poblíže

Stolpců. Jsou to bratři, Jan a Mikuláš Spratkové. Jsou mladí; jednomu je dvacet a druhému třiatdvacet let. Byli chyceni v úkrytu poblíže Kojdanova. Jejich přechovavač, Umeňský, silný, ramenatý sedlák, sedí s nimi. S počátku seděli každý jinde, ale nyní je dali k sobě. Z toho vyrozumívám, že jejich věc není zlá.

Je zde Kašpar Bunia, ohromný, kostnatý sedlák. Byl chycen u stroje, když páčil kořalku. Má na sobě velký kožich, který čpí dehtem.

U okna stojí Žába, zloděj. Těžko určit jeho věk. Může mu být čtyřicet, až padesát let, možná že i více. Má ohromnou hlavu. Ústa od ucha k uchu. Oči kalné, bez výrazu. Tělo má ubohé, ale je velmi vtipný.

Je zde jeden bandita, Ivan Lobov. Sedí za několik loupeží. Je to hezký muž, asi pětatřicetiletý. Má dlouhou, černou bradu. Stále se usmívá. Již dávno by byl zastřelen, ale starají se o něho zámožní příbuzní.

Telegrafní technik Felician Kapka byl obžalován pro sabotáž, neboť náhodou spálil reostat. Je obětí jednoho komisaře, o němž často vypravuje, a který ho stále pronásledoval, až použil příležitosti a odevzdal ho Čece. Kapka působí dojmem strašně vylekaného člověka. Chvěje se při každém vrznutí dveří. Je směšný, malý, štíhlý, stále si mne ruce, a když někoho poslouchá, otvírá ústa.

Máme zde i kontrarevolucionáře, bývalého důstojníka carské armády, Alexandra Kvaliňského, který sloužil v jakémsi sovětském úřadě, a kterého vsadili nyní do vězení. Je to vysoký, štíhlý, čtyřicetiletý muž. Stále mlčí. Tvář má bledou, znavenou. Skoro vždycky leží na pryčně, ale nespí, nýbrž celé hodiny hledí na strop. K němu cítím nejvíce přátelství . . . Je mi ho líto.

Je zde i jeden žid. Tlustý, silný, starší padesáti let. Jeho příjmení je Kober a jméno Hirš. Měl před válkou továrnu na hrací karty. Nyní zde sedí pro spekulace. On je nejzá-

možnějším vězněm v cele. Každý den dostává z města oběd. A Žába praví, že ho zde velmi dojí.

Jedenáctý člověk v naší cele je blázen. Všichni, my, čekisté i vojáci, všichni mu říkáme Blázen . . . Nikdo nezná jeho jména, ani příjmení. Byl chycen ve vlaku. Je to vysoký, štíhlý mládenec. Má velké oči, které blouznivě svítí. Stále chodí po cele a často se dává do smíchu. Byl podezírán z vyzvědačství. Nyní si ho nikdo nevšímá. Jistě na něho zapomněli, nebo ho zde nechávají na zkoušku „vytrvalosti“.

Vlekou se nudné, smutné a dlouhé dni. Otravuje nás stesk, mučí nás hlad. Hlad z naší cely neodchází. Stále sníme o jídle, ustavičně na jídlo myslíme. Pohybujeme se bez zájmu, pomalu. Hlad nám vybilil tváře, napudroval je na zeleno i na žluto — a položil temné stíny pod oči. Někteří mají oteklé ruce i nohy. Všiml jsem si, že i mně začínají otékat nohy. Druhou trýzní jsou vši. Ohromné vězeňské vši, lenivé, ospalé, vypásající se na našich tělech! Vší je zde mnoho. Lezou po šatech i po prknech pryčny. Nezabýváme je. K ničemu to nevede. Místo sta pobitých objevují se tisíce nových. Nazýváme je žertovně — živé stříbro. A v noci, když v cele svítí lampa a leháme si k spánku na holé pryčny, vylézají ze spár mezi prkny i z děr ve stěnách štěnice. Ty kousají vztekle; nejvíce mučí nové vězně.

Když jsem se jednou v noci probudil a otevřel oči, zahlédl jsem, že Blázen sedí v koutě cely. Nějak podivně hleděl na ostatní vězně, ležící na pryčně. Předstíral jsem, že spím. Tvář měl v stínu. Pozoroval jsem ho přimhouřenýma očima. Blázen nás dlouho a bedlivě pozoroval. Postřehl jsem, že má na kolenou svlečenou bluzu. V jedné chvíli jsem spatřil, že blázen sklonil hlavu a nepřestává pozorovat celu, zuby páral límec bluzu. To mě ještě více zaujalo. Chlapec vyňal z límce kus tenkého plátna a rozvinul je. Viděl jsem, že je na něm něco napsáno. Blázen kvapně četl, a pak začal plátno zuby cupovat. Za několik minut držel

v ruce jenom trochu nití. Slezl s pryčny a hodil je do džberu.

Pochopil jsem, že tam bylo napsáno něco velmi důležitého a že Blázen bláznovství jenom předstírá, jsa opravdu mnohem chytřejší než mnoho těch, kdož ho pokládali za blázna. Té noci jsem až do rána nespal. Hlad mi svíral střeva. „Ach, co bude dále? Jak dlouho to všechno bude trvat?“ myslil jsem stále.

S počátku mě soudili pro vyzvědačství. Tak mě obžalovali ti, kdož mě uvrhli do vězení. Mou věcí se zabýval vyšetřující soudce Štěpán Niedbalski, Polák, který pocházel z městečka Miru, nedaleko Stolpců. Byl to tlustý holobrádek. Poznal jsem, že je hloupý a domýšlivý. Vyšetřoval mě vždy v noci. Vyptával se celé hodiny. Dával mi úskočné otázky, které bylo lze snadno prohlédnout a které pomáhaly obžalovanému. Nejčastěji opakoval následující otázky:

„Nu tak mluv! Mluv! Vždyť my sami se dovíme pravdu!“

„Co mám povídat! Vždyť říkám pravdu! Snad nechcete, abych vás obelhával?“ tak jsem mu obyčejně odpovídal.

Několikrát mě konfrontoval s různými lidmi. Některé jsem znal podle vidění, neboť seděli v jiných celách.

Později mě přestal vyšetřovat úplně. Poslechl jsem radu obou bratří podloudníků a zavolał jsem velitele vězeňské stráže; řekl jsem mu, aby mě ohlásil vyšetřujícímu soudci, Štěpánu Niedbalskému. Byl jsem k němu předveden následujícího dne. Veden dvěma rudoarmějci vstoupil jsem do jeho kanceláře.

„Tak co? Rozmyslil sis to?“ zeptal se mne vyšetřující soudce.

„Ano. Chci povědět poctivě pravdu!“

„Dobrá. To je nejlepší. Vezmi si křeslo, sedni si sem!“ ukázal mi rukou místo na levé straně poblíže stolku.

Postřehl jsem, že v otevřené zásuvce psacího stolu má revolver. „Zajistil se!“

„Tady máš cigaretu!“ řekl mi.

Zapálil jsem si cigaretu, ale udělalo se mi špatně.

„Nu, tak mluv!“ řekl Niedbalski, připravuje si arch čistého papíru.

Vypravoval jsem mu historku, která částečně byla pravdivá a již jsem si dobře promyslel . . . Pocházím z Vilna. Z nedostatku práce jsem odjel do pohraničí ke kolegovi. Ten mi nabídl, abych chodil podloudničit. Šel jsem několi-krát. Pak byl kolega chycen, a nyní sedí ve vězení v Novo-gradku. Proto jsem přestal chodit přes hranice — a bydlil jsem u kolegovy matky. Po Novém roce jsem šel s několika chlapci třikrát přes hranice. Po třetí jsem byl chycen.

„Kam jste chodili se zbožím?“ zeptal se mne Niedbalski.

„Nevím, kde je ten úkryt, poněvadž vůdce nás vodil vždy v noci; spali jsme tam ve stodole, z níž jsme za dne nevy- cházeli. Proto ani nevím, jak vypadá ta usedlost, kde jest a jak se nazývá její majitel. Jídlo nám nosila do stodoly jakási starší žena. Měla dlouhý, žlutý kožich. Zboží obsta- rával vůdce.“

„Zdá se mi, že se vykrucuješ!“ řekl Niedbalski.

„Nevykrucuji se, protože vím, že vás neoklamu. Jste na to příliš chytří.“

Niebalski se usmál. Po chvíli přemýšlení mi řekl:

„A proč jsi přišel do chalupy Leony Bombinské? Vždyť ona také přechovávala podloudníky . . .“

„To nevím, přechovávala-li podloudníky. Zabloudil jsem tam . . . Byla strašná vichřice. Ztratil jsem kolegy. Chodil jsem celou noc a div že jsem nezahynul. Zahodil jsem kros- nu, protože jsem již nemohl jít. Teprve k ránu jsem spatřil jakousi chalupu a vstoupil jsem tam, abych se zeptal na cestu.“

Soudce chvíli uvažoval. Pak, hledě mi do očí, dal mi rychle několik otázek, chtěje mne jimi chytit.

„Mluv pravdu! Podloudníci chodí do Minska?“

„Ne.“

„Vaše parta tam chodila?“

„Ne.“

„Nikdy?“

„Nikdy.“

„A proč ses tedy ptal na cestu do Minska? Nu?“

„Protože jsem se bál, aby si hospodyně o mně nemyslíla že jsem ze zahraničí a nezavolala na mne lidi!“

Po chvíli řekl Niedbalski:

„A proč jsi po uvěznění říkal všelijaké hlouposti: žes přišel do Sovětů, abys zde zůstal navždy, že se ti v Polsku vedlo špatně . . . Proč?“

„Protože jsem se bál, že budu za podloudnictví uvězněn. Myslíl jsem, že si mne zde necháte, nebo že mě pošlete zpět do Polska!“

Niebalski dlouho cosi zapisoval, a pak se znovu obrátil ke mně a zdánlivě lhostejně, ale s očima přimhouřenýma se mne zeptal:

„Kolikrát jsi byl za hranicemi?“

„Letos dvakrát. Po třetí jsem byl chycen.“

Delší přestávka. Vyšetřující soudce si zvolna zapaluje cigaretu.

„A kolik našli u tebe peněz?“

„Nevzpomínám si.“

Niebalski vytáhl ze zásuvky list papíru a čte:

„Sedmdesát dolarů, čtyřicet pět zlatých rublů a osmnáct tisíc polských marek. Ano?“

„Ano.“

„Kolik jsi dostával za cestu přes hranice?“

„Když jsem nesl jednu krosnu, patnáct rublů.“

„Dobrá. Tedy za dvakrát je to třicet rublů, odkud máš ostatní peníze?“

„V listopadu minulého roku jsme udělali „legrandu“. A mně připadlo čtyři sta dolarů.“

„Jakou legrandu?“

„Nesli jsme do Polska zboží a utekli jsme s ním. Pak jsme je prodali.“

„Jaké zboží?“

„Kůže. Altajské vevery. Nesl jsem tři sta osmdesát kusů.“

Niedbalski udělal přestávku ve vyšetřování. Rozkázal mi, abych si stoupl ke zdi.

„Dejte na něho pozor!“ řekl rudoarmějcům a odešel z pokoje.

Vrátil se za dvacet minut.

„Znáš Hřebíka?“ zeptal se mne.

„Znám. Je to chlapec z Rakova.“

„A pozná i on tebe?“

„Proč ne? Pozná. Několikrát mě viděl.“

Niedbalski zapsal do protokolu mé přiznání a dal mi je podepsat.

„Ještě si to přezkoumám!“ řekl na ukončenou a rozkázal rudoarmějcům, aby mě odvedli do cely.

Bratři podloudníci na mne netrpělivě čekali. Pověděl jsem jim všechno podrobně.

„Nyní to máš dobré!“ řekl Jan. „Najisto tě nebudou nyní mít za špeha!“

„A možná, že tě za několik dní odvezou společně s námi do Dopru-trestnice. Tam bude lépe! Je tam mnoho našich chlapců,“ řekl Mikuláš.

Té noci jsem dlouho neusnul. Bylo mi nyní trochu veselji. Dříve jsem se obával, aby mě nesoudili jako špeha, poněvadž bych byl odsouzen na smrt. A pravdu jsem nechtěl říci, abych neuškodil Léně. Věděl jsem, že i ona je uvězněna. Ale z mnoha okolností jsem pochopil, že proti ní nemají žádných důkazů.

Je večer. V cele panuje soumrak. Blázen chodí stále ode dveří k oknu a nazpět. Chvílemi se zastavuje a dává se do smíchu. Směje se dlouho a vesele. S počátku nás jeho smích podněcoval k smíchu. Pak nás rozčiloval, ale nyní jsme si na to již zvykli. A já vím dobře, že to jen předstírá — a často ho pokradmu pozoruji.

Lobov svlékl špinavou, žlutavě šedou, propocenou košili, rozprostřel ji na pryčnu a jezdí po ní lahví. Tak ničí vši v celých houfech.

Žába sedí na pryčně a zpívá:

*Hleďme, oni se vám brali,
jako by se dlouho znali:
ona byla prostitutka,
a on kapes zloděj zralý.*

Felicián Kapka se mračl, jako by ho bolely zuby. Na jeho tváři se ukazuje výraz utrpení, což se děje vždycky, když Žába počíná zpívat. Neboť zloděj zpívá písně vždy velmi cynického obsahu. Kvaliňský leží na pryčně a hledí nepohnutě na strop. Chvílemi přivírá oči: v té chvíli se podobá mrtvole. A Žába zpívá:

*A ji prostitutku bledou
bijí všichni přes tlamičku.
Jeho, kapes zlodějíčka
do vězení spěšně vedou!*

„Ach, ty osude! Osude!“ vzdychl Bunia. Slezl s pryčny, a velký, kostnatý, děsivě hubený, začal dupat těžkýma botama po cele.

Stmívá se. Za dveřmi je slyšet vojáky a křik z hloubi chodby.

„Někoho tam bijí!“ praví Spratek.

„Ti mu dávají!“ potvrzuje Zába.

Bylo rozžehnuto světlo. V cele je jasněji a veseleji. Všichni se začínají pohybovat. Ba i Kvaliňský vstává a z nedostatku místa na podlaze chodí po pryčně. Jenom žid sedí utrápeně v koutě a mlčí. Nebyl mu dnes donesen oběd, a proto je hladov a smuten.

Stojím u okna s Umeňským, přechovavačem podlounníků od Kojdanova. Rozmlouváme o podlounnictví, i o tom, co „jde“ nyní do Sovětů a co do Polska.

Do cely vstoupil velitel vězeňských stráží s několika rudoarmějci. Chvíli na nás hleděl, a pak řekl:

„Kdo chce jít do města pro mouku?“

Lobov skočil kupředu. „Já . . .!“

Velitel si nás prohlédl jednoho po druhém, a pak se obrátil k Bláznovi:

„Nu, pojď ty! A ty!“ ťukl Buniu prstem do prsou. „Musíte pracovat, vždyť jíte chléb zadarmo!“

Vyšli z cely.

Za dvě hodiny jsme zaslechli na chodbě dupot kroků a proklínání. Dveře cely se rozlétly — a dovnitř vpadl prudce Bunia. Byl polekán. Dlouho stál nepohnutě u prahu s bezradně rozevřenými pažemi. Pak řekl:

„Ach, ty osude! Osude! A proč mně tak křivdí?“

Udivilo nás, že se Blázen nevrátil. Začali jsme se Buniy na něho vyptávat. Dověděli jsme se, že Blázen a Bunia odjeli s velkým nákladním automobilem a se čtyřmi vojíny do vojenských skladišť. Tam naložili na automobil více než deset pytlů mouky a vraceli se zpět. Poblíže mostu, ve Veselé ulici, seskočil Blázen s auta a začal prchat směrem k řece. Vojáci automobil zastavili a počali za prchajícím střílet. A dva ho pronásledovali. Ale on využil šera — a utekl jim. Buniu přivezli zpět, a zde na chodbě a na schodech ho zbili. Vojíní řekli, že pomohl Bláznovi k útěku.

Ta zpráva udělala na nás mocný dojem. Začali jsme obšírně hovořit o Bláznově útěku. Skoro každý říkal, že již dávno věděl, že Blázen simuluje. Lhali. Všichni ho měli za blázna.

„Eh, bratři,“ řekl Lobov žalostně. „Skoda, že nevzali mne. Já bych jim také foukl. Nemám štěstí, holoubci!“

Žába seděl schoulen na pryčně a nařikavým, slabým a pisklavým hlasem zpíval:

Ach, ty moje drahá matko!

Ach, proč jsi mne porodila?

„Ach, ten tady ječí!“ zlobí se Lobov.

„Když se ti to nelíbí, neposlouchej!“ odsekl mu Žába a zpívá dále, podpíraje si tvář dlaní a kolébaje hlavou vpravo, vlevo.

V noci jsem nemohl spát. Žraly mě vši a štěnice. Mučil hlad. Ničila horečka. Za oknem jsem slyšel hukot vody, tekoucí okapy. Jaro se blíží. Nese nový život; probouzí nové naděje. A u nás je temno, špinavo, hlad. Šťastný Blázen! Kde je nyní? Možná, že sedí někde v skrytu, možná, že spěchá kdesi přes lesy pod ochranou noci . . . K ránu jsem usnul.

Nazítří jsem byl zavolán nahoru. Veden dvěma rudoarmějci vstoupil jsem do kabinetu Niedbalského. Vyšetřující soudce mi rozkázal, abych si stoupl ke dveřím, a pak odešel z pokoje. Po chvíli se vrátil. Hned za ním vstoupili dva rudoarmějci s bodáky na karabinách. Přivedli zachmuřeného, zlehka předkloněného muže. Naráz jsem v něm poznal Hřebíka.

Postavili nás proti sobě. Niedbalski se obrátil k Hřebíkovi.

„Znáš ho?“ ukázal na mne prstem.

„Zná-li on mne, znám ho i já; a nezná-li mne, pak neznám ani já jeho!“

Niedbalski dupl nohou.

„Tady nemudruj! Odpověz na otázku!“

„A ty neřvi! Nebojím se tě! Postraš raději svou ženu!“
odpověděl Hřebík.

„Znáš ho?“ zeptal se mě Niedbalski, ukazuje prstem na Hřebíka.

„Znám.“

„Odkud ho znáš?“

„Je to chlapec od nás z Rakova.“

„I já ho znám,“ řekl kvapně Hřebík.

„Proč jsi to neřekl dříve?“

„Protože nejsem tvým špiclem! Třeba on,“ Hřebík pokynul hlavou směrem ke mně, „nechtěl, abych ho poznal!“

Niedbalski rozkázal eskortě, aby odvedla Hřebíka. Později jsem zvěděl, že Hřebík sedí v Dopru a že ho odtamtud přivedli ke konfrontaci. Za dva dni mě konfrontovali s Lenou. Odvedli mě z cely hned po obědě. Když jsem vstoupil do kabinetu, Léna tam již byla. Seděla v křesle poblíže stolu. Vojáci, kteří ji přivedli, zustali za dveřmi. Vyšetřující soudce jí cosi povídal a smál se. Léna se chovala vážně. Vypadala dobře. Měla na sobě černý plášť s velkým koženým límcem. V ruce držela velký balíček.

Zastavil jsem se s eskortou u dveří. Niedbalski si prohlížel několik minut papíry, a pak mi pokynul.

„Pojď sem. Znáš tu ženu?“ zeptal se.

„Ano. Znám.“

Niedbalski přimhouřil oči a pozorně na mne pohlédl. Léna, která nečekala takové odpovědi, byla překvapena.

„Odkud ji znáš?“

„Vstoupil jsem do jejího domu, abych se zeptal na směr cesty — a byl jsem tam polapen.“

„A předtím jsi byl u ní?“

„Ne.“

„Viš snad, že prechovávala podlouníky?“

„Ne, o tom nevím nic. A konečně, ona bydlí někde

u Minska, a tam žádné úkryty nejsou!“ lhal jsem, abych pomohl Léně.

„Jak to víš?“

„Vím to od chlapců.“

„Ty ji tedy vůbec neznáš?“

„Neznám.“

Soudce se obrátil k Léně:

„A vy, soudružko, ho znáte?“

„Ne, neznám ho. Ale je mi ho líto. Tak mladý chlapec — a je ve vězení!“

„A vy máte takové mladé chlapce ráda?“ zeptal se jí posměšně Niedbalski.

„To ne tak. Každého člověka je škoda. Vězení není med!“ Léna se na chvíli zarazila, ale pak se obrátila k vyšetřujícímu soudci: „Snad, soudruhu, dovolíte, abych dala vězni trochu jídla? Tak mizerně vypadá!“

„A proč se o něho tak zajímáte?“

„Protože tolik trpí, že vstoupil ke mně, aby se zeptal na cestu. Možná, že se na mne hněvá!“

„Sedí pro vás a vy pro něho! . . . Jste vyrovnáni . . . Nu, dejte mu to!“

Léna spěšně rozbalila papír a dala mi více než dva kilogramy uzenek a velký kus chleba. Pak jsem byl odveden do vězení. V cele jsem rozdělil jídlo na jedenáct dílů a rozdal jsem je spoluvězňům. Žid nic nezal. Důstojník rovněž nic nechtěl, ale když viděl, že by mi to bylo líto, vzal svůj díl.

Nyní mi bylo veseleji. Měl jsem naději, že budu odvezen do Dopru. A všichni mě v té domněnce utvrzovali.

3

„Dvojka“ je velká cela. Má dvě velká okna. Ke zdem je připevněno sedmáct lůžek. Ve dne je zvedáme vzhůru. Uprostřed cely stojí na kozlech stůl. U zdi skříň. Podlaha

asfaltová. V pravém koutě cely jsou velká, plechem pobitá kamna.

Je nás zde sedmnáct. Několik zlodějů. Několik lupičů. Několik sedláků, zavřených pro vraždu. Je zde jeden železničář. Je to Ukrajinec z poltavské gubernie. Jmenuje se Koblenko. Sedí proto, že pašoval v služebním oddíle vlaku různé věci.

I zde položil hlad na všechno svou pečeť. Vězňové se procházejí zvolna, jsou ospalí a bez zájmu. Někteří mají opuchlé tváře, jiným otekly nohy. Vší je i zde plno.

S počátku se mi zdálo, že jsem získal poloviční svobodu. Cela je světlá, vzduch čistý. Chodíme na vycházku. Hrají s druhými vězni v karty, které jsme si sami zrobili. Ale je to jen zdánlivé. Den po dni mi ubývá sil; začínají mi otékat nohy. A za oknem, za zdmi vězení, je jasno. Slunce zalévá paprsky vězeňský dvůr. Někteří vězňové byli propuštěni. Na jejich místo byli přivedeni noví.

Zabijí mě touha po svobodě. Všiml jsem si, že vězňové, kteří jsou často ve vězení, se vůbec nenudí. Ale já strašně toužím po svobodě, a stále více hubnu. Sedím nyní obyčejně ve výklenku okna a celé hodiny hledím na blankyt nebe. O čem přemýšlím? Nevím . . .

Jednou přistoupil ke mně Blast. Je to smolenský zloděj.

„Ty, chlapče, nemvsi tolik . . . zhubíš se! A z okna nehleď!“

„A co mám dělat?“

„Hrej v karty! Zpívej! Dělej cokoliv . . . Eh, já jsem také kdysi . . . Ale nic dobrého z toho nekouká!“

Večer po obchůzce stráží spouštíme lůžka a jdeme spat. A polykáme sliny, myslíce na zítřejší dvousetgramovou porci špatného, nedobře pečeného chleba, jehož kůrky rozdělujeme zvlášť a střídku dáváme na ty kůrky lžící . . . Brzy usínám těžkým spánkem, plným děsivých a hladových přeludů. A při probuzení je první dojem — hlad.

Když dostaneme každý svůj díl chleba, chvějí se nám ruce. Mohli bychom jej sníst naráz, ale každý jí zvolna, ukusuje chléb po malých kouscích. Nepromarní se ani jedna kůrka. Konečně kůrek ani není, neboť chléb bývá nedopečený. Po snídani se soustřeďují naše myšlenky na oběd. Uplouvá mnoho dlouhých, hladových hodin čekání... Konečně si naléváme do měděných misek řídkou, páchnoucí tekutinu — polévku — ze sušené zeleniny nebo ze zmrzlých brambor. Jeden kotlík na šest lidí. Dáváme se do jídla, ba spíše do pití řídké, kalné a horké, tekutiny. Popálíme si vždy ústa i hrdla. Chvíli máme dojem nasycenosti. Ale za čtvrt hodiny začínají ještě silnější křeče žaludku: jíst! jíst! jíst! Žaludek nelze oklamat. A večere bývá ještě horší...

Jednou, v době návštěv, byl jsem zavolán na chodbu. Bylo to koncem dubna. Odvedli mě do návštěvního pokoje. Bylo tam mnoho zuboželých lidí. Dlouhý pokoj byl uprostřed přepažen drátěnou sítí, za níž stáli návštěvníci.

Když počal rozhovor, naplnil se pokoj pláčem, vřeskem a křikem, v němž těžko bylo lze něco zaslechnout. Přistoupil jsem k síti a díval jsem se, je-li tam někdo známý. Myslil jsem, že někdo z rakovských chlapců získal s pomocí příbuzných nebo známých v Minsku svolení, aby mne mohl navštívit. Pojednou jsem spatřil radostný úsměv a veselé Léniny oči. Přivítal jsem ji.

Snažíce se překřičet jiné, začali jsme spolu rozmlouvat.

„Co je u tebe nového?“ zeptal jsem se jí.

„Jsem na svobodě!“

„Jsi úplně osvobozena?“

„Ano. Podepsala jsem jim listinu, že neopustím bez dovolení místo stálého pobytu a že se vždy dostavím, když mě zavolají...“

„Stálo tě to mnoho peněz?“

„Mnoho. Ale to nevádí, nezchudla jsem...“

„Dobře vypadáš!“

„Ale ty jsi zhubl!“

Bezradně jsem rozevřel paže a řekl jsem:

„Není, z čeho by zde člověk ztloustil; dvě stě gramů chleba denně.“

„Přivezla jsem ti balíček . . . A budu přicházet každý týden . . . Na každý trh . . .“

„Děkuji ti!“

„Snad i tebe brzy propustí?“

„Nevím . . . Mohu dostat několik let Dopru!“

„Slyšela jsem, že na prvního máje dávají amnestii!“

Zakrátko byly návštěvy ukončeny. Lenina návštěva mi dodala naděje. Bylo mi veseleji. Nebyl jsem tak opuštěn! A také jsem se lépe najedl, neboť Léna mi přivezla mnoho chleba, sucharů, slaniny a sýra.

Za týden jsem znovu dostal od Lény balíček, ale nesetkali jsme se. Možná, že neměla čas, možná, že jí návštěvu nedovolili.

Počátkem máje byl jsem poslán rozsudkem Revtribunálu na tři léta do nižněgrodské gubernie. Peníze mi zkonfiskovali. Předvídal jsem ten odsudek a nebyl jsem jím zarmoucen. Ba byl jsem raději, že si nemusím odpykávat trest v Dopru. Rozhodl jsem se, že z místa vyhnanství prchnu při nejbližší příležitosti.

Po soudu mě Léna znovu navštívila. Říkala, že mi bude hmotně pomáhat, a bude-li moci, že mě navštíví i ve vyhnanství. Prosila, abych jí často psal. A řekla, že vypadám lépe. Já rovněž jsem cítil, že jsem zdravější a silnější než dříve. Oteklina nohou mi zmizela . . . Nejhorší nemoc — toť hlad. A nejlepší lék — jídlo; jenom nesmí být příliš pozdě.

Chlapci v cele mi říkají, že budu asi brzy odvezen. Dávají mi různé rady. Radí mi, abych prchl po cestě z vlaku. A na to myslím nyní nejvíce . . .

V polovině máje mi bylo rozkázáno, abych vzal své věci a šel do kanceláře. V bráně jsem spatřil eskortu: osm vojínů a poddůstojníka s třemi trojúhelníčky na rukávě.

Vězňů bylo šest. Jeden do Smolenska, tři do Moskvy a dva do Nižního Novgorodu. První etapa byla ve Smolensku.

Po vykonání všech vězeňských formalit nás odvedli na nádraží. Zaujali jsme dvě oddělení. V každém byli čtyři vojáci a tři vězňové. Velitel eskorty si šel do kanceláře ověřit úřední listiny. Měl jsem trochu peněz, které mi dala Léna do vězeňské kanceláře. Poprosil jsem velitele, aby mi koupil dvě krabičky cigaret — a za zbytek peněz bochníček chleba a uzenky. Poddůstojník dal peníze vojínovi a poslal ho, aby všechno koupil. Vojín mi přinesl padesát cigaret, krabičku zápalek, několik bochníčků chleba a uzenky.

„Koupil jsem to za všechny peníze!“ řekl rudoarmějec.

„Dobře. Děkuji.“

Začal jsem jísti. Druhům, vězňům, jsem dal kus uzenky a několik chlebů. Rozdělili si to mezi sebe.

V jednu hodinu po polední se dal vlak na cestu. Seděl jsem na lavici mezi dvěma rudoarmějci. Proti mně seděli dva vojáci a dva vězňové. Naše oddělení bylo první. Od zadní plošiny je oddělovala chodba. Podél vozu, po jeho levé straně, se táhl dlouhý, dosti široký přechod, který spojoval všechna oddělení. Druhá polovina eskorty a zbytek vězňů byli umístěni v následujícím oddělení.

Vůz byl přeplněn. Na chodbě byly kufry, koše a pytle. Křiky, proklínání, nadávky, to všechno se křížovalo ve vzduchu. Konečně si všichni našli místo a začly rozmluvy a žerty.

Poblíže Borysova vstoupila do vozu vlaková prohlídka Čeky. Byly prohlédnuty listiny cestujících. Když čekisté došli do našeho oddělu, podal jim velitel eskorty listiny a řekl:

„Devět lidí eskorty se mnou a šest vězňů . . .“

Čekisté prozkoumali listiny, prohlédli si nás a šli dále.

V Orše přišla nová prohlídka. Když jsme vyjeli z Orši, nastal soumrak. Hledě úkosem oknem vozu, spatřil jsem na nebi Velkou Medvědici. Byl jsem vzrušen. Tak dávno jsem ji neviděl! Hleděl jsem na ni tak dlouho, dokud mi jeden vojín nerozkázal, abych odstoupil od okna.

„Dívej se, dívej, ale nic ti to nepomůže. Nevyskočíš!“

„Já nic takového . . . Hleděl jsem na hvězdy!“

„Na hvězdy? Tu jsou hvězdy!“ rudoarmějec si ťukl dlaní na čepici, na níž byla vpředu rudá pěticípá hvězda.

Ostatní se rozesmáli. Odsunul jsem se od okna. Vojáci kouřili a rozmlouvali. Spoluvězňové, sedící na protější lavici, usnuli.

Vojáci podřimovali. Smluvili se, že budou hlídat postupně, po dvou. Do oddělení vstoupil poddůstojník a řekl:

„Nu, holoubci, neusnout! Dávat pozor!“

„Buď klidný. Neusneme!“ řekl jeden voják.

„No, no!“

Poddůstojník odešel do druhého oddělení. Blížila se půlnoc. Do Smolenska zbývalo již několik stanic. Předstíraje, že spím, pozoroval jsem naši eskortu. Tři vojáci rovněž usnuli, a jenom jeden, který seděl u dveří, natáhl nohy tak, aby nikdo nemohl vyjít ven. I on podřimoval, ale chvílemi otvíral oči, podíval se po oddělení, a znovu je zavíral. Každou chvíli někdo vycházel na chodbu. Vojín otvíral oči, podíval se na člověka, vycházejícího z vozu, a odsunoval nohy, aby mohl otevřít dveře.

Naše oddělení bylo do poloviny pohrouženo do tmy. Padalo do něho jenom světlo z chodby. V jedné chvíli jsem se naklonil a pohlédl jsem na chodbu. Byla přeplněna spícími lidmi. Tu i tam bylo slyšet tichý rozhovor. Pochopil jsem, že tudy bych se těžko dostal z vozu. A pak, bylo to nebezpečné i proto, že vojáci a poddůstojník, kteří v druhém oddělení hlídali vězně, mě mohli spatřit.

„Nebo mám spustit okno?“ pomyslíl jsem.

Ale po úvaze jsem ten úmysl zavrhl. Při otvírání okna jsem mohl probudit celou eskortu. Proto znovu jsem pohlédl na chodbu. Spatřil jsem šedou postavu. Byl to voják, který si přehodil plášť přes ramena a šel zvolna k východu, kráčeje zvolna mezi lidmi, ležícími na podlaze. Blíží se stále více, již je u mne. Otvírá dveře, odstrkuje stranou vojína, který nás hlídá; ten otvírá oči a hledí na něho.

„Co-o?“

„Nic, soudruhu . . . Odsuňte nohy!“

Rudoarmějce ho pouští, sedaje si lépe na lavici, odplivl si, zasunul ruce do rukávů pláště — a hlasitě zívá. Pak se předklání a pozoruje oddělení. Předstírám, že spím. Voják se znovu opřel zády o stěnu, pušku vsunul mezi kolena. Pás od karabiny má hozen přes koleno a zavírá oči. Zapomněl, natáhnout nohy a zahradit jimi dveře . . . Možná, že chtěl počkat na návrat rudoarmějce, který před chvílí vyšel z vozu.

Pozoroval jsem bedlivě vojáka. Rozhodl jsem se, že prchnu i v nejhorsím postavení, ale chtěl jsem získat lepší. Po chvíli jsem postřehl, že vojínova hlava počíná klesat na prsa.

Vstal jsem s místa. Děláním dva kroky z oddělení na chodbu. Zvolna tlačím na kliku dveří a otvírám je . . . Šíře . . . Šíře . . . Hledím vojákově do tváře. Pojednou spící, jako by vycítil můj pohled, otvírá oči. Upřel na mne nechápavý pohled; vyrazil jsem prudce vpřed.

„A kam ty? Kam? Stů-új!“

V té chvíli jsem zatřeskl za sebou dveře a skočil jsem kupředu. Otevřel jsem dveře, vedoucí na plošinu vozu. Spěšně je zavírám. V té chvíli se dveře vozu, které jsem před okamžikem za sebou zatřeskl, otvírají — a slyším nelidský vřesk:

„Soudruzi! Prchá! Vstávejte! Soudru . . .“

Skočil jsem ke dveřím, vedoucím do chodby vozu. Tisknu pevně kliku — a tlačím je vpřed . . . Nepovolují. Ve vteřině jsem se vzpamatoval: dveře se otvírají dovnitř — a já je tlačím ven. Trhl jsem jimi k sobě. Jsou otevřeny. Zezadu protíná

tmu široký pruh světla. Na plošinu přibíhají ozbrojení lidé. Slyším jejich hlasy:

„Stůj, lumpe, stůj!“

Přede mnou je černá noc, posetá zlatými body hvězd. Skočil jsem mocně vpřed do husté, tajemné tmy . . .

Vpadl jsem do vzdušného víru. Točím se a letím kamsi na stranu. Srdce mi zmírá v prsou. Na okamžik mi blýskl do očí dlouhý pruh světla, ale pak všechno utonulo v soumraku a v tichu . . . v hlubokém tichu . . .

4

Nemohl jsem pochopit, co se to se mnou stalo. Cítil jsem jenom, že se dusím, že se mi do úst valí lepkavá a hustá tekutina. Trhl jsem sebou zoufale vpravo, vlevo, nahoru . . . Konečně jsem si klekl. Oddychl jsem si . . . A pocítil jsem, že mi do úst vchází vzduch.

Dlouho jsem tak klečel. Celý trup jsem měl ponořen do bláta; jenom hlava mi z něho vykukovala. Vytáhl jsem ruce z bláta. Otřel jsem dlaněmi tvář a oči. Spatřil jsem několik set kroků od sebe, na náspu, dlouhou řadu žlutavých světla. Byl to vlak, který se hned po mém skoku z vozu zastavil. Postřehl jsem, že se podél železničního náspu pohybují jiná světla, menší, ale jiskřivější. Byly to lampy v rukou lidí, kteří mě hledali.

Začal jsem se dobývat z bláta. Stoupl jsem si. Ale div že jsem znovu neupadl do bahna. Udělal jsem dva kroky a nahnátl jsem břeh příkopu. Vylezl jsem z bláta a zvolna jsem se vzdálil o několik set kroků od příkopu, do něhož jsem spadl, kutáleje se po strmém svahu železničního náspu. Snad to zmírnilo můj pád, ale div že jsem se při tom neudusil v blátě.

Usedl jsem na jakýsi pahorek — a sedě sám v poli, dlouho jsem patřil směrem k železničnímu náspu. Světla

luceren se dlouho pohybovala podél náspu, ale pak se počala vracet. Zněly rozčilené lidské hlasy, ale slovům jsem nerozuměl.

Zazněl hvízd lokomotivy, silný, dlouhý, pronikavý. Světla na trati se počala rychleji pohybovat. Přiblížila se k řadě světél v oknech vlaku. Lokomotiva znovu hvízdla, a dlouhá řada světél mizela ve tmě; po chvíli se slila v pohyblivý ohnivý pás — a zakrátko utonula ve tmě.

Vstal jsem. Byl jsem ještě omámen. Chvěly se mi nohy. Pak jsem se pustil k železničnímu náspu. Cestu mi zahradil příkop. Byl široký dva metry, a jeho dno pokrývala vysoká vrstva řídkého bláta. Přebrodil jsem jej. Došel jsem k příkrému svahu náspu. Chvilí jsem uvažoval, mám-li jíti nahore po náspu, nebo podél něho . . .

„Mohl bych tam někoho potkat! Lépe bude zde!“ pomyslíl jsem.

Pohlédl jsem na nebe; bylo zřetelně vidět Velkou Medvědici na severním nebi. Pomalu jsem se pustil vpřed. Chvilími jsem se zastavoval a poslouchal. Několikrát jsem šel kolem strážních domků. Po dvou hodinách cesty jsem spatřil světla železniční stanice. Šel jsem pomaleji. U nádraží bylo mnoho budov. Obešel jsem z povzdáli budovy a obloukem jsem došel k trati. Tam jsem si sedl na hromadu starých prazců a odpočíval jsem. Chtěl jsem počkat na nějaký vlak a jeti s ním dále. Byla to jediná naděje. Neboť pěšky jsem mohl projít za noc třicet až čtyřicet kilometrů, ale vlakem v témže čase až tři sta.

Rozhodl jsem se, že nepůjdu dále, a že zde počkám třeba do rána. Ale zakrátko jsem zaslechl z dále hvízd lokomotivy. Do stanice vjel nákladní vlak.

Přiblížil jsem se ke stanici, a šel jsem podél vlaku. Nechávaje nádraží na druhé straně vlaku, kradl jsem se po kolejích, skryt ve stínu vozů. Spatřil jsem několik nekrytých, dlouhých vozů, naplněných stavebním dřívím. Vlezl jsem

na jeden z nich a skryl jsem se mezi konci trámů a nízkou stěnou vozu. Odtud jsem mohl pozorovat pohodlně všechno, co se dělo kolem mne. A v případě nebezpečí jsem mohl snadno každým směrem prchnout.

Vlak stál delší čas na stanici. S netrpělivostí jsem čekal na jeho odjezd. Konečně vyrazil vpřed.

K ránu jsem dojel do Orši. Vylezl jsem ze svého úkrytu a šel jsem směrem k lokomotivě. Z rozmluvy železničních zřízenců jsem se dověděl, že vlak dále nejede. Dal jsem se po trati vpřed . . . Nechtěl jsem dopustit, aby mě den zastihl v Orši. Věděl jsem, že jsou zde silné stráže Čeky i vojska. Za jízdy vlakem jsem musil sedět v úkrytu bez pohybu — a mučila mě velmi zima. Nyní jsem se snažil rozehřát rychlým pochodem.

Když se rozednívalo, byl jsem asi deset kilometrů od Orši. Cítil jsem se bezpečnější. Chtěl jsem dojít do následující stanice za Oršou, a proto jsem pospíchal dále. Šel jsem — tu po pěšinkách podél trati, tu po cestách, vyježděných koly vozu. Když jsem spatřil v dáli nějakou budovu, zdaleka jsem ji obcházel. Po několika hodinách jsem došel k stanici. Místo na nádraží, šel jsem do lesa. Tam jsem se ukryl v houštině, a lehnuv si, brzy jsem usnul.

S blížícím se soumrakem vyhnul jsem se stanici a šel jsem k trati. Večer byl teplý. Lehl jsem si na loučku poblíže trati a čekal jsem na příjezd jakéhokoliv vlaku, který pojede směrem k Minsku. Pocítil jsem pronikavý hlad, ale nebylo zde nic k jídlu. A peněz jsem rovněž neměl.

Teprve po půlnoci přijel osobní vlak. Zastavil na nádraží. Po úzkém, železném žebříku, připevněném na zadní stěně vozu, jsem vylezl nahoru a lehl jsem si na střechu. Zakrátko vlak vyjel z nádraží. Vítr mi hvízdal v uších. Vůz se kymácel. Zasypávaly mě roje zlatých jisker z komína lokomotivy.

Když se vlak zastavoval na stanicích, přitiskl jsem se na

druhou stranu střechy, abych nebyl spatřen s nástupiště. Ruce mi zdřevěněly. Bylo velmi chladno. Chvěl jsem se po celém těle, ale jízdu jsem nepřerušoval. Když jsme vyjeli z Borysova, začínalo ráno, a proto v Smolevičích jsem musil vlak opustit. Nechtěl jsem hazardovat a po tolika námahách být znovu chycen.

Vlak jel dále — a já jsem šel podél trati. Do Minska bylo odtud více než čtyřicet kilometrů. Hlad mě soužil stále více a více. Cítil jsem silnou slabost. A když jsem se překlónil, tmělo se mi v očích. Na jednom místě jsem spatřil strážní domek. Jeho dveře byly pootevřeny. Uvnitř prala nějaká žena prádlo. U prahu domku si hrály dvě děti. Chvilí jsem váhal, ale pak jsem . . . zamířil k domku.

„Dobrý den!“ pozdravil jsem ženu.

„Dobrý den! Co chcete?“

„Nemáte, hospodyně, něco k jídlu?“

„A odkud jste?“

„Z Minska. Byl jsem v Smolensku na práci, ale nyní se musím vrátit domů . . . Koupil jsem si lístek jen do Borysova, poněvadž mám málo peněz. Dva dni jsem nejedl!“

Strážní domek byl rozdělen přepážkou na dvě části. V té přepážce byly malé dveře. Při mých slovech se ty dveře otevřely, a vyšel z nich asi padesátiletý muž. Tvář měl hubenou, oči chytrácky přimhouřeny. Prohlédl si mě pozorně, a obrátil se k ženě:

„Dej mu, Dášo, najíst. Řádně ho nakrm! Hned se vrátím . . . a vy si sedněte . . . a odpočiňte si!“ řekl mi.

Sedl jsem si na lehátko poblíže stolu, ale byl jsem velmi neklidný. Nelíbil se mi hlídačův pohled. A jeho slova mi byla podezřelá. Obrátil jsem se k okénku a pohlédl jsem ven. Viděl jsem, že hlídač šel spěšně po cestě k nějakým budovám, jejichž střechy vykukovaly mezi stromy. Několikrát se ohlédl a ještě rychleji šel dále.

Žena ukrojila nožem z poloviny bochníčku velkou skývu

chleba a položila ji na stůl. Vzal jsem chleba a začal jsem jej spěšně jíst.

„Hned vám dám mléko!“

Sňala s police velký krajáč a nalila mi do hrnku mléko. Žádostivě jsem je vypil. Žena mi nalila ještě jednou. Hleděl jsem do okna. Jedl jsem chléb, pil mléko a pozoroval hlídače, který se již blížil k skupině stromů, za nimiž byly budovy. V té chvíli jsem vložil nedojedený chléb do kapsy a řekl jsem:

„Velmi vám, hospodyně, za chléb i za mléko děkuji. Chcete-li, nechám vám zde tuto kazajku, kterou mám na sobě, neboť peněz nemám . . .“

„Není třeba . . . A kam jdete? Hned vám uvařím oběd!“

„Nemohu čekat!“

„Tak vám usmažím svítek!“

„Děkuji. Svítek jím nerad . . . Na shledanou!“

Spěšně jsem vyšel ze strážního domku, a šel jsem nazpět k Smoleviči. Když jsem odešel dosti daleko, ohlédl jsem se. Žena stála na trati a hleděla za mnou. O kus dále dělala trať velký oblouk. Když jsem tam došel, sestoupil jsem kvapně s trati a zamířil jsem k houští, které rostlo na pokraji lesa. Rychle jsem se vracel zpět, vyhýbaje se otevřeným místům. A při chůzi jsem pozoroval železniční trať.

Jda lesem, došel jsem přímo proti strážnímu domku. Viděl jsem, že po cestě od budov k domku spěchají tři lidé. Byl to hlídač a dva muži ve vojenském oděvu. Spěchá k nim hlídačova žena. Cosi jim říká a ukazuje rukou směrem, kudy jsem odešel. A oni rychlými kroky tam odspěchali. Dal jsem se na další cestu, snaže se držet poblíže lesa — a neodcházet příliš od trati.

Když nastala noc, došel jsem do Minska. Nevstoupil jsem do města, ale namířil jsem napříč přes pole. Po čtyřech hodinách cesty jsem došel na silnici, vedoucí z Minska do Rakova. Byl jsem u vsi Jakrovo, devět kilometrů od Minska

Tam jsem sestoupil s vysokého návrší do údolí. Věděl jsem, že je tam studna, a chtěl jsem ukojit strašnou žízeň. Vytáhl jsem rumpálem ze studně vědro vody a dlouho jsem pil. Pak jsem šel dále dosti rychle postranními pěšinami, snaže se, abych neztratil s očí silnici.

Po chvíli jsem došel do lesa a znovu jsem si odpočinul, poněvadž jsem byl velmi unaven. A tam jsem vykouřil poslední cigaretu.

Nyní jsem byl na dobře známé cestě a šel jsem najisto. Mohl jsem jít i podle hvězd, poněvadž nebe bylo čisté.

Rozednívalo se. Nevšiml jsem si, že již začíná ráno, a byl jsem tím nemile překvapen. K hranici bylo ještě dosti daleko, a byl jsem na nebezpečném místě. Couvl jsem zpět do lesa a trochu jsem si odpočinul.

Starosělský les mi byl dobře znám. Mnohokrát jsem tudy šel s partami a mnohokrát jsme zde přečkali den. Rozhodl jsem se, že nebudu celý den spát. Mohli by mě zde spícího najít pastevcí.

Našel jsem si dobré místo, kde jsem se skryl. Měl jsem připraven velký kyj, jehož jsem mohl v případě potřeby použít k obraně. Chtělo se mi velmi spát, a proto když jsem viděl, že bych těžko přemáhal ospalost, začal jsem zvolna chodit kolem stromů a keřů u svého úkrytu.

Několikrát jsem slyšel hlasy pastevců, toulajících se po lese. Několikrát jsem zaslechl i kroky lidí, krácejících kolem mne. Krátce po poledni jsem spatřil dva chlapce. Jeden měl v ruce proutěný košík a druhý nesl dlouhou hůl. Patřili nahoru na stromy a cosi tam hledali. Přiblížili se k mému úkrytu; již jsem chtěl na ně vyskočit, ale oni se vzdálili. Když se slunce schýlilo k západu, vyrazil jsem na další cestu. Šel jsem pomalu, pozoruje bedlivě kraj před sebou.

Nastal soumrak, když jsem vyrazil z lesa. Dále jsem spěchal po polích. Po chvíli jsem pocítil v těle jakýsi nezvyklý záchvěv a bylo mi pojednou velmi zima. Musil jsem pevně

zatínat zuby, abych jimi necvakal. Šel jsem stále. Bylo mi chladněji a tělo jsem měl zvlhlé od potu. Lehl jsem si na širokou mez a chvěl jsem se po celém těle. Bylo mi stále hůře a hůře. A k hranici bylo daleko . . .

Vyskočil jsem a pustil jsem se dále. Zuby mi stále drkotaly. Jen taktak, že jsem poznával kraj. Často jsem se zastavoval a hleděl na Velkou Medvědici. Hvězdy mi vířily před očima. Skoro pudově jsem spěchal vpřed — k západu.

Nevím, kdy jsem překročil druhou linii a kdy jsem se dostal přes hranici. Vzpomínám si, že jsem v jedné chvíli slyšel výstřely z karabin. Bylo to vpravo od směru mé cesty. Ty výstřely probudily na chvíli mé smysly, že jsem byl skoro při vědomí. Šel jsem rychleji vlevo. Když výstřely zahoukaly znovu, velmi blízko mne, začal jsem se plazit po trávě, která se mi zdála velmi chladná.

Pak si vzpomínám, že jsem s námahou vylezl na jakési návrší. Na jeho vrcholu jsem padl úplně vyčerpán. Po chvíli jsem pochopil, že je to Kapitánova Mohyla. Ztratil jsem vědomí . . .

Po chvíli jsem se vzpamatoval, a pojednou jsem spatřil v temnotě jakousi neobvyklou, pohyblivou, bílou skvrnu . . . Pohybuje se vzad i vpřed . . . Padá dolů, vyletuje vzhůru . . . chvílemi úplně mizí, ale stále se blíží ke mně. Vzpomněl jsem si na vypravování Josefa Trofidy i jiných podlouníků o přeludu . . . Pak jsem si připomněl, že u tohoto návrší jsem se po prvé setkal se Sášou Veblinem. „Kdyby on tak věděl, že tu jsem!“ A přelud se stále blíží ke mně . . . Je blízko . . . blízko . . .

Pak, po chvíli, vidím nad sebou skloněnou tvář a rozeznávám klidný, přísný pohled očí i temné brvy. Slyším hlas . . . Odpovídám, ale nevím . . . co. V posledním záblesku vědomí slyším dotaz, znám-li Petříka? . . . Začal jsem se smát . . .

„Jakže? Znáš... znám... Jak bych ho neznal! Ha, ha, ha!“

Pak všechno mizelo se závratnou rychlostí do nekonečné dálky. Hrají barvy. Znějí zvuky . . . Šílí bouře hlasů, vír tváří, obrazů i barev . . . Letím vpřed, padám dolů, do černé, chladné propasti . . .

5

Procitl jsem v malém pokoji. Vpravo byly dveře, vpředu otevřené okno, zastřené záclonkou, jíž pohyboval lehký vítr.

Poslouchám. Odkudsi zdaleka přiletují hlasy žen, rozmlouvajících na dvoře. Nemohl jsem pochopit, kde jsem. Nikdy jsem v tom pokoji nebyl. Chtěl jsem vstát, ale nedostávalo se mi síl. Tehdy jsem řekl nahlas:

„Kdo je tu?“

Dveře pokoje se otevřely; spatřil jsem v nich malého, směšného človíčka. Hleděl na mne skrz skla brýlí a usmíval se.

„Probudil ses?“ řekl po chvíli.

„Ano.“

Uvědomil jsem si, že je to hodinář Mužanský. U něho bydlili Julek Potrhlík a Petřík Filosof. Nemohl jsem pochopit, jak jsem se sem dostal.

„Tu máš, napij se toho!“ Mužanský nalil do sklenky jakýsi lék a dal mi jej vypít. „Chlapci přijdou později.“

Vyšel z pokoje, ale já jsem znovu usnul.

Večer jsem se probudil po druhé. V pokoji bylo temno. Pootevřenými dveřmi jsem slyšel hlasy kolegů. Zavolał jsem na ně. Julek a Petřík vešli do pokoje, nesouce rozsvícenou lampu.

„Jak se ti daří?“ zeptal se mne Julek.

„Vyspal ses?“ řekl Petřík.

„Ano. Vyspal jsem se . . .“

„To si myslím. Dlouho jsi spal! Oh, dlouho!“ řekl Julek.

„Jak jsem se k vám dostal?“

Kolegové pohlédli na sebe — a Julek se mne zeptal:

„Tak ty se na nic nepamatuješ?“

„Ne. Trochu si vzpomínám na Kapitánovu Mohylu . . . a na přelud . . . Rozmlouval se mnou . . .“

Petřík se usmál a řekl:

„Právě ten přelud tě zachránil, jinak bys tam byl zemřel, nebo by tě byli sebrali zelení! Jak se ti daří?“

„Dobře.“

„Nenamáhá tě hovor?“

„Ne.“

„Tak nám pověz, jak ses tam dostal? Ale zvolna a všechno, máme čas,“ řekl Petřík.

Začal jsem jim vypravovat všechno, co jsem prožil od rána, kdy jsem byl uvězněn. Kolegové často přerušovali mé vyprávění a dávali mi různé otázky.

V té chvíli vrzly v sousední jizbě dveře. Poznal jsem Lordův hlas. Po chvíli mě kolega radostně přivítal.

„Tolik jsem se o tebe strachoval!“ řekl Lord. „Nemohl jsem se dovědět, co je s tebou!“

A znovu se mne začal vyptávat a já jsem podrobně vypravoval o svém uvěznění, o pobytu v Čezvyčajce a v Dopru, o odsouzení k vyhnanství, o útěku z vlaku i o zpáteční cestě přes hranice.

Kolegové se upřímně radovali nad šťastným koncem těch příhod. Pak jsem se zeptal Lorda, co se stalo s nimi po mém zatčení.

„Víš,“ řekl Lord, „čekali jsme na tebe pět minut, čekali jsme deset, čtvrt hodiny — a nic. . . Radíme se: co dělat? Jedni říkají, abychom se vrátili, druzí, abychom poslali někoho na zvědy. A tak šel Krysa na zvědy. Po polích došel zezadu k chalupě a vplížil se na dvůr. Viděl vojáky. Věc byla jasná: byl jsi zatčen. Vrátil se k nám a povídá to. Vzali jsme krosny a hajdy zpět! Ale chlápci únavou přímo padali. Jen taktak, že jsme se před svítáním dovlékli do Starosělského lesa. Vichřice trochu utichla. Vlezli jsme do lesa. Tam

bylo v metrech dříví. Roznítili jsme oheň a trochu osušili oděv. Pak jsme oheň uhasili, protože jsme se báli, aby někdo nespatriil dým. Měli jsme s sebou čtyři láhve kořalky, a to nás zachránilo. Dočkali jsme se večera a pak hajdy zpět. Sotva živi jsme se vrátili. Leo a Elegán onemocněli . . .“

„Zaplatil vám žid za cestu?“ zeptal jsem se Lorda.

„Cože? Dvojnásobně nám zaplatil: každému po třiceti rublech. A úkryt u Bombiny byl navždy uzavřen.“

„A kam jste pak chodili?“

„Různě. Já chodím nyní s Jurlinem. Krysa též. Ale chodíme zřídka kdy. Není ani na vodku . . . Čekáme na podzim.“

„A nikdo z chlapců nebyl chycen?“

„Z našich nikdo . . . Nyní málokdo chodí . . .“

„A co je ještě nového?“

Chlapci mi počali vypravovat mnoho novinek. Pak mi řekli, že rozhlásili po městečku, že jsem odjel do Vilna. Nyní, po uzdravení, to musím potvrdit. O mém zatčení za hranicemi vědí jenom spolehliví chlapci. Lord mi dal třicet zlatých rublů.

„Zač je to?“ zeptal jsem se ho.

„Za tvou poslední cestu přes hranice . . . Až se uzdravíš, půjdeme k Bergerovi. Náleží ti odměna za zachránění party. Zboží bylo drahé. Zachránil jsi mu tři tisíce dolarů, možná i více . . . Mluvil jsem s ním již o tom.“

Poslouchal jsem ho dosti pozorně, a pak jsem se zeptal:

„Co myslíš: proč byla u Bombiny léčka?“

„Někdo nás prozradil!“ řekl Lord. „Jinak by tak na jisto na nás nečekali!“

„Nikdo jiný než on!“ řekl jsem, mysle na Alfreda.

„I já si to myslím! Ale jak se dověděl, kde máme úkryt?“

„Snad to řekl v opilství některý chlapec, a on se to dověděl,“ řekl Julek.

„Možná,“ řekl Lord. „Nevadí. Však on si to někdy od-pije. Za všechno!“

Nazítří mi bylo tak dobře, že jsem se oblékl a s Julkem jsem šel do města. Bylo teplo. Slunce rozlévalo proudy paprsků na městečko. Po cestě jsme se zastavili u Lorda a společně s ním jsme šli k Bergerovi. Berger byl doma. Našli jsme ho v bohatě zařízené jídelně.

Spatřil jsem rázovitou židovskou postavu. Mna si ruce, pozval nás do vedlejšího pokojíku.

„Tam bude pohodlněji, a nikdo nás tam z ulice nespátří . . .“

V tom pokoji stálo u zdi několik velkých, zamčených kufrů. Uprostřed byl dlouhý stůl, vyplňující skoro celou volnou prostoru. Pootevřenými dveřmi sousedního pokoje zazníval sem plný dívčí hlas, zbarvený východním smutkem:

*Ó, bajadéro, já miluji tebe!
Ó, bajadéro, trala lala lala!*

Žid se lehce usmál, pohladil bradu, a řekl:

„Tak co mi, pane Boleslave, chcete? Je něco zajímavého?“

„Vrátil se náš chlapec,“ Lord ukázal na mne pokynem hlavy. „Však víte, je to ten chlapec, který zachránil partu, ale sám byl zatčen. Seděl v Čece a v Dopru. Byly mu vzaty všechny peníze a byl odsouzen. Po cestě jim utekl! Náleží mu od vás prémie . . .“

„To je ten . . . Vladislav?“

„Ano.“

„Hned, hned,“ řekl Berger a vyšel z pokoje.

Zakrátko se vrátil ve společnosti mladého, skvěle oděného žida. Poznal jsem Cilindra a přivítal jsem se s ním. Několik minut jsme rozmlouvali, ale pak Lord řekl:

„Nu, Bergere, zatřes pytlíkem, chceme oslavit kolegův návrat!“

Žid vylovil z kapsy dlouhý měšec, najisto domácí výroby.

Vyňal z něho a položil na stůl deset desetirublů. Přisunul je ke mně.

„Prosím. Pro štěstí, pane Vládě . . .“

Vzal jsem peníze — a rozloučili jsme se s ním.

„Skoupý chlap!“ řekl Lord, jda po ulici. „Tys mu zachránil tolik tisíc, a on ti dal stovku!“ Chvilí mlčel, a pak dodal: „Proto jim děláme „legrandy“! Chlap raději všechno ztratí, nežli by za práci dobře zaplatil!“

Zamířili jsme ke Gintě. Když jsem vstoupili do našeho salonu, spatřil jsem veselé tváře chlapců. Když mě spatřili oni, začali křičet:

„Hurá! . . . Ať žije! . . . Podejte ho sem!“

Spatřil jsem za stolem stále návštěvníky krčmy: Bolka Kometu, Felka Loudu, Mamuta a Krysu. Byl tu i Havránek, velmi mladě vypadající podlouník, který na večírku u Sáši hrál se mnou v partě karty a udeřil Alfreda lahví. Vedle Komety seděl Jurlin, proslulý podlouník, vůdce, který již odedávna vodil partu a chodil i v létě. Byl to padesátiletý muž, vysoký, ramenatý, rudý. Nyní byl opilý. Hlasitě se smál a stále opakoval: „Buďte tiše!“ V koutě dřímal harmonikář Tonda.

Když jsem přistoupil ke stolu a přivítal se s přítomnými, zvedl Bolek Kometa ruce a řekl:

„Pravím a říkám vám, chlapci, že z toho důvodu,“ měl na mysli můj útěk, o němž vědělo již mnoho chlapců, „musíme pít ze sklenek, ne, ne, z věder vodku!“

„Výborně!“ zvolal Lord.

„Buďte ticho!“ dodal Jurlin.

Počala pitka. Pil jsem jenom pivo, a málo. Necítil jsem se ještě zdráv. Tonda hrál na harmoniku. Platil jsem dnes za všechny . . .

Pak, unaven vřavou, jsem se vrátil s Julkem domů a lehl jsem si.

Zvěděl jsem, že Josef Trofida skončil trest a vrátil se do

městečka. Poprosil jsem Julka, aby mě probudil večer o osmé. Probudil jsem se sám o čtvrt hodiny dříve. Oblékl jsem se a šel jsem s Julkem k Josefovi. U domu jsem se zastavil.

„Ty, Julku, jdi domů, vrátím se sám.“

„Dej pozor, abys znovu neonemocněl!“

„Jsem zdrav. A konečně, jdu jenom k Trofidovým.“

Julek se vrátil a já jsem rychle vstoupil na dvůr. Bylo zde všechno jako dříve. Otevřel jsem dveře a vstoupil jsem do pokoje. Na stole byla lampa se světle modrým stínidlem; v jejím světle jsem spatřil Janinčinu hlavu, opřenu o dlaně. Dívka mi dlouho patřila do tváře, a pak, odkládajíc na stůl knížku, již četla, řekla:

„Čekala jsem vás!“

„Ano. A jak jsi věděla, že přijdu?“

Usmála se.

„Věděla. Řekla mi to kočka. Chytala dnes u mlýna ryby, a pak se myla, myla . . .“

Zaslechl jsem kroky, a do pokoje vstoupil Josef Trofida.

„Ach, to jsi ty! Čekal jsem na tebe. Věděl jsem, že ses vrátil. To je dobře. Napijme se vodky, nebo chceš čaj?“

„Raději čaj.“

Josef odešel do kuchyně. Udivilo mne, že jsem nikde neviděl Helenu. Myslíl jsem, že odešla do městečka.

Když jsme si za chvíli sedli k čaji, začal jsem se vyptávat Josefa, jak žil v době mé nepřítomnosti. Pak jsem mu vypravoval své příhody. Janinka nás poslouchala, ale nevmísila se ani slůvkem do rozmluvy. Na konec jsem se zeptal Josefa:

„Jak se daří Hele?“

Po Josefově tváři přelétl křečovité záchvěv. Oči se mu široce otevřely. Dlouho hleděl na mne, neodpovídaje na tu otázku. Zazněl tichý pláč: Janinka vstala, a šla do ložnice. Nemohl jsem pochopit, co se stalo. Proč je má otázka tak vzrušila. Na konec Josef ze sebe vyrazil:

„Ty tedy . . . Ty to opravdu nevíš?“

„Nevím. A co se stalo?“

„Není Heleny,“ řekl Josef a sklonil hlavu. „Není, není . . .“

„Zemřela?“

„Ne,“ Josef zavrtěl hlavou, jako by se dusil, a pak poněkud povstal a řekl tiše: „Oběsila se . . .“

„Oběsila se?“

„Ano. Na hrušce . . .“

Byl jsem tou zprávou zděšen. Pocítil jsem, že mi podklesávají nohy. Pojednou, nevím proč, jsem si vzpomněl na Helu, jak stojí na žebříku v sadě — a vedle ní stojí Alfred, nastrojený, s bičíkem v ruce . . .

„Proč to udělala?“ zeptal jsem se Josefa.

Josef mi dlouho patří do očí. Vidím, že nechápe mou otázku. Opakuji ji.

„Proč?“ řekl Josef tiše. Ale pak rychle odvětil: „Protože byla těhotná! Proto!“

„Ach!“

„Ano! Byla těhotná a bála se, že se jí budou lidé posmívat! Oh, jak byla hloupá! Hloupá! Nikdo by jí neublížil, dokud jsem tu já . . . , a ona! . . .“

Pozdě večer jsem se vracel domů. Josef mi nabídl, abych bydlil dále u něho, ale řekl jsem mu, že si o tom promluvíím s Petříkem a s Julkem. Bylo mi velmi nepříjemně. Cítil jsem, že v mé duši vzrůstá stále větší nenávisť k Alfredovi. Šel jsem zamýšleně a nevím, kdy jsem sešel s cesty. Zastavil jsem se u nějakého domu. „Kam jdu?“ pomyslil jsem. „Aha, zde bydlí Josífek Husař!“ Přistoupil jsem ke dveřím domu a zaklepal jsem. Po chvíli zazněl v síni Josífkův hlas:

„Kdo je tam?“

„Já. Vláďa . . .“

„Ach! Hned!“

Otevřel spěšně dveře a pustil mě dovnitř. Pokoj byl

prázdný. Na stole jsem spatřil hebrejskou knížku; na ní ležely brýle.

„Nechceš se napít?“ zeptal se mne Josífek. „Mám dobrou višňovku. Připravovala ji žena . . . Má zlaté ruce!“

Přinesl lahvičku višňovky. Vypili jsme několik kalíšků. Židé neradi pijí ze skleniček. Pak jsme si začali vyprávět o různých věcech. O mém zatčení Josífek věděl.

„Někdo nás u Bombiny zradil,“ řekl jsem mu. „Jinak by je nikdy nenapadlo, že je tam naše skrýše. Byla tam léčka. Rozumíš?“

„To je jeho práce!“ řekl Josífek s velkým přesvědčením.

Ani jména, ani Alfredova příjmení Josífek nevyslovil, ale věděl jsem dobře, koho myslí.

„Jeho, pravíš, práce?“

„Jeho! Jeho!“ Josífek zmlkl. I já jsem mlčel. To trvalo dlouho. Pak, nevím proč, jsem řekl:

„Potřebuji revolver.“

Josífek na mne pohlédl.

„Revolver?“

„Ano. Ale chci dobrý. Jistý!“

Josífkovy oči zablýskly.

„Rozumím ti.“ Začal mi obšírně a znalecky rozebírat vady i přednosti různých zbraní.

Přerušil jsem ho.

„Vyznám se v tom také,“ řekl jsem. „Chci mít dobrý revolver. Ten je nejjistější.“

„Ano, ano . . . nejjistější . . . Víš co? Počkej trochu. Napij se ještě višňovky. Dělal ji žena . . .“

Odešel z bytu.

Nevím sám, proč jsem se rozhodl mít revolver, když jsem se dověděl o Helině sebevraždě. Měl jsem sice k Alfredovi odpor, ale nemínil jsem ho nikdy zabít. Byl jsem dalek té myšlenky, ba i nyní, když jsem kupoval revolver, byl jsem přesvědčen, že začnu zase podloudničit. Již tehdy, kdy jsem

byl uvězněn v Dopru, jsem si umiňoval, že, přehnu-li a budu-li chodit znovu přes hranice, pak jako Alinčukové — jenom se zbraní. Věděl jsem, že Alfred nikdy nevynechá žádné příležitosti, aby mi uškodil, ale zabít ho?

Josífek se zakrátko vrátil. Zavřel dveře. Přesvědčil se, jsou-li dobře zatáhnuty záclony na oknech, a pak vylovil z kapsy balíček, ovinutý papírem a mnohokrát převázaný motouzem. Přerízl nožkem motouz a rozvinul papír. Objevil se matně se lesknoucí důstojnický revolver. Josífek několikrát zatáhl za spoušť; kohoutek se zvedal nahoru a se suchým třeskem udeřil dolů.

Prohlédl jsem si revolver. Byl nový a čistý. Pracoval lehce. Příjemně se držel v ruce. Husař, vida, že se mi zbraň líbí, se usmál a řekl:

„Připaf jako hodinky! Sedm hlav nešťastných!“

„A náboje?“

Husař vytáhl z kapsy dvě krabičky s náboji. „Mám jich zde padesát. Budeš-li potřebovat více, pak si ke mně přijď! Lze jich koupit i tisíc.“

„Kolik ti zaplatím?“

„Tolik, co stojí mne! Nejsem handlíř.“

„A kolik?“

„Deset rublů.“

„Tady máš patnáct.“

Dal jsem mu patnáct rublu, ale Josífek mi pětirubl vrátil.

„Řekl jsem ti, že nechci na tobě vydělat! Kdybys neměl peněz, dal bych ti jej zadarmo.“

Rozloučil jsem se s Josífkem. Když jsem byl již v síni, řekl jsem:

„Ty, nemysli si, že si to připravuji na Alfreda!“

„Nic takového jsem nikdy neřikal.“

„Chci revolver proto, abych v Sovětech nepadl do rukou lumpům. Dělají na nás léčky, mohli by někdy člověka zabít...“

„Ano, ano . . . Vím to,“ řekl Josífek, otvíraje mi dveře na dvůr.

„Dobrou noc!“ řekl jsem. „Ale višňovku máš dobrou!“

„To žena,“ odpověděl Josífek, „má briliantové ruce . . .“

Šel jsem temnou uličkou. V hlavě mi šuměla višňovka. Na jednom místě jsem se zastavil. Podíval jsem se na nebe. Zářila tam Velká Medvědice. Vytáhl jsem z kapsy revolver — a nabil jsem jej. Bylo příjemné držet v ruce drsnou, ohnutou rukojeť revolveru. Mhouře levé oko, mířil jsem na jednotlivé hvězdy. Pojednou jsem se rozesmál. Napadlo mě, že nyní mám dva nejlepší přátele: Velkou Medvědici, která mi vždycky ukazovala správně směr — a revolver, nabitý sedmi nábeji, který v čase potřeby mne pomůže ubránit.

Když jsem byl v Dopru, slyšel jsem od vězňů, že číslo sedm je zlodějské, šťastné číslo. Snad ta domněnka vznikla z toho, že číslo sedm svým tvarem připomíná paklič.

6

Bydlím třetí týden u Mužanského. Nechtěl jsem se vrátit k Trcfidovým. U nich pánuje nyní stále pochmurná nálada. Josef vůbec nechodí za hranice. Bojí se o matku, která po Helině smrti upadla v jakousi zmrtvělost — a přestala mluvit. A pak, je ho stále potřeba doma. Nechtěl jsem jim zvětšovat starostí. Řekl jsem to Josefovi. A kolega mi přiznal, že mám pravdu.

Nikdy mi nebylo tak dobře jako nyní, od chvíle, kdy bydlím u Mužanského. Starý hodinář objel polovinu světa. Zná mnoho zajímavých krajů a večer u samovaru nám vypravuje mnoho historek. Každý den zrána se jdu s Petříkem a s Julkem koupat do Isloči, a pak, po snídani, jdeme do lesů v okolí. Sbíráme tam jahody a hříby, pak odpočíváme na měkkém mechu a dlouho ležíme nepohnutě, hledíce na hluboké, vzdálené nebe, po němž plují lehké a veselé mráčky.

Petřík bere s sebou vždy nějakou knížku a čte nám ji. Posloucháme ho. Stává se, že při jeho čtení usínám, a pak se Petříka ptám, jak to bylo dále od místa, kdy jsem přestal poslouchat.

„Neměl jsi spát,“ praví Petřík, ale pak si dá říci a vypravuje mi onu část knihy, již jsem prospal. A čte dále.

V poledne se svlékáme a opalujeme se na slunci. Vracíme se domů na oběd, nesouce s sebou vůni lesa i veselou náladu. Baruška, hubatá služka Mužanského, nám podává oběd. Sedáme ke stolu a jíme každý za dva. Pijeme pivo. Již delší čas vodku vůbec nepiji . . .

Takový způsob života zlepšil mé zdraví, ale začal jsem se nudit. Petřík a Julek mají zaměstnání. Petřík učí několik žáků v městečku, a Julek pomáhá při práci Mužanskému, který mu slíbil, že ho vyučí hodinářství. Ale já nemám nic. Několikrát přišel ke mně Lord a zval mě k práci, ale řekl jsem mu, že si chci ještě odpočinout.

Několikrát jsem se zeptal kolegů, jak jsem se dostal do jejich bytu. Ale nechtějí mi to vysvětlit. Julek řekl: „Řekl nám to přelud.“ A Petřík: „Později se to dovíš!“

Skrývají něco přede mnou. Ale co? Nechci se příliš dotěrně vyptávat.

Jednoho dne, když Julek pracoval společně s Mužanským u pracovního stolu a Petřík šel do města, vyšel jsem z domu a namířil jsem k Šášovi Vebelinovi. Věděl jsem dobře od chlapců, že Šáša není doma, neboť odjel s Živicou do Radoškovič, ale zachtělo se mi vidět Felu. Byla doma. Byla krásná . . . Měla na sobě sličné růžové šaty. Udivilo mne, že Fela vypadá vždy jinak. Každé její šaty jí dávaly jiné kouzlo. Ale vždycky byla krásná. A dnes byla neobyčejně vážná.

Když jsem vstoupil do bytu, našel jsem ji ve společnosti Cilky Kočky, která byla oděna do jiskřivě žlutých šatů. Kolem pasu měla široký lakovaný pásek s velkou niklovou sponou.

Děvčata pila čaj. Cilka každou chvíli vybuchovala veselým smíchem, ukazujíc při tom velké, dosti hezké zuby a růžové dásně.

„Chceš čaj?“ zeptala se mne Fela.

„Jsem po snídani.“

„Nevadí. Sedni si. Na sklenku čaje místo vždycky najdeš . . .“

„Bolek dlouho nepřichází,“ řekla Cilka.

„Ještě je brzo,“ odpověděla Fela.

Věděl jsem od chlapců, že je Cilka již delší čas Lordovou milenkou. Bolek si ji nechtěl vzít, ale dívčině na tom vůbec nezáleželo, protože byla úplně volná a nebála se pomluv. A nejenom že se neskrývala se svým poměrem k Lordovi, ba naopak jej úmyslně vyzvedávala, ukazujíc se všude v jeho společnosti.

Když Fela po snídani uspořádala stůl, přišel Lord. Byl oděn jako pan hrabě: klobouk, bílé kalhoty, lakýrky, hůlka, japonská vázanka, vesta vlající všemi barvami . . .

„Naše úcta!“ řekl Lord na prahu.

Cilka vypískla, vyskočila, a třesouc tlustým tělem, běžela k Lordovi. Objala ho růžovými, tlustými pažemi kolem krku a líbala ho na ústa. Lord ji chopil do náručí a zatočil jí ve vzduchu po pokoji.

Fela se lehce usmála — a pohlédla na mne. Odpověděl jsem jí úsměvem.

Šli jsme do města. Potkávali jsme mnoho chodců. Všichni patřili na Felu. Muži se za ní ohlíželi. To mi lichotilo. Fela měla v uších náušnice s velkými brilianty. Na prsou drahou sponu. Na ruku několik náramků! A na prstech mnoho prstenů. Děvčata milují skvosty, a Sáša sestře dary neskrblil!

Potkávali jsme stále četnější houfy lidí. Zdravili jsme se se známými. Nedaleko kostela jsem spatřil Alfreda, jdoucího stejným směrem. Vedl v podpaží Kládu a něco jí po-

vídal. Dívka se hlasitě smála. Pohlédl jsem na Felu. Měla stažené brvy . . .

Alfred a Kláda se k nám přiblížili. Pojednou Kláda mě postřehla. Přestala se smát. Lord jí řekl:

„Poklona, slečno Kládo!“

Alfred smekl a uklonil se. Fela kývla hlavou.

Po návratu ze Sovětů jsem u Klády nebyl. Spatřil jsem ji nyní po prvé. Chtěl jsem k ní jít hned po návratu, ale dověděl jsem se od Krysy, že Kláda nyní chodí s Alfredem — a zanechal jsem toho. A nyní jsem se o tom přesvědčil. Toto setkání zvýšilo můj zájem o Felu. Věděl jsem, že se o ni Alfred už přes dvě léta pokoušel, a že nic nedokázal. Nechtěla se za něho ani provdat, třebaže jí to mnohokrát nabízel.

„Je to moudrá a hrdá dívka,“ pomyslíl jsem. „Takovou nelze snadno černým knírkem zbalamutit!“

Fela a Cilka odešly do kostela, a já i Lord jsme se počali procházet mezi nastrojenými chlápci. Na schodišti stála děvčata.

Přistoupil k nám Jurlin. Pozdravil nás a plivl při tom na stranu úmyslně na lakýrky staršího Alfredova bratra, Albína Alinčuka, který v té chvíli byl nedaleko nás. Alinčuk zrudl a nevěděl, co by měl dělat.

„Promiňte, Albíne!“ řekl klidně Jurlin.

„Prosím!“ zabručel Albín, otíraje kusem papíru poplivanou lakýrku.

Přiblížil se Krysa.

„Asi se mu nelíbí, žes mu plivl na špičku lakýrky!“ řekl vyzývavě.

K Albínovi přistoupili jeho bratři, ale Krysa mluvil dále:

„Proč to otíráš papírem? Olízej botu jazykem! Bude se blyštět jako slunce. A lidé si budou myslit: to je nějaký kníže, to není syn kramáře!“

Alinčukové zrudlí, ale šli dále. Jurlin se obrátil k Lordovi:

„Potřebuji ještě dva chlapce. Zboží je mnoho a nikoho nemám!“

„A v městečku je málo chlapců?“

„Nechci každého.“

„Nešel bys?“ zeptal se mne Lord.

Chvilí jsem se rozmýšlel. Peněz jsem měl již málo. Bylo nutno dáti se do práce. A dlouhá nečinnost se mi velmi zprotivila. „Kdy jdeš?“ zeptal jsem se Jurlina.

„V úterý.“

„Dobrá. Pujdu s vámi.“

„Výborně!“ řekl Lord. „Zeptám se ještě Elegána. Snad také půjde . . .“

Jurlin šel ke Gintě, ale my jsme čekali dále na příchod děvčat z kostela. Konečně jsme spatřili Felu a Cilku, které šly mezi děvčaty. Šli jsme k nim a obešli jsme s nimi náměstí před kostelem. Obrátilo se k nám mnoho pohledů. Cilka okouzlovala chlapce svou smyslnou postavou, Fela krásou, Lord byl slavný podloudník a opilec — a já byl tehdy ještě cizí člověk, a má přítomnost po Felině boku vzbuzovala ještě větší zájem.

Prošli jsme zvolna ulicemi města. Lord na jednom místě vstoupil do obchodu s ovocem a nakoupil tam cukroví, čokolády a ořechu. Vrátili jsme se domů. Fela nám podala oběd; na stole byla i láhev višňovky. Lord začal pít na zdraví našich dívek, pak jejich příbuzných po meči, po přeslici, pak na hranici a podloudníky. Pil na štěstí — a buhví nač ještě! Cilka se nám v pití skoro vyrovnala. Fela byla střízlivější, ale vypila rovněž mnoho višňovky. Její tvář zbledla, oči se jiskřily, rty měla zrudlé . . . Neodtrhoval jsem od ní oči a každou chvíli jsem jí doléval kašíšek . . .

Později jsme odtáhli stranou stůl a Lord spustil gramofon. Byl to jakýsi starý valčík. Lord vzal Cilku kolem pasu, a přitisknuvše se těsně k sobě, kroužili po jizbě. Dívčina se smála a zakláněla hlavu. „Oh, udusíš mne!“ Ale sama se

k němu tulila celým tělem. Poprosil jsem Felu o tanec. Začali jsme kroužit po pokoji. Stále pevněji jsem ji tiskl k sobě. Nevzpírala se mi . . . V jedné chvíli jsem zaslechl její hlas, jakoby z velké dálky: „Snad již dosti, ne? Nebo se spálíš!“

Večer jsem doprovodil společně s Lordem Cilku domů. A když jsem se před tím loučil s Felou, stisklo mi děvče pevně dlaň a řeklo:

„Přiď někdy.“

„Kdy?“

„Kdy chceš.“

„Dobrá, přijdu!“

Bylo mi veselo. Nebylo mi líto ani Klády ani Lény. Byl jsem úplně okouzlen Felou. A přece, když jsme doprovodili Cilku domů a Lord mi řekl: „Tak co? Nepůjdeme ke Kališánkovým?“ — odpověděl jsem ochotně: „Dobrá! Bude dobře, když si ještě trochu popijeme!“

Té noci, po prvé po svém návratu ze zahraničí, jsem nespal doma . . .

7

Je nás jedenáct. Obvyklá velká parta podloudníků. Jdeme lesem v zeleném přítmí po měkkém mechu, jako po dně moře. Krademe se tiše mezi stromy — jako přeludy. Po nebi se stejně tiše kradou mraky. Poslaly vpřed jako vějíčku malý, lehký mráček, a plují za ním v celém houfu.

Jurlin jde první. Kráčí zvolna, lehce se naklání vpravo i vlevo. Rysími zraky obhlíží kraj před sebou. Za ním spěchá Lord. Jde lehce, jako po parketách. Vrhá pohledy vpravo i vlevo. Za nimi, dvěma to proslavenými vůdci, jdu já. Za mnou jde Krysa. Stále se usmívá. Asi si na něco vzpomněl . . . Dále spěchá Kometa. Rozhodil černé vousy do vzduchu a prudce kráčí vpřed. Za ním cupitá Soňa, Jurlinova žena. Jde drobným, ale jistým krokem. Zvykla si již, neboť chodí s mužem již druhý rok. Za Soňou podupává

Vaňka Bolševik. Hledí na její lýtka a pozoruje, jak se hou-
pají její boky . . . V hlavě má plno smyslných obrazů —
a často z nepozornosti dupá na suché větve. Tehdy Krysa
obrací hlavu, dělá přísnou tvář a ukazuje mu pěst. A Vaňka
bručí:

„Ohlíží se jako kobyla na vlka!“

Za Vaňkou pospíchá Cucáček, veselý, směšný a lehkomy-
slný chlapec. Zlobí se, když ho tak nazývají. To jméno
dostal takto: Jednou zrána šel na vlastní pěst přes hranice.
Zboží měl neobyčejné — několik tisíc dětských dumlíků.
Udělal si bandáž. Navlékl dumlíky na šňůrky a vložil je pod
kazajku.

Bylo to v létě. Chlapci se nepodařilo dojit přes noc do
úkrytu. Proto, když nastal den, se schoval v žitě. Nudilo ho
sedět na místě, a proto se počal krásti dále. Na jednom
místě ho spatřila jezdecká hlídka. Vojáci ho chtěli zadržet,
ale on, šup, jako štika do vody, schoval se do žita. Po dlou-
hém úsilí ho polapili — a začali ho prohledávat. Shodil ka-
zajku, a hle, stojí před nimi omotán samými dumlíky! Bol-
ševici vyprskli do smíchu. Pak jeden z nich řekl:

„Víte co, soudruzi? Takového podloudníka zadržovat
nebudeme!“ — a druhý dodal: „Ať si to odnese. Alespoň
budou mít malí bolševici něco pro potěchu!“

A pustili ho. Ba, nevzali mu ani zboží! Po návratu do
městečka vypravoval to chlapcům. A od té doby volali naň
v městečku — Cucáčku!

Za Cucáčkem jde Leon Jubina. Chlapci mu říkají Mlád-
neček, protože rád koketuje s děvčaty a stále chodí v jejich
společnosti na různé večírky. Mládeneček chodí přes hra-
nice zřídka kdy, jen tehdy, když ho k tomu donutí bída.
Bojí se těch cest. Za Mládenečkem kráčí elegantním kro-
kem v elegantních botách i šatech — Elegán. Jenom čapku
a kazajku má staré.

Na konci party škobrtá Hirš, mladý žid, který nás do-

provází. Je krátkozraký, bázlivý, a proto se stále rozhlíží kolem sebe a mhouří oči. Nemůže nám stačit, ale bojí se zůstat pozadu. Proto, když vidí, že zůstal o několik kroků zpět, dává se do běhu, směšně cupitá krátkýma nohama a otírá si při tom šátkem zpocenou tvář. Jednou se Lord ohlédl a spatřil, že si Hirš otírá šátkem čelo. Přistoupil k němu. „Chceš dostat po hubě?“

„Proč? Co chceš?“

„Hned schovej ten šátek! Bílý kapesník je v lese vidět na kilometr! Po druhé si vezmi žlutý nebo zelený!“

Krosny máme po pětáctyřiceti librách. Jenom Soňa má třicetiliberní. Zboží neseme lehké, ale takové, které jde dobře v Sovětech: zrcátka, nůžky, knoflíky, jehly, hřebeny, břitvy, štětce na holení. A vyděláváme stejně jako na drahém zboží — za krosnu patnáct rublů . . .

Jurlinova žena, Soňa, je třicetiletá, ale zdá se mladší. Má kulatou, veselou tvář, světle modré oči, višňové rty, světlé vlasy a na bradě dulek. Je dosti hezká, a Jurlin v ní vidí vrchol krásy. Bere ji s sebou na cestu ne proto, aby více vydělal, nýbrž proto, že je velmi žárliv a bojí se ji nechat doma.

Já každou chvíli zasunuji ruku do bočné kapsy kazajky a s příjemným pocitem svírám pevně drsnou rukojeť revolveru. Nikomu z chlapců jsem neřekl, že mám s sebou revolver. Vím, že se bojí chodit se zbraní, neboť v Sovětech soudí přísně podlouníky, po lapené se zbraní v ruce. Ba někdy jsou i odstřelováni . . . Je to mé tajemství, které nechci nikomu prozradit!

Chci raději bojovat nebo zhynout, než znovu trpět hlad a krmít vši v Dopru.

Noci jsou nyní krátké, a proto nepospícháme, abychom jedním pochodem došli do úkrytu, nýbrž ve dne na skrytém místě odpočíváme. Místo, kam jdeme, leží pětadvacet kilometrů od hranice, na severovýchod od Starého Sěla. Ubí-

ráme se nejvíce lesy. Jurlin vede partu dokonale: nedrží se žádných cest ani pěšin, a jde přímo na východ . . .

Přečkali jsme den v lese a následující noci jsme došli k velkému sadu. Jurlin odsunuje v plotě prkno; protáhli jsme se tím otvorem do sadu, uprostřed něhož je velká kůlna. Vstupujeme dovnitř.

Jurlin a Lord jdou k chalupě. Za čtvrt hodiny se vrátili a počali odnášet krosny. Lehli jsme si. Soňa spí v rohu kůlny — vedle muže. Hirsch spí rovněž v kůlně.

8

Přiblížil se srpen. Nastává zlaté období. Na hranici počal ruch. Podlounníci se dávali na cestu stále častěji a početněji. Pracoval jsem stále v Jurlinově partě. Měli jsme štěstí. Několikrát nás zelení prohnali, ale nikdo nebyl chycen. Krysa měl chuť sehrát „legrandu“, ale Lord nesouhlasil, protože zboží bylo laciné a prodej krosen se nevyplácel . . .

Práce byla stále těžší. Hranice obsadila na polské straně policie. Pohraniční vojenské stráže byly odvolány. A hned, jak začala policie konat pohraniční stráž, nastaly jí srážky s bolševickými vojáky, kteří s našimi vojáky žili v míru, chodili po jedné pohraniční stezce, často se stýkali a společně rozmlouvali. Nyní se na hranici rozléhaly stále častěji výstřely. Bolševici stříleli po našich strážích . . . Policisty, kteří hlídali hranice, rudoarmějci nazývali: „čornyje vorony“ a „čornaja sotnia“. Proto pohraniční stráž byla odsunuta od hranice o několik desítek metrů zpět, a teprve tam byly pro ni udělány stezky. Učinili to jak Poláci tak i bolševici. A hranice byla na mnohých místech opevněna ostnatým drátem.

Chodit přes hranice bylo stále těžší. Pohraniční stráž pracovala čile a dobře. Všude byly hlídky. Na příhodných místech byly překážky z ostatního drátu. Proto, abychom je

přešli, musili jsme s sebou nosit rohožky nebo žebříky. Někdy jsme přestřihovali dráty nůžkami, ale to jsme dělali jen v nutném případě, abychom zeleným zbytečně neukazovali oblíbená místa našich přechodů.

Koncem srpna jsem šel s Jurlinovou partou po sedmé přes hranice. Vyrázili jsme časně. Noci byly delší, a proto jsme chtěli dojít do skryše do rána. Parta byla celá: Jurlin, Lord, já, Kometa, Krysa, Soňa, Vaňka Bolševik, Elegán, Cucáček, Mládeneček a Hirš. Krosny jsme měli čtyřicetiliberní. Nedaleko hranice vytáhli Lord a Kometa z hustých porostů několikametrovou rohožku. Byla upletena ze slámy a proutí. Lord nesl dvě dlouhé tyče a Kometa rohožku.

Zvolna jsme došli k hranici. Noc byla temná. Nebe zamžené. Dlouho jsme poslouchali na kraji lesa; pak jsme vyšli na průsek a přiblížili jsme se k záseku. K jednomu konci rohožky byla přivázána tyč, zvedli jsme ji, a pak i s rohožkou jsme položili ten můstek na dráty. Konec rohožky na naší straně jsme rovněž přivázali k tyči.

Začali jsme přecházet. Jeden po druhem jsme vylezli nahoru — a držíce se rukama tyče — soukali jsme se na druhou stranu záseku. Šlo to rychle a tiše. Když jsme byli na druhé straně, zvedli jsme rohožku. Pak jsme odvázáli tyče, rohožku svinuli a namířili jsme dovnitř lesa. Tyče i rohožku jsme ukryli v hustých porostech malin, dosti daleko od hranice. Na zpáteční cestě jich znovu použijeme . . . Přešli jsme šťastně pohraniční les i řeku na druhé linii.

Les byl stále řídký. Zakrátko jsme přišli na úzkou loučku, která tvořila klín mezi dvěma křídly lesa. Přes tu loučku tekli potok. Jurlin nás vedl dále podél jeho břehu. Les mizel v temnotě. Bylo jasněji, a proto jsem mohl rozeznat krajinu na několik kroků před sebou. Loučka se stále rozšiřovala.

Na jednom místě jsem zaslechl zvuk železa. Jurlin se zastavil. Celá parta znehybnela na místě. Zvuk se několikrát

opakoval. Pochopil jsem, že to zvoní železné řetězky na nohou koní, pasoucích se na palouku.

Jurlin přeskočil na užším místě potok, a kráčeje dále, vstoupil na močál. Zakrátko se nám počala země bořit pod nohama, a musili jsme se vrátit zpět.

Když jsme se znovu zastavili a poslouchali na břehu potoka, zaslechl jsem jasně spěšné kroky blížících se lidí. Jurlin skoro během uhnul vpravo. Pojednou zpředu blýskla lampička. V jejím světle jsem spatřil obrysy kolegů, kteří šli přede mnou. Jurlin se obrátil k močálu. Pojednou zazněl z boku hlas:

„Stůj! Stůj! Stůj . . .! Chlapci, jděte do lesa! Rychle!“

Zablýsklo ještě několik lampiček. Zazněl dupot mnoha nohou, výkřiky a proklínání.

„Stůj! Stůj . . .! Stůj, k čertu, nebo střelíme!“

„Najisto nemají u sebe karabin,“ pomyslíl jsem, „protože by již dávno stříleli!“

Prchali jsme dále k močálu. Nohy se bořily hluboko do bláta, ale pronásledovatelé se k nám blížili stále více a více. Krysa běžel vedle mne a proklínal:

„To jsou hřbeti! Pastevci! Mrzáci!“

Viděl jsem, že nemůžeme prchnout. V jedné chvíli jsem odskočil stranou. Krysa křičel: „Kde jsi?“

Neodpověděl jsem. Chvíli jsem stál sám; pak jsem postřehl, že se ke mně blíží jakési temné postavy. Posvítíl jsem si na ně lampičkou, ale zároveň, ránu za ranou, jsem počal do nich pálit z revolveru. Spatřil jsem, že lidé, kteří nás pronásledovali, začali prchat. Rychle jsem vyházel z bubínku vystřílené náboje a znovu jsem jej nabil. Pojednou jsem zaslechl z boku, ale těsně u sebe, lehké kroky. Div že jsem tam nestřelil, ale krátký záblesk mé lampičky vylovil z temnot postavu Krysy!

„Buď vojáci pásli koně a neměli s sebou karabiny, nebo pastevci. A to nejspíše!“ dodal po chvíli. „Ale tys je ná-

ramně přivítal! Byli by nás dohonili. Znají tu každé místo a nenesou krosny . . . Ale dobře jim! Dobře!“

„Půjdeme za našimi?“ zeptal jsem se kolegy.

Krysa lehce hvízdł.

„Za našimi? Kde je nyní najdeš? Vrátime se do městečka! A zboží je naše!“ dodal po chvíli a tiše se zasmál.

Šli jsme zvolna močálem směrem k potoku, a pak jsme po jeho břehu dorazili k lesu.

Ještě před půlnocí jsme se vrátili do městečka.

„Kde prodáš zboží?“ zeptal jsem se Krysy.

Podloudník popotáhl nosem: „Já prodám třeba sto fůr zboží! Jen mi je opatří!“

„Tedy prodáš i mé?“

„Dobrá. Pomoz mi je donést domů; zítra budeš mít peníze!“

Poblíže domu, kde Krysa bydlil, jsem se s ním rozloučil. Kolega zadržel na chvíli moji dlaň.

„Ty, neřskej chlapcům, žes pokropil ty lumpy. Báli by se s tebou chodit!“

„Dobrá!“

„A o zboží řekni, žes je v močálu zahodil, rozumíš? Aby si chlapani nemyslili, že to byla „legranda“!“

„Dobře!“

„Večer přijdu k tobě,“ řekl Krysa, a nesa ohě krosny, zmizel v hloubi dvora. Šel jsem domů.

Tak jsem po prvé vyzkoušel revolver.

Nazítří v poledne přišel ke mně Krysa.

„Prodal jsi krosny?“ zeptal jsem se ho.

„Ne . . . Za všechno zboží, tvé i mé, mi dávají sto osmdesát rublů. Hrdlují se, poněvadž vědí, že spěchám. Já bych to prodal, ale nevím, co tomu řekneš . . . Aby sis o mně něco nemyslil!“

„Co bych si myslel?“

„Že si chci něco nechat!“

„Vím, že to neuděláš! Jdi, a prodej to!“

Krysa odešel — a k večeru se vrátil, nesa mi devadesát zlatých rublů . . . Vesele se smál.

„Víš to? Jurlinova parta se vrátila.“

„Vrátili se všichni?“

„Jurlin se vrátil s Lordem a s Kometou. Elegán a Cucáček přišli spolu. Soňu přivedl Vaňka Bolševik. Najisto spolu pováleli všechnu trávu na hranici!“

„A co Mládeneček?“ vzpomněl jsem si na Jubina.

„Ten se nevrátil. Možná, že někde bloudí . . .“

„A co se stalo se zbožím?“

„Jurlin, Lord a Kometa je vrátili, protože šli s Hiršem.“

Šli jsme ke Gintě. V salonu bylo plno podlouníků. Naše krčma se činila. Zde se umlouvaly různé obchody. Zde se shromažďovaly party. Zde se bavili ti, kdož něco vydělali. Hrála zde harmonika, prolévala se zde vodka, a někdy i krev.

Když jsme vstoupili do jizby, naplněné tabákovým kouřem, spatřil jsem, že u prostředního stolu sedí všichni naši, i Jurlin, který sem zřídka kdy přicházel. Udělali nám místo u stolu.

„Nu, tak se napijte, a pak si promluvíme!“ řekl Lord významně.

Vypili jsme dvě sklenky vodky. Pak se obrátil Lord ke Krysovi:

„To ty jsi včera páčil na ty pastevce?“

„Ne, já ne . . . A proč?“

„Nic, nic.“

Lord se obrátil ke mně:

„Tak to ty jsi na ně střílel?“

„Ne.“

Jurlin řekl nahlas:

„Oni stříleli . . . Buď jeden, nebo druhý . . . Vím to. Byl jsem nablízku.“

„A nestříleli to oni na nás?“ řekl Krysa.

„A kdo to na ně svítil lampičkou? Co?“ zeptal se Jurlin.

„Proč se ptáte?“ zeptal jsem se Lorda, jsa poněkud rozhněván těmi otázkami.

„Jde o to, naše parta je pokojná. Chodíme za čistou prací — a nechceme, aby se braly revolvery. Buď všichni, nebo jinak, když chytanou s revolverem jednoho, půjdeme všichni ke zdi! A Mládeneček se nevrátil . . . Možná, že ho polapili . . .“

Krysa se rozesmál.

„Eh, jste vy to zajáci! A kdyby nás chytli všechny, tak co?“

„Nic!“ odpověděl Jurlin.

„Ano . . . Ty nic! Tebe židi vykoupí, ale my zdechneme, ne?“

„Vykoupí i tebe!“

„Nejsem jejich pacholek.“

„Tak nemluv!“ vmísil se do řeči Kometa. „Jurlin je náš člověk a ví, co mluví!“

Krysa povstal.

„On ví, ale pro sebe! A vy si nevzpomínáte na těch pět kučkunovských chlapců, které vloni sedláci polapili a v močále ubili? Co? Vzpomínáte si? Nu? I my jsme byli stíháni v těchže místech!“

Všichni mlčeli. Tehdy jsem vstal a řekl jsem:

„Na ty hřbety jsem střílel z revolveru já!“

Nikdo neodpověděl. Jenom Krysa řekl slavnostně:

„A dobře jsi udělal!“

Po chvíli promluvil Lord.

„To je něco jiného! Tys nevěděl, že nikdo z nás revolvery na cestu nebere!“

„Věděl jsem to!“

Tehdy řekl Jurlin:

„Po druhé to nedělej!“

„To je moje věc!“ odpověděl jsem. „Ty mi to nebudeš zakazovat! Chodil jsem s revolverem, a také dále s ním chodit budu!“

„Výborně!“

„Pak s mojí partou nepůjdeš!“ řekl důrazně Jurlin.

„Nemusí!“ odpověděl za mne Krysa. „Vidíš, jaký jsi! Chlapec nám možná zachránil svobodu, a on nad tím ohrne je nos!“

Pojednou zazněl ode dveří zvučný hlas:

„Z toho kvasu piva nebude!“

Ohlédli jsme se. Ve dveřích stál Sáša v oblacích tabákového kouře. Nevěděli jsme, kdy sem přišel, protože dveře salonu byly stále otevřeny. A tam vyslechl Sáša celou naši rozmluvu. Nyní zvolna kráčel ke stolu. Za ním Živica. Oba měli ruce v kapsách.

Zazněly pozdravy. Udělali jsme jim místo u stolu. Jurlin krátce po jejich příchodu odešel. Sáša se obrátil ke mně:

„Střílel jsi včera na ty lumpy?“

„Ano.“

„Tu máš!“ Přisunul mi jednu sklenku a sám vzal druhou. „Na štěstí!“

Přitukli jsme si a jedním douškem vypili. Pak si Sáša zapálil cigaretu a řekl:

„Až budu mít práci pro tři, půjdeš se mnou!“

Rozveselil jsem se. S upřímnou vděčností jsem pohlédl Sášovi do očí a přikývl jsem: „Dobře!“

Sáša vyšel ze salonu do restaurace. Zakrátko se mezi nás vrátil a za několik minut Ginta a Tekla začaly přinášet a klást na stůl lahvičky vodky, piva i likéry. Pak přinesly mnoho rozmanitých nádob s rybami a masem.

„Sáša koupil celý bufet!“ řekl Kometa.

A Sáša odpověděl:

„Tak, bratří, pijte! Pijte a jezte! Dnes nikdo neplatí!“
Pak zavolał ke stolu Tonda a nalil mu sklenku likéru.

„Pij!“

Harmonikář vypil a dal se do jídla. Sáša mu dal do hrsti několik desetirublů a řekl:

„A teď hrej! Ale po našem, s ohněm! Aby i stůl poska-
koval!“

A hle, v mžiku zazněly veselé tóny Sobotní písně! Pod-
loudníci pili do úmoru. A vodku zajídali ovocem, cukrovím,
likéry, slanečky, uzenkami i okurkami.

„Pijte, bratří, pijte! Aby nic nezbylo!“ pobízel nás Sáša.
A chlapani nelenili. Lord zpíval:

*Pohled', Helo, na mou těžkou bídu,
jak jdu z krčmy mezi hcufy lidu!
Nahý, bosý, také otrhaný,
zpitý, zbitý, celý podrápaný!*

Pozdě v noci jsem odešel s Krysou ze salonu. V hlavě
mi hučelo. Krysa byl rovněž úplně opilý. Uprostřed náměstí
jsme se zastavili. Řekl jsem kolegovi: „To je s Jurlinem
konec?“

„Ano, konec!“

„Hrome! Ale s kým nyní půjdeme? Zlaté období je před
námi!“

„Nu, třeba s divokými!“

„Znáš je?“ zeptal jsem se Krysy.

„Koho bych já neznal! Alespoň se pobavíme! Trala,
lala!“

A Krysa počal prozpěvovat Sobotní píseň a tančit v blátě
po náměstí.

Pak jsme se dlouho vzájemně doprovázeli domů. Cosi
mi vypravoval, ale nepamatuji se již, co . . .

V pohraničí byla jedna neobvyklá parta. Říkalo se jí „parta divokých“, a chlapcům, kteří v ní chodili, divocí, nebo také blázni. Divocí nedbali žádných pravidel opatrnosti — a chodili přes hranice útokem. Často byli polapeni. Partáci se v ní měnili každou chvíli. Ale podivná věc: ta bláznovská parta pracovala již třetí rok! Stokrát rozbita, stokrát se znovu sešla — a dále otřásala za nocí hranic i pohraničím. Povstalo a zaniklo mnoho part, položili se i ti nejlepší vůdcové, ale ti ďáblové pracovali bez přerušení.

Mezi divokými byli ti, jež nebylo lze přinutit, aby chodili s partou řádnou; ti, kdož se nechtěli podrobit žádné kázni; ti, kdož potřebovali sehnat brzy hodně peněz — i ti, kdož milovali dobrodružství a nedbali nebezpečí . . .

Krysa hned nazítří po našem sporu s Jurlinem mě seznámil s vůdcem divokých, Vojtěchem Andělem. Našli jsme ho doma. Seděl ve velké dětské kolébce uprostřed jizby a houpal se, kymáceje nohama vpřed i vzad. Ke spodnímu rtu měl přilepenou cigaretu. Na stole ležel na peřině nahý chlapeček, a podivná věc: neplakal! Snad proto, že si právě dumlal palec levé nohy . . .

„Buď zdrav, Anděle!“ zvolal Krysa, vstupuje se mnou do jizby.

Anděl přimhouřil levé oko a odplivl si do kouta pokoje.

„Nu, a co?“

„Co je u tebe nového?“ řekl Krysa.

„Obchody se hýbají a v pohybu je obchod!“ odvětil Anděl — a houpal se dále.

„Chceme s vámi chodit přes hranice,“ řekl Krysa.

„Můžete . . . Nechci, či co? Andělská věc!“

„A kdy jdete?“

„Dnes.“

„Kam?“

„Kdo to ví?“

„A kde vás máme hledat?“

„Čert ví!“

Krysa vylovil z kapsy láhev vodky.

„Tak to zapijeme?“

Anděl souhlasně zakašlal a vyfoukl ke stropu hustý mrak kouře. Krysa mu podal láhev. Anděl lehce vytáhl zátku, poznamenal prstem na láhvi polovinu jejího obsahu, zaklonil hlavu a houpaje se dále, začal pít. Vodka mu bublala v hrdle, ohryzek skákal nahoru i dolů. Anděl však nepřerušil pití. Pak pohlédl na sklo láhve, a opravdu, vypil tolik, kolik naměřil! Podal láhev Krysovi, který vypil douškem svůj díl, podal láhev mně, a zeptal se Anděla:

„Kde se tedy setkáme?“

„Večer . . . u Kentaura . . . jako andělé!“

„Výborně! Buď zdrav!“

Když jsme vyšli od Anděla, řekl jsem Krysovi:

„Vždyť je to blázen!“

„Moudrý blázen!“ odvětil kolega.

Večer jsme šli směrem k domu kupce Kentaura, jehož všichni v městě měli rovněž za blázna. Snad proto, že dával zboží divokým. Nabízely se mu lepší party, ale on měl rád divoké a dával jim zboží již třetí rok . . . Divocí mu dělali „legrandy“; on přimhouřil oko: „znám vás!“ Znovu přepad! On znovu přimhouřil oko a pozval několik divokých na kořalku. Pak jim řekl:

„Nu, chlapi, stane-li se to ještě jednou, pak poneseš přes hranice slámu! A já s vámi!“

Divoké to bodlo u srdce a „čistě“ odosílali pětkrát až osmkrát zboží. Kentaur se vzdával. Založil továrnu na mýdlo ve Vilně, továrnu na inkoust, továrnu na čokoládu v Grodně. Továrny byly jeho utkvělou myšlenkou. Kromě přezdívký Kentaur (podle znaku jeho četných továren) měl ještě jednu — Fabrikant. Továrny se obvykle pokládaly,

poněvadž divocí, vidouce, že kupec bohatne, a že zakládá továrny, začínali mu dělat „legrandy“, a Kentaur upadal . . . Znovu pozval své blázny na kořalku — a zase se vzdával. A tak to šlo již třetí rok.

Nedaleko Kentourova domu se procházely skupinky chlapců. Chodili po dvou, po třech . . . Krysa zdravil některé podloudníky.

„Kde je Kentaur?“ zeptal se jednoho z nich.

„Sedí se Sumcem.“

„A pijí kořalku,“ dodal druhý.

Procházeli jsme se podél obchodů a domů. Zakrátko vyjel z brány kupcova domu velký vůz. Seděli v něm — Anděl, Sumec a žid, který doprovázel partu, Berek Pohřbivač. Vůz řídil Kořa Kulhavý, Kentaurův čeledín. Anděl zavolal jednoho chlapce a řekl mu několik slov. Chlapec přikývl. Vůz se rozjel a zakrátko zmizel v zátočině.

Chlapci zamířili v hloučcích k cestě, vedoucí k Duškovu.

Nedaleko za Vygoničemi vyšel z lesa naproti prvnímu hloučku Anděl. Počkali na ostatní, a pak zamířili do hloubi lesa.

Tam se na jednom místě Anděl zastavil nedaleko velké hromady klestí, u níž stáli Sumec a Berek Pohřbivač. Anděl začal z ní vytahovat krosny. Házel je nedbale na zem a nahlas počítal: „ . . . jedna, dvě, tři . . .“ Odpočítal osmnáct krosen a skončil. Obrátil se k nám:

„Vezměte krosny! Jako andělé!“

Na cestu bylo ještě příliš brzy. Chlapci se rozešli po lese a řezali si noži mocné kyje. Divocí to dělali tak vždycky. Já i Krysa jsme si rovněž uřízli dvě silné hole. Pak se chlapci shromáždili nedaleko hromady klestí, a ležíce na mechu, kouřili cigarety.

Bylo nás devatenáct. Blížil se večer. V lese bylo stále temněji. Anděl přistoupil k hromadě klestí, vytáhl z ní

velký pytel a začal vyťahovat láhve kořalky. Odpočítal jich devět a řekl:

„Po jedné na dva! Jako andělé!“

Chlapci se dali do pití; Anděl pečlivě zavázal pytel a dal ho Sumcovi nádavkem ke krosně:

„Ty to poneseš! Jenom to nerozmlať!“

Sumec cosi zabručel a vzal pytel. Chlapci pili. Někteří se zalykali kořalkou a kašlali. Rozléhaly se veselé hlasy a výbuchy smíchu. Setmělo se.

„Tak, blázni, vezměte krosny!“ křičel Anděl.

Všichni povstali a začali si připínat na ramena pásky krosen. Krosny byly těžké. Nesli jsme kůži na podešve. Laciné zboží, ale zisk činil až tři sta procent.

„A ticho! A ani mru, mru!“ rozkázal Anděl chlapcům a dal se na cestu.

Někdo mu odpověděl výbuchem hlasitého smíchu. Jiný zahvízdal. Parta šla vpřed. Chlapci nezachovávali ticho ani vzdálenost. Lámali větve, kašlali, kleli, smáli se a roztáhli se na čtvrt kilometru. Anděl se několikrát zastavil, hrozil pěstí, ale marně. Tehdy se rozběhl tak rychle vpřed, jako by nám chtěl utéci. Musili jsme za ním skoro běžet.

Já a Krysa jsme šli uprostřed party. S počátku mě udivovalo takové chování podlounníků poblíže hranice, ale pak jsem se rozveselil. Kořalka mě rozehřála a neopatrný pochod chlapců zahnal všechny myšlenky na nebezpečí. Kdosi, několik kroků přede mnou, prozpěvoval:

*Co to vidím, co to slyším z peلهu?
Tročký leze po zebříku na střeche —
ryčtí, vřeští, kňučtí národu:
nic nemáte, ani svobodu!*

„Zdrávo! Hybaj dále!“

Ozývaly se hlasy podlounníků a Šimpanz (to on zpíval!) vypitým tenorem zpíval další strofy písně.

Pojednou se parta zastavila. K Šimpanzovi přiběhl Anděl:
„Zavři tlamu, kušno!“

„A proč?“

„Proto. Nebo vás povedu do rukou bolševiků! Jako an-
dítky! Jsme u hranice! Vlezou nám do cesty vojáci!“

Anděl šel vpřed. Jdeme rychle. Nyní nikdo nezpívá, ale
děláme stejně mnoho hluku. Po chvílce přicházíme k hra-
ničnímu průseku. A stejně prudce, bez zastávky jdeme dále.
Je dosti jasno. Před námi je vysoký a široký pás překážek
z ostnatého drátu. Anděl zahýbá vlevo a jde podél průseku.
Míjíme pohraniční sloupy. Chlapci buší do nich v chůzi
pěstmi nebo holemi. Anděl zahrnul vpravo a zastavil se u zá-
seku. Přistupujeme k němu.

„Šviháku, nůžky!“ volá Anděl.

Kosta Švihák vytáhl z kapsy kazajky nůžky a Anděl začíná
rychle přestřihávat dráty, které zvoní pod ostrím nůžek a
padají na strany. Práce jde rychle. Chlapci odsunují stranou
konce drátů.

Přechod je volný. Přecházíme na druhou stranu průseku
a jdeme dále. Všiml jsem si, že všichni nejdou včlím pocho-
dem, že někteří jdou stranou.

Slyším vpředu hlasitý pleskot vody. To chlapci přechá-
zejí tryskem říčku. Ponořil jsem se skoro po prsa do vody —
a spěchám za Krysou, jenž jde přede mnou. Vylezl jsem na
druhý břeh a skoro úprkem běžím za kolegou.

Dorazili jsme na paseku. Pojednou slyšíme z boku vřeš-
tivý výkřik:

„Kdo to jde?“

„My!“

„Kdo my? Je vás víc?“

„Strýc!“ ryčí Sumec.

Na několika místech zazněly výbuchy smíchu a několik
kroků od nás z temné houštiny třeskl výstřel z karabiny.
S naší strany blýsklo naráz několik lampiček, které ozářily

houstí. Spatřili jsme nejasné postavy vojáků v dlouhých, šedých pláštích. Několik klacků zasvištělo tím směrem. Kdosi z chlapců vykřikl:

„Hurá! Hr, na ně!“

Vojáci se spěšně ukryli v křoví. To všechno se stalo za pochodu, který nebyl ani na okamžik přerušeno. Když jsme odešli odtud několik set kroků, zazněly zezadu výstřely a výkřiky. Nevšimli jsme si toho a spěchali jsme stále rychleji vpřed . . . Asi dva kilometry od hranice pustil se Anděl po dobře uježděné pěšině přes les.

Chlapci rozmlouvali. Chvillemi blýskaly lampičky. Anděl si toho vůbec nevšiml a šel velmi prudce, drže v jedné ruce lampičku a v pravé — kyj.

Anděl byl devátým vůdcem party divokých. Prvním vůdcem a zakladatelem party byl Tonda Zedř. Byl to blázen lepšího stylu. Pracoval nejen pro výdělek, ale především pro dobrodružství. Dovedl jít s partou několik kilometrů podél hranice a vytrhovat pohraniční sloupy, které pak házel s chlapci do řeky. Na jeho kousky si vzpomínají chlapci dodnes. Byl zabit na bolševické strážnici, kam se, opilý, šel zeptat na cestu.

Po něm nastoupilo šest menších nebo větších bláznů. Žádný z nich šťastně neskončil. Někteří byli zabiti, jiní zastřeleni nebo uvězněni. Andělov předchůdce byl Vaňka Houkadlo. Roztrhal ho vlastní granát, který měl zavěšen na pase: náhodou se odjistil a vybuchl. Anděl byl devátým bláznem . . .

Život a osudy vůdců party divokých, ba i chlapců, pracujících stále v partě, byly neobyčejné. Poznal jsem jich později mnoho — ale nenašel jsem ani jeden společný jejich rys. Byly to převážně bouřlivé povahy, jejichž vlastním živlem bylo partizánství, boj, hazardní cesty . . . Byla to sebranka z různých krajů Ruska i Polska. Většinu tvořili uprchlíci, kteří se z různých příčin nemohli vrátit do So-

větů, a proto se usadili v pohraničí. Někteří z nich žili ze dne na den, zde pracovali, zde hynuli. Život mnohých by mohl být osnovou barvitého, neobyčejného románu . . . Spisovatel by zde našel nevyčerpatelné zřídlo příběhů a typů. Ale my jsme tomu nerozuměli, ba ani jsme o tom nepřemýšleli. Málokdo z nás uměl psát, nikdo nic nečetl. Politika nás nezajímala. A když jsem nejednou pozoroval ty chlapce, jejich neobyčejné charaktery, nespoutanou sílu, často jsem o tom uvažoval: jak by ti lidé mohli být lidstvu prospěšní. Ale zde promrhali nejednou velké síly nadarmo . . .

O druhé hodině v noci jsme dorazili k cíli. Byla jím osamělá usedlost, obklopená se všech stran lesem. Byla tu kdysi smolárna.

Když jsme se přiblížili, zazněl vzteklý štěkot psů. Zastavili jsme se. Anděl třikráte dlouze zapískal. Za několik minut zazněl v temnotě chraplavý hlas, ukřídňující psy, a pak blýsklo sedmkrát světlo lampičky. Šli jsme dále. U vrat usedlosti čekala na nás temná postava. Zahučely veselé hlasy chlapců.

„Bud' zdrav, Hrudo! . . . Žiješ ještě?“

Proti všem zvykům podloutníků a jejich přechovavačů jsme nešli do stodoly, nýbrž do chalupy. Tam, v rozlehlé jizbě s černými, zasmolenými stěnami, jsme počali shazovat se zad krosny. Spatřil jsem velkého, rozložitého muže s černou čupřinou na hlavě a s mohutným vousem. Přezdívka Hruda mu přiléhala úplně.

Anděl a Hruda uložili krosny na lavici u stěny. Pak hodil Hruda na ohniště smolné poleno a bylo jasněji. V sousední jizbě zakvílel dětský pláč i hlas ženy, která je uklidňovala.

Podloutníci postavili lavice kolem stolu a začali pít kořalku. Hruda položil na stůl ohromný, snad dvacetikilový pecen chleba a přinesl uzené maso. Chlapci pili svou kořalku, neboť kromě zásoby, již nesl Sumec, si vzal každý

na cestu ještě dvě láhve. Někteří dolévali láhve vodou.

Berek Pohřbivač, Anděl a Hruda vytahovali z krosen zboží a ukládali je na lavice.

K ránu nás vyvedl Hruda z jizby a šli jsme do hloubi lesa. Tloukli jsme se po pěšinách skoro hodinu. Když se rozednilo, došli jsme na malou mýtinu. Uprostřed ní stála velká salaš. Její větší část zaujímaly hromady smolných štěpin. Lehli jsme si, kam kdo chtěl — a počali jsme podfímovat . . .

Když se setmělo, opustili jsme mýtinu a jdeme přes les. S počátku se mi zdálo, že je v lese již temno, ale zakrátko oči přivykly na šero — a vidím, že večer ještě nenastal.

Vycházíme z lesa. Z daleka se rysují temné tvary budov. Mihotají se světla v oknech chalupy.

„Počkejte zde, andílkové!“ řekl Anděl a zamířil k chalupě.

Vrátil se za čtvrt hodiny s Berkem Pohřbivačem. Přinesli deset lahví samožitné. Bere jednu láhev, druhou dává Sumcovi — a ostatní nám. Pijeme kořalku. Je dosti silná a velmi nás rozohňuje.

Dorazili jsme na cestu. Jdeme, cigarety v ústech, v skupinách po dvou, po třech. Někteří se opírají o hole, jiní je nesou jako karabiny přes rameno. Zaznívá hluk hovorů.

Les končí. Před námi jsou otevřená pole. Hledím na nebe — září tam Velká Medvědice. Je mi veselo. Říkám si v myslí postupně jména jednotlivých hvězd: Eva, Irena, Žofka, Máňa, Helena, Lída, Leona . . . Ach, vzpomněl jsem si na Lenu . . .

Začíná pochod, skoro běh přes pole. Jdeme bez krosen, a alkohol nás stále více rozohňuje. Míjíme zprava i zleva vesnice, slyšíme lidské hlasy, vidíme v oknech světla.

Vyšli jsme na cestu. Z dále slyším hrkot kol. Myslíl jsem, že uhneme s cesty, ale zmýlíl jsem se. Jdeme po ní dále. Hrkot se blíží. Z šera se vynořil sivý kůň a za ním dlouhý žebříňák. Sedí v něm tři sedláci a žena, která má na hlavě bílý

šátek. Zastavují koně a udivenýma očima patří na náš houf.

Míjíme je a noříme se do temnoty. Vzduch je teplý, vonný. Zastrčil jsem ruku do kapsy kazajky a tisknu dlaní teplou rukojeť revolveru. Pojednou mě naplnila dětská radost. Chce se mi smát, skákat, dělat kotrmelce. Cítím nadbytek sil a zdraví. A nebezpečí? Nestarám se o ně! Mám revolver — a ten mě nezradí nikdy. Sedm jistých nábojů, ach, a sedm hvězd na nebi . . .

Dereme se lesem na západ. Jdu s revolverem v ruce. Nikdo si toho nevšiml; druhá linie je již blízko. Jdeme přes potoky, úvozy, pahrbky . . .

Pojednou jsme se zastavili, první Anděl, a podle jeho příkladu ostatní. Jsme dvě stě kroků od kraje lesa. Stromy jsou zde řídké, ale vidím před sebe jen na dvacet kroků. Stojíme dlouho mlčky. Pak Anděl vyrazil rozhodně vpřed. Vedle něho jdou Sumec a Šimpanz. Pojednou zazněl vpředu hluk. Kdosi z chlapců zavola: „Stůj!“ Blýsklo několik lampiček. Anděl, Sumec a Šimpanz skočili vpřed. My za nimi . . . Zapraskaly větve . . . Lomoz šel po lese a vzdaloval se kvapně od nás. Došli jsme na kraj lesa. Spatřil jsem Anděla, Sumce a Krysu. Měli v ruku jakési pytle. Podíval jsem se pozorněji. Byly to podíloudnické krosny . . .

„Ti to hnali — jako andílkové!“ řekl náš vůdce.

„Kdo to byl?“ zeptal se Pleskal.

„Najisto naši, z Rakova,“ řekl Sumec. „Hned se podíváme!“ Anděl začal rozbalovat krosny. Byly v nich punčochy, trikotin, chromové kůže.

„To je parta Adama Dumily. Má zboží od Arona z Vilenské ulice,“ řekl Sumec.

„Nu, chlapci, budou šestáky!“

Vzali jsme krosny a šli jsme se přes širokou louku k řece.

Druhá linie. Voda je tu dosti hluboká, ale my nejdeme k brodu, neboť tam bylo chyceno v posledním měsíci několik chlapců z různých part.

Chlapci se úplně svlékají, a nesouce cděv a krosny v rukou, jdou k protějšímu břehu. Jsme ponořeni až po prsa do vody . . . Vyběhl jsem na druhý břeh a tam se rychle oblékám.

Jdeme k hranici. Jdeme spěšně, ale každý se snaží, aby nedělal zbytečného hluku. Skoro všichni mají v rukou lampičky. Já držím revolver . . .

Již, již jsme u hranice . . . Skoro během jsme došli k průseku a jdeme podél drátěných překážek. Znovu zazvonilo ostří nůžek — a přetáté dráty padají na strany. Cesta je volná. Hajdy vpřed!

Ve dvě hodiny v noci jsme došli na hřbitov, ležící na kraji městečka. Odtud se chlapci rozcházejí na všechny strany. Jdu spat ke Krysovi. Neklepáme, ale jdeme do stodoly a leháme si tam na měkké, vonné seno. Zdá se mi o divokých, o hranici, o Léně . . . Zdaližpak si na mne vzpomene? Chtěl bych se s ní brzo sejít! Rozhodl jsem se, že ji při nejbližší příležitosti navštívím . . .

— Nazítří ráno jsem šel k Petříkovi a Julkovi, ale nenašel jsem je doma. V mé nepřítomnosti vyrazili na cestu s Jurlinem.

Po našem rozchodu s Jurlinem začali s ním chodit. To se mi líbí. Ta parta je přece jenom nejjistější a má dobrou skrýši; a chlapci musí vydělávat na zimu! Julka Potrhlíka nyní nepoznávám: s Petříkovou pomocí se mnoho učí a stále čte . . .

Večer jsem šel ke Gintě a bavil jsem se do pozdní noci v našem salonu. Krysa tam byl rovněž. Dal mi pětacítyřicet rublů; patnáct za cestu a třicet jako díl za krosny, které jsme vzali uprchlým podloudníkům. Později jsem tiše vyklouzl ze salonu. Šel jsem k Sášovi. Ne — to byla jenom záminka! Chtěl jsem vidět Felu . . .

Dům Veblinových byl temný. Obešel jsem jej. Jedno okno bylo osvětleno . . . A to okno vedlo z Felina pokoje do sadu.

Tiše jsem se kradl blíže. Okno bylo zastřeno záclonou, která dobře nepřiléhala. Shýbl jsem se, a pohlédl jsem dovnitř. Div že jsem necouvl. U okna byl malý stolek. Na něm stála lampa a v jejím světle jsem spatřil výrazně Felinu tvář. Podpírala si hlavu o dlaně a četla nějakou knížku. Její tvář ve světle lampy byla okouzující; nemohl jsem od ní odtrhnout zrak. Obrátila list . . . a četla dále. Po chvíli se její tvář rozjasnila veselým úsměvem. Oči se leskly a zářily jako drahé kameny. Byly v nich podivné hlubiny — a z nich tryskaly teplé paprsky, které mne opojily radostí. Pak úsměv zmizel. Její tvář zchladla a skoro zpřísněla. Ale ten chlad mě pátil jako oheň a nepřemožitelně mě přitahoval. Byl bych zde zůstal dlouho, ale bál jsem se, abych nebyl spatřen z ulice.

Tiše jsem odstoupil od okna a zastavil jsem se uprostřed dvora. Úzký srp měsíce plul po nebi. Hvězdy svítily jasně. Noc voněla. Velká Medvědice byla neobyčejně krásná.

Cítil jsem, že nemohu odtud odejít, že musím vidět Felu, slyšet její hlas — a říci jí cosi . . . Cosi velmi vážného!

Vrátil jsem se k domu. Stiskl jsem kliku dveří. Zavřeny. Pojednou přišlo pokušení: mohu ještě couvnout! Co jí řeknu? . . . Ale jdu k oknu. K tomu oknu, kam jsem donesl Sášu Veblina. Klepu na okno. Víím, že to dělám příliš silně. Ale, třebaže to sám nemohu pochopit, klepu ještě silněji a netrpělivěji.

Pojednou slyším ve světnici prudké kroky a za oknem zazněl Felin hlas:

„Kdo je to? Co se stalo?“

„Já.“

„Kdo já?“

„Vláďa.“

„Vlá-ďa?! Hned . . .“

Znovu slyším její kroky. Jde do svého pokoje. Za chvíli se vrací a nese rozsvícenou lampu v ruce. Postavila ji na

stůl a jde rychle do síně . . . Odsunuje závoru. Otvírám dveře a vstupuji do síně, pak do bytu. Zapomněl jsem Felu pozdravit. Stojím nedaleko dveří a hledím jí do očí.

„Co je vám?“

Chvilí mlčím. Fela mi vždycky tykala, a hle, nyní vy! Po chvíli jsem odpověděl:

„Co? Není mi nic!“

Vidím v jejích očích údiv.

„Myslila jsem, že se něco stalo! Vypadáte nějak . . .“ nedokončila.

„Chtěl jsem se zeptat, kde je Sáša . . . A napadlo mě, že je snad doma.“

Chvilí mi patřila do očí, ale pak řekla:

„Ta-ak? Napadlo vás . . .“

Cítím, že stále více rudnu. Chci se ovládnout — a nemohu. A její oči se pojednou začínají smát.

„Tak tedy jste se, pane Vlád'o (mé jméno řekla měkce, skoro lichotivě), přišel zeptat na Sášu. Ano?“

„Ano.“

„A o mne se vůbec nezajímáte?“

„Ovšem, i o vás.“

„I o mne?“ Její oči září stále veseleji. Mně je strašně horko. Ale hovořím dále, třebaže nevím co a proč. „Ano . . . I o vás! Vždyť jste mi řekla tehdy v neděli . . .“

„Slyšme, slyšme!“

„Řekla jste mi, abych k vám někdy přišel!“

„Ano, ano, vzpomínám si! Vzpomínám! Nu, a pan Vlád'a si našel volný čas . . .“

„Ano.“

„A přišel mě navštívit . . .“

„Ano.“

„V noci . . .“

„Ano.“

„A trochu se předtím napil. Co?“

Začíná mě zachvacovat vztek. Cítím, že mě tlačí těmi otázkami ke zdi. Odpovídám chladně:

„Já vždycky popíjím. Mohu to dělat!“

„Ovšem! Pan Vláďa je statečný chlapec . . .“

Chci něco odpovědět, ale Fela mě zarazí pohybem ruky a mluví dále:

„A je pravda, že vždy, když se napije, jde k známým děvčatům?“

Pojednou cítím, že ztrácím vládu sám nad sebou. Začínám mluvit. Chtěl bych se zarazit, ale nemohu. A mluvím stále ohnivěji:

„A proč vás, Felo, tolik zajímá, kde chodím po nocích? Já vás nehládám, kam jdete, když jste se napila! A vaše chlapečky rovněž nescítám!“

„Tak?“ Fela opírá jednu ruku v bok. „A to je velmi hezké! Velmi!“

„Děkuji vám za uznání! A pěkně vás prosím, abyste mi prominula, že jsem vás vyrušil . . .“

„Prosím . . .“

„Přerušujete mne!“

„Odpusťte . . .“

„Prosím . . . Tedy vás prosím, abyste mi prominula . . . a nikdy už vás nechci svou přítomností vyrušovat . . .“

„Jak myslíte . . .“

Hledím na její chladnou, klidnou, skoro mrtvou — a přece krásnou tvář. Pojednou vidím na jejím čele dlouhou, kolmou vrásku. Ta vráska tam před chvílí nebyla! Co mi připomíná? Ach, Sášu!

„Dobrou noc, slečno!“

„Dobrou noc!“

Obracím se, a rozhodným, rychlým krokem opouštím byt. Na dvoře se zastavuji a cítím v duši vlnu hořkosti. Proč jsem jí to řekl? Proč? Byla přece s počátku tak veselá! Nikdy jsem neviděl u ní tak veselé, jiskřivé oči! Ach,

opravdu, vždyť žertovala! . . . A já jsem se urazil! Proč? Proč? Co nyní dělat? Jít a odprositi ji? Ne, nemohu . . . Za nic na světě bych to neučinil! . . .

Hledím do osvětleného okna. Vidím na zácloně pohyblivý stín. Pak zavrzaly dveře do síně. A pak, bodlo mě u srdce, zazněl vrzavý skřípot závory. Zakrátko bylo v jizbě temno . . .

Zvolna obcháším dům a s tlukoucím srdcem se kradu k oknu jejího pokoje.

A znovu hledím dovnitř skulinou mezi spodním okrajem záclony a rámem. Fela sedí u stolku. Dlaní levé ruky tiskne otevřenou knihu, a pravou, zařatou v pěst, bije do stolu. Tvář má chladnou. Oči zamračené. Trvá to dlouho. Pak se dívčina sklání nad knížku a začíná čísti . . . Pojednou prudce zavírá knížku a opírá se o opěradlo. Dlaně položila na hranu stolu.

Hledím jí nepohnutě do tváře, do očí a zachvacuje mě žal. Začínám kousat rty. Pojednou se naše pohledy setkaly. „Přece mě nemůže z osvětleného pokoje vidět! Nebo snad cítí můj pohled?“ Vidím, že se na jejím čele znovu objevila dlouhá, kolmá vráska a že její oči nabývají dravého výrazu . . . Chci couvnout . . . Ale v té chvíli Fela rychlým pohybem ruky odsunuje záclonu. Rychle se skláním a ve stínu domu se kradu pryč. Udělal jsem několik skoků do sadu, a pak spěchám k plotu a sedám si u něho na hromadu jakéhosi býlí.

Okno se otvírá. Vidím v jeho osvětleném obdélníku, jako v rámu, dívčí postavu. Vyklání se a snaží se proniknout zrakem temnotu. Poslouchá. Dlouho se nehýbe s místa . . .

Okno se zavřelo a po chvíli zhasla i lampa.

Povstal jsem. Dlouho jsem stál nepohnutě. Měsíc stoupal po obloze. Vyploval a potápěl se do mraků. Hvězdy hleděly vyčítavě. Velký Vúz spěchal k západu.

Přelezl jsem přes prkenný plot a šel jsem úzkou uličkou. Bylo dosti jasno. Nikoho jsem nepotkával. Když jsem došel k Minské ulici, spatřil jsem, že jde proti mně hlouček lidí.

Hlasitě rozmlouvali a smáli se. Zřejmě byli opilí. Když jsem se k nim ještě více přiblížil, poznal jsem Alfredův hlas. Chtěl jsem couvnout, ale věděl jsem, že mě spatřili, a proto jsem šel vpřed.

Když jsem k nim přišel blíže, poznal jsem Alfreda, Alfonsa a Albína Alinčuky; Ambrož a Adolf s nimi nebyli. Byl jsem několik kroků od nich; uhnul jsem stranou, chtěje se jim vyhnouti. Oni šli rovněž v tu stranu a snažili se mi zastoupit cestu. Proto jsem šel vpravo. Ale i oni šli vpravo. Alfred se motal, smál se a pokřikoval:

„Aj! Tady máme toho frajera! Felinina . . .“ řekl několik ohavných výrazů.

Cítil jsem, že mi hrkla krev do tváře, ale neodpověděl jsem a chtěl jsem je minout. Pojednou Alfons mi nastavil nohu a Alfred skočil přede mne.

„Co chceš?“ obrátil jsem se k němu.

„Rozbít ti hubu, troubo!“ odpověděl Alfred.

„Co se s ním bavíš? Zmlať ho!“ rozkřikl se Alfons a namířil na mne pěstí.

Kopl jsem ho prudce do břicha. Alfons zastenal a skulil se na zem. V té chvíli se Alfred a Albín na mne vrhli. Porazili mě. Vyrval jsem z kapsy revolver, jehož rukojeť jsem měl již dlouhou chvíli v ruce. Alfred mě rdousil. Opřel jsem revolver o jeho lýtko a zatáhl jsem prudce za spoušť. Padla rána. Alfred vyskočil, ale ihned padl na zem. I já jsem vyskočil, a začal jsem kopat Alfreda. V té chvíli odběhl Albín a vřeštěl:

„Policie! . . . Policie! . . . Vraždí! . . . Policie! . . .“

Dal jsem se na útěk. Albín běžel v povzdálí za mnou. Udělal jsem několik kroků proti němu a střelil jsem z revolveru do výše. Pač bez překážky jsem šel ulicí směrem k židovskému hřbitovu. Zezadu jsem slyšel výkřiky:

„Po-li-ci-e! Vraždí! Policie!“

„Chyťte ho!“

Kdesi z dále se ozval hvizd.

Nešel jsem domů, nýbrž zamířil jsem do polí. Pak, obcházeje kolem dokola městečko, došel jsem k domu, kde bydlil Krysa. Našel jsem ho ve stodole. Spal. Probudil jsem ho a řekl jsem mu o příhodě s Alinčuky.

„Co nyní dělat?“ zeptal jsem se ho.

„Dal jsi jim šňupec pepře! Vyučil jsi chány! Ale nyní je s tebou zle! Ohlásí to na policii!“

„A co, když půjdu na komisařství, a řeknu, že mě přepadli!“

„Zbláznil ses? Nemáš svědků! A dostaneš jak za zbraň, tak i za to, žeš ho střelil . . . A odsedíš si dobrý rok! Já se v tom vyznám!“

„Co dělat?“

„Musíš se nyní schovat, a pak uvidíme! A víš, jak jsi Alfreda postřelil?“

„Střelil jsem ho do nohy!“

„Střelil jsi ho do nohy, ale mohl jsi ho střelit do břicha! Zítra půjdu na zvědy; nyní tě ukryji ve stodole. Znáš takové místo . . . je nedaleko . . . Tam se můžeš skrývat třeba celý rok. Nikdo tě tam nenajde!“

Hned jsme se dali na cestu. Na okraji městečka jsme došli k velké stodole. Byla zavřena těžkou závorou. Vstoupili jsme dovnitř, odsunuvše prkno pod vraty stodoly. Prkno jsme dali zpět na jeho místo.

V stodole bylo teplo a ticho. Bylo tu šero. Stodola byla rozlehlá. Bylo v ní plno různého harampátí.

„Zde se může ukrýt batalion vojáků! A tebe zde nenajde ani sám ďábel! Jenom odtud neodcházej!“

Tak se se mnou rozloučil a od té chvíle se začíná nová historie v mém pohnutlivém životě; z těchto dalších dobrodružných příhod vyrostl mi nový román: „Kráľ hranice“.

POLSKÝ NIKOLA ŠUHAJ

HLAS S DRUHÉHO BŘEHU

Kdyby byla zpráva o podivuhodném životě Sergiusze Piaseckého a ještě podivuhodnějším osudu jeho románových pamětí vyšla z Ameriky, připsal by ji nevěřící a pochybovačný evropský čtenář vynalézavé americké reklamě. Ale u Piaseckého nejde o reklamní trik, který má rázem stvořit sensaci z neznámého spisovatele a upozorniti na jeho román. Sergiusz Piasecki se nejdříve představil dilem, než se dal poznat jako člověk a civilní osoba.

Zní to jako v pohádce, když čteme, že se pojednou objeví rukopis tak pozoruhodný, že vzbudí zvědavost poznat jeho autora. Snad není napsán podle pravidel, podle nichž se soudí skutečně slovesné umění, ale všude je na první pohled znát, že spisovatel píše něco, co sám prožil na vlastní kůži. Jsou to prosté příběhy, jaké zná mnohý z nás, ale Piasecki v nich dovedl zachytit pravdivý život neznámých lidí, kteří jsou hrdiny v denním zápase se životem a které žene do nebezpečí podivná přitažlivost dobrodružství a hazardérství. Jeho lidé a hlavně onen Vlád'a, který vypráví celou pašeráckou historii v první osobě a kterým mluví autor za sebe, jsou ze zvláštního rodu lidí, kteří se sami dobrovolně vyřadují mimo zákony lidské společnosti.

LIDÉ MIMO ZÁKON

Jako Olbrachtův Nikola Šuhaj i Piasecki poslouchá jen hlasu divoké krve, jež nesnese spoutávání ani zákonem a jež zavádí až na nebezpečnou hranici života a smrti. Je něco ven-

kovansky furiantského v těchto Piaseckého podloudnicích, kteří si vydělávají před tváří všech nebezpečnými výpravami do pohraničí a kteří si pak popřejí, když si naplní kapsy těžce vydobytým výdělkem. Něco z cikánsky svobodného primitivního člověka sídlí ještě na dně jejich prostých srdcí, která znají sama od sebe samozřejmá pravidla lidského soucítění, kamarádkého souručenství a citového společenství.

Našim čtenářům nejsou cizí tito svérázní hrdinové, neboť v nich ožívá dědictví všech těch lidových Jánošíků, kteří se postavili mimo zákon a začali si žít po svém a podle svých představ o svobodném, hrdinském a naplněném životě. A tento rod loupežníku, pro nějž měl lidový čtenář vždycky mnoho sympatie a který mu ztělesňoval odboj spoutané lidské osobnosti proti všem utlačujícím řádům, má své dávné předky hluboko v minulosti: zvláště francouzského básníka Villona, kterému se stalo osudným přátelství s vyděděnci soudobé společnosti a kterého neminula ani potupná šibenice, je možno vzpomenouti za všechny jiné. Lid sám si bájil postavy těchto odvážných chlapů, jimž pak ve svém vyprávění svěřil úlohu mstitelů za křivdy, kterých se na nich nadmiru napáchala vládnoucí společenská třída. Ale i v těchto vysněných, vykouzlených a fantasií vytvořených postavách byly životné rysy těch několika známých odvažlivců, kteří pohrdli bezpečností a dali se na vzrušující výpravy za dobrodružstvím.

KDO JE PIASECKI?

První čtenáři jeho paměti hned vystihli, že jde jistě o zpověď a proto pátrali po jejich autorovi. Zvěděli, že je to odsouzenec z vězení Svatého kříže, kde si odpykává velký trest za velké viny. Šlechtického původu, důstojník ze světové války, dokonce agent polské zpravodajské služby, dobrodruh, jakého odchovála válka a jaký musil špatně skončit v mírových životních poměrech. Dostal se až na dno jako nějaká postava z Gorkého románů či her, vřadil se do podloudnických kruhů a pod-

nikal s nimi nebezpečné výpravy z polských hranic na sovětské území. Hra se smrtí, která číhala na každém kroku a která provázela každou výpravu, učarovala asi mladému muži, který neměl, co by ztratil. A tady si nakonec smrt přece jen chtěla vzít toho, kdo s ní tak vytrvale a často koketoval. Byla to však potupná smrt z katových rukou, která měla dát mr neklidné povaze Piaseckého. Dostal však milost v podobě patnáctiletého uzavření do zdi vězení.

ZÁZRAK V MRTVÉM DOME

A nyní se odehrává něco, co posud Piasecki nevypsal, ale co znamená přerod a obrození zbloudilé lidské duše. Není ve světové literatuře málo spisovatelů, pro něž znamenal žalář místo ke generální zpovědi vlastního nitra a příležitost k nalezení pravého životního smyslu. Je možno připomenout aspoň Dostojevského, který se ve vězení seznámil s prostým ruským lidem, od něhož ho dělila příslušnost k jiné společenské vrstvě, a kterému vězení otevřelo bránu k pochopení složité lidské bytosti. Piasecki v žalářní samotě přemýšlí o svém dosavadním životě, vyrovnává se se svým osudem, který ho varuje před zločineckou drahou, na níž by se mohl lehko dostat a zachraňuje se knihou. Byly otištěny dopisy, které psal Piasecki lidem na svobodě a kterým děkoval hlavně za zásilky knih. A z nich lze vyčísti, jak mu kniha otevřela docela jiné světy, jak mu naznačila cestu k sobě samému a jak mu napomáhala vidět i vlastní život s odstupem jiných životních a lidských drah. Piasecki v sobě objevuje literární nadání. Pojednou cítí, jakoby to všechno, co ho přivedlo až ke katovi a co ho vydělilo z lidské společnosti, bylo jen strádáním bohatého materiálu, z něhož může tvořit románové dílo.

MILENEC HVĚZD

Je překvapen velkým a nečekaným úspěchem svého úvodního románu, kterému dal název podle své lásky k čarovnému

a tajemnému souhvězdí Velkého vozu. Těchto sedm hvězd, počet, který pověřiví zloději mají za šťastný (snad proto, říká Piasecki, že se sedmička podobá zlodějskému pakliči), je podobenstvím touhy lepší stránky jeho duše, odvracející se často od pozemské špatnosti k nadlehčujícím výškám rozkletutého hvězdného nebe. Piasecki nevyličil jen senační podrobnosti svého dobrodružného života, ale zároveň zachytil onen věčný neklid každého lidského srdce, které bytostně touží po kráse a dobru. V tom je jeho román očistným poselstvím velkého mravního přerodu, o němž vydává svědectví sám Piasecki. Jsou tu stránky upřímného a nakažlivého dojetí nad půvabem přírody, která v člověku probouzí něžnost, jemnost i smysl pro zákonitost životního dění.

Z PAŠERÁKA SPISOVATELEM

Nelze se divit, že Piaseckého román promluvil k srdci nejen prostých čtenářů, ale i zmlsaných literárních lidí. Projevilo se to manifestačně neobvyklým způsobem: když se vynikající polští spisovatelé dověděli, že Piasecki podal po dvanáctiletém pobytu ve vězení žádost prezidentu polské republiky za prominutí zbytku trestu, připojili k jeho prosbě i vlastní veřejnou přimluvu, která se neminula účinkem. A tak Piaseckého dostává z vězení jeho účinná lítost, které dal průchod krásným literárním dilem. Ocítá se na svobodě, přeplněn láskou k lidem, k životu a nebesům a píše horečně nové a nové romány, jež jako by vyvřely z dna jeho zasaženého srdce a jež jako by měly očistit toho, kdo tak dlouho bloudil a kdo se konečně protřpěl k pravdě. Ještě z vězení píše spisovatelům: „Děkuji vám všem, kteří jste mi dávali to nejlepší ze sebe, kteří jste mi pomáhali pozvednouti se z pádu a donutili jste mne zamilovat si moc a krásu lidského slova i myšlenky!“ O Piaseckém jako by se naplnila slova Písma, v němž se mluví o radosti, která je v nebesích větší nad jednou nalezenou zbloudilou ovečkou než nad devětadevadesáti spravedlivými.

Vydáva KONFRONTATION SA, Postfach 3170, CH-8048 Zuerich.
Odpovědný redaktor Jan Vltavský. Technická redakce K. R. Matějovský.
Tištěno v Izraeli. Revue vychází šestkrát ročně.
Číslo účtu pošt. šek. úřadu: 80-17663, Zuerich.
Bankovní spojení: Aargauische Hypotheken und Handelsbank,
CH-5200 Brugg. Kto: K1-553889.6. For Konfrontation.
Zahraniční odběratelé mohou platit buď bankovním příkazem nebo
mezinárodní poštovní poukázkou.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Eigentuermer, Herausgeber und Verleger: KONFRONTATION AG,
Postfach 3170, CH-8048 Zuerich.
Verantwortlicher Redaktor Jan Vltavský. Layout K. R. Matějovský.
Druck: Israel. Erscheint sechsmal jährlich.
Postcheckamt Zuerich, 80-17663.
Bankverbindung: Aargauische Hypotheken und Handelsbank,
CH-5200 Brugg. Kto: K1-553889.6. Ref. Konfrontation.
Die Abonnenten im Ausland koennen auch mit Bankueberweisung oder
Money Order bezahlen. Nicht zurueckgeforderte Manuskripte werden
nicht retournieren.

Owner, publisher and editor KONFRONTATION SA, Postfach 3170,
CH-8048 Zuerich.
Editor in charge Jan Vltavsky. Layout K. R. Matejovsky.
Printed in Israel. Published six times yearly.
Postcheque office: 80-17663, Zuerich.
Bank: Aargauische Hypotheken und Handelsbank, CH-5200 Brugg.
Kto: K1-553889.6. For Konfrontation.
Subscribers can also transfer their money by bank or money-order.
Original manuscripts will only by returned upon request.

Roční předplatné /6 čísel/   Jednotlivé číslo:
Jahresabon. /6 Ausgaben/   Einzelnummer:
One year subscrip./6 copys/   Single copy:

sFr	49.50	Sfr.	9.80
DM	52.50	DM	10.25
Oes	390.-	Oes	77.-
L	14.50	L	2.85
Hfl	57.50	Hfl	11.50
FF	118.80	FF	23.50
bF	829.-	bFr.	165.-
sKr	119.-	sKr	24.-
dKr	139.50	dKr	28.40
nKr	139.50	nKr	28.40
US \$	25.90	US \$	4.95
can \$	28.-	can \$	5.45
aus \$	24.90	aus \$	4.90

